

31d/21

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Post Box No 212

Telephone No. 544.

Vol. 12 } చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ డిసెంబరు నెల 21-వ తేది సోమవారము } No. 300
సంపుటము ౧౨ } శ్రీ కృష్ణనామ సంవత్సరము, పుష్యమాస శుద్ధ పక్షి ౭. } సంచిక ౩౦౦

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారితే వేలవేలు యోగ్యతావ్రతములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి మాది కొనిన మోసముగలుగదు.

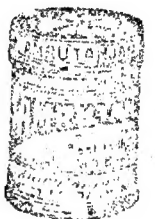
అమృతాంజనము నకలవిధ నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల జాపును,
పార్శ్వపునొప్పులు బారదోలును, పొట్లబోగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదను తొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తగ్గించును
విజేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

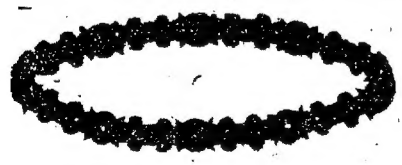

చక్కనిడబ్బీతో నహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డబ్బీ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 249 ప్రేరి రోడ్డు, ఫోర్టు బొంబాయి.

మా కాతా దారుల కొక హెచ్చరిక వారి స్వలాభమునకై దీనిని ప్రతియొక్కరు తప్పక గమనింపవలెను.

ఆర్యులారా! మేము ఈదిగవ తెలుపబడిన విలాసముతో 19 సంవత్సరములనుండి నగలవ్యాపారము జరిపించుచున్నాము. “ఉమ్మిడి” అను పదమును చూచి
అనేకులు అది మా బ్రాంచియాయని పదే పదే అడుగుచున్నారు. ఈదిగవ తెలుపబడిన విలాసముగలదిమాత్రమే మాచే నిర్వహింపబడుచున్నది. మాకు
ఇతర బ్రాంచీలు లేవు. కాన మీరు మోసపోకుండుటకై “ఉమ్మిడి” అను పదమునుమాత్రము గమనింపక ఈదిగవ తెలుపబడిన మా పూర్తివిలాసమును గమ
నించి చూడవలెనని యిందుమూలముగా అందరికి తెలియజేయుచున్నాము. పూర్తివివరములు తెలియగోరువారు మావద్దకువచ్చిన విశదముగా తెలుపబడును.
ఉమ్మిడి రామయ్యశెట్టి గురుస్వామిశెట్టి కంపెని, నగలవర్తకులు, 25 చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

నచ్చనివివాసను తీసుకొనబడును

మావద్ద పలురకములగాజాలు, గొలుసులు, ఫంకీలు. నాగవత్తులు వైన అడ్డగలు ఉంగరములు, వెండి కంచములు, చంబులు,
పట్టెగొలుసులు, టంబుల్లు, కేలాగిన్నెలు మొదలగునవి సిద్ధముగానున్నవి. కాసు బంగారుకు కల్తీలేని వెండికి, రత్నములకు
పూచీ నిచ్చెదము.

(1)

ఆంధ్రజ్యోతిరీ మాన్యుఫాక్చరీంగు కంపెని

హెడ్డాక్కిను బెజవాడ, బ్రాంచి 51, చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

1597

నెడుంగాడి బాంకు తిమిలెడ్

స్థాపితము 1899. ఇంకార్పొరేటు చేయబడినది 1913.
హెడ్ ఆఫీసు:—తలి, కళిక్పోట;
తహాలాఫీసు:—చాలాపురము.
బ్రాంచీలు:—పాలఘాటు, బడగర, కళిక్పోటబొను, తిరుమల, ఓట్టపాలెం, ఎర్నాకులం, చాపుఘాట్.
కొచ్చిన్, తిరుమల, అలెప్పై, మంగళూరు, పాన్సాని, తెల్లచేరి, తిరువేళ్డ్రమ్, కన్ననూరు, మద్రాసు.
అనుమతి చెందిన మూలధనము (31-8-25) జారీయైనది రు 50,000,000
చందాలు వేయబడినది ,, 14,28,300
చెల్లించబడినది ,, 9,95,800
రిజర్వు ఫండు ,, 2,78,453
ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లు మిక్కిలి అనుకూలమైన పద్ధతులవైన అంగీకరించబడును. కర్రెంటు, సేవింగ్సు బాంకు
కాంట్టుకూడ గలవు. గవర్నమెంటు సేవరు, సరకులు, ఇతర హామీలపైన ఋణము లివ్వబడును. బాంకు సంబంధమై వ్యాపార
మంతయు జరుగును, చిన్నతొగ మొదలుకొని పెద్దతొగ వరకు బంగారు నగలుమీదకూడ ఋణ మివ్వబడును. 2348
పరభులకు ఈదిగవ విలాసమునకు వ్రాయుడు. Agent, Madras Branch, 158 Broadway, Madras.
టి. ఎం. కున్హన్, కార్యదర్శి.

స్తీము బోయిలర్లు

586

కలిగే యిబ్బందులు యింక యెంతమాత్రమున్ను లేకుండా కాపాడుకొనుటకు

“ఎవెక్సియర్”

న వాడును. దీనిని రంగ పూసినట్లు బోయిలర్లలోపని భాగములయందు బ్రహ్మతో పూసినయెడల స్థేరుత ప్రభువైన రాలు యెంతమాత్రమును పట్టినవ్యక్త స్థేరులైనవి పడనివ్యక్తులందా ప్రోయల్లిన కాపాడును.

డి. యల్. శాస్త్రి అధ్యక్షుడు

12, తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు.

పంజాబు జైలులు సంస్కరణము

లాల్ బజర్ త్రాయగారి సూచనలు

విచారణ సంఘము నెదుట సాక్ష్యము

లాహోరు, డిసెం 18:—పంజాబు జైలుల్లో విచారణ సంఘము నెదుట సాక్షులు విచారించబడిరి. అందు లాల్ బజర్ త్రాయగారును సంతానంగారును గలరు.

లాల్ బజర్ త్రాయగారిని కమిటీవారు చాలనేపు విచారించిరి. ఖైదీలను సేరమునుబట్టియు సంఘములో వారికిగల హోదానుబట్టియు తరగతులకు విభజింపవలెనని లాల్ బజర్ త్రాయగారు. జైలులలో నొక్కటే మెట్టువలెను యూరోపియనులకును భారతీయులకును భేదమును జూపించుటకు కారణమేమియో తెలియలేదని. బోర్డులు సర్వవిధానము మంచిదేగాని అయ్యది ఆవరణలో తెట్టుదురని నమ్మకము లేదని. జిల్లా మేజిస్ట్రేటులు యిదివరలో నియమించుచుండు అనధికార ప్రేక్షకులు పనికిరాదని చెప్పిరి. వారిస్థానే కాసనభ్యులును, పేరగల వైద్యులును, లాయర్లును, స్వతంత్రులును నియమింపవలెనని ఆయన సూచించెను. తెలియకుండ! జైలుల్లోనికి ప్రేక్షకులు బోయి చూచుటలన అవటిపరిస్థితులు బాగుపడునని ఆయన అభిప్రాయము. ప్రస్తుతము జైలుల్లో యేర్పాట్లు ఏమియు సంపూర్ణ కరముగ లేవనియు, ముఖ్యముగ పాకిస్థాన్ యేర్పాట్లు బహు అసహ్యముగ నుండెననియు, తగినంత నీటిపై లేవనియు ఆయన తెల్పెను. ఖైదీల దుస్సలవిషయమున గూడ సర్వవిధ గణగవలెననియు, వారు పేలికలతో నుండుట బాగుగ లేవనియు చెప్పిరి. జైలుల్లో శిక్షణమునకు భంగము లేకుండనే ప్రభుత్వమువారు ఖైదీలకు వారిభర్తలను దగినంత తమిషులు మీదగాని కొన్ని సౌకర్యముల జేయవచ్చును.

సంస్కరణము లేమనూచించెదరని ప్రశ్నింపగా లాల్ బజర్ త్రాయగారు జైలులందు, అసిస్టెంట్ జైలులందు పట్టభద్రులయినవారు నుండవలెననియు, అప్పుడు పరిస్థితులు బాగుండుననియు చెప్పిరి. ప్రస్తుతము జైలుల జీతము లొకమాదిరిగ బాగుగ నేయున్నను, అసిస్టెంట్ జైలుల జీతములు చాల కొద్దియని వారు చెప్పిరి. సాధ్యమైనచోట్ల జైలులందు నూపరింపంజెట్లు ఉద్దేశ్యములు జైలులకు దక్కుమండని ఆయన సూచించెను. అధ్యక్షుడు ప్రజలు విడుదలయైన ఖైదీల తేనుము విషయమై తగు శ్రద్ధాసీకొనుటలేదని తెల్పగా లబజర్ త్రాయగారు ఖైదీల హోదా సంఘమును స్థాపింప ఆలోచనలో నున్నదనియు ప్రభుత్వమువారు తగు సహాయము జేయునెడల నయ్యది యీ దేశవచ్చుననియు చెప్పిరి. బహిరంగముగ సాక్ష్యమైన విషయ లాల్ బజర్ త్రాయగారిని అరగంట పైగా రహస్యముగ గూడ విచారించిరి.

సంతానంగారి సాక్ష్యము

కే. సంతానంగారు సాక్ష్యము నిచ్చుచు కాసనభ్య నియమించు ఇద్దరు ముగ్గురు సభ్యుల కమిటీని నియోగించి అనధికార ప్రేక్షకులు పంపు కంపెయిట్లను పుచ్చుకొని, జైలులు కాఖతో సంబంధము లేకుండ వారి నివేదికలను చర్చింపవలెనని కోరిరి. ఈ కమిటీ సర్వప్రతినిధులనుగ నుండరాదు. ఇందు నలన అధికారులలో నొకరిమాట యొకరికి కాదని జస్టిసు జులు లాల్ బజర్ త్రాయగారు సూచించగా, పండిత సంతానంగారు ఇది తప్పదనియు, జైలులు పరిపాలనము ప్రజాభిప్రాయ సమ్మతముగ నుండవలెనన్న అట్టి జేదో యొకటి జరుగవలెననియు జెప్పిరి. ప్రస్తుతము ఇన్ స్పెక్టరు జెనరలుకే సర్వాధికారము గలరు. ఆయన యేదైన సౌకర్యమును సలహాను ఖైదీలకు గావలసిన దానినే కాదన్న యెడల ప్రభుత్వసభ్యుడైనను యేమియు జేయవలెదు. ఇన్ స్పెక్టరు జెనరలు పరిపాలనాధికారము నడపుచు సాక్షి సూచించిన కమిటీవంటిది ఖైదీల కంపెయిట్లను విచారించవలెనని చెప్పిరి. సాక్షి యొకను జెప్పుచు ఖైదీని హత్యజేసినను రైటికేమియు చెలియదనియు జెప్పిరి. జైలులపరిపాలనము విషయము బిచ్చును తెలుపదుటకు రాజకీయ ఖైదీలు శ్రద్ధాహింనుటయే కారణమయ్యెను.

జైలులు కమిటీ జనవరి 8 న తేదీ బయలుదేరి లాహోరు కు బోవును. అప్పుడు నాలుగు రోజులు మూర్ఖులు మాంటుగా మరీ జైలులు జూచెదరు. తిరిగి లాహోరుకు 8 న జనవరి తేదీని వచ్చెదరు. (ఆ. ప్రె.)

కలెన్సీ కమిషన్

బొంబాయి, డిసెం 18:—కలెన్సీ కమిషన్ సభ్యులు కలెన్సీ కమిషన్ సభ్యులు చేరిరి. అచ్చట సోమవారముగాడు సమావేశమగుదురు. (ఆ. ప్రె.)

1926

అమృతాంజనము డిఫోవారి

1926

అందమైన రంగుల క్యాలెండర్లు

శ్రీకృష్ణమూర్తి, మోహిని, గౌరీశంకరులు రంగులపటములతో మూడురకములుగా తయారగుచున్నవి. రోజున కొక కాగితము తీసివేయు క్యాలెండర్లు సహా తయారైనది. ధర 1-కి 0-4-0

క్యాలెండరు 1-కి 0-2-0; 12-కి రూ 1-4-0; 100-కి రూ 9-12-0.

పోస్ట్ జి.ప్ర.త్యేకము.

మదరాసు — అమృతాంజనము డిఫో — బొంబాయి

అమృతమునకు

బొంబాయి, కాంపౌండు ప్రిము ఎంజనులు 10" X 16" X 16"; 14" X 24" X 42"; 13" X 24" X 30"; 13" X 22 X 36" సైజులది. ఇదిగాక యితర కొలతలలో కూడ రోడ్డు బొంబాయిలు గలదు. కాటన్ జిన్నులు, ప్రెస్సులు, 20 హెచ్. పి. రబ్బర్ కోలు ప్లాస్టింగు 8, 10, 13, 15, 17, 22, 25 26, 32 వి. హెచ్. పి. బ్లాక్ స్టోక్ ఆండు హారన్సు వి. ఆయిల్ ఆండు క్రూడు ఆయిల్ ఎంజనులు, 6" నుండి 30" వరకు గల లేటిలు, ప్లానింగు, పేపింగు, పంపింగు, పియరింగు మెషినులు, రంఘముజెంచీలు, బియ్యపుమరలు పిండిమరలు, బెల్టింగు, పైకిళ్లు, క్లచ్ ప్లీలు, వాపింగు మెషినులు మొదలగునవి గలవు.

B. D. Bery & Co.,
41 Appollo Street, Fort, Bombay.

శ్రేష్ఠమైనట్టియు, ప్రజల ఆమోదముబడసినట్టి నాలుగు బైసిక్లు.

రజిస్టర్ - వి.టి.వర్డు

బ్రిటన్ శ్రేష్ఠమైన బైసిక్లు ధర రూ 100 అంతకు హెచ్చులోగలదు.

హార్మోనిక్స్
పాపులర్ బైసిక్.

అమితముగా తయారగుట వలన ధర సరసమైనది.

ధర రూ 80
అంతకు హెచ్చులో
గలదు.

వెరల్ స్పెషల్
బైసిక్.

5 సం॥ రములవరకు పూచీ యివ్వబడును.

ధర రూ 75
అంతకు హెచ్చులో
గలదు.

ఇన్ విక్టోరియా బైసిక్.

ధర రూ 110/-
అంతకు హెచ్చులో గలదు.

దక్షిణ ఇండియా యందు అంతటను అందరు బైసిక్ల వర్తకులవద్దను గలవు.

Sole Agents:—English Cycle & Motor Importing Co., Broadway, Madras
Branches 3, Mount Road & Bezvada

బారిష్టరు పార్వతీశం (భాగం ౧)

గ్రంథ, యక్కపాటి నరసింహశాస్త్రిగారు (సాహితీసమితి)

క్రొనుసైజు. మేలుకాగితము. పుస్తకము క్రొత్త పోకడలతో ముచ్చట గూర్చుచున్నదిము. పార్వతీశం మను కుటుంబాడు ఇంగ్లాండుకు ప్రయాణముచేయు కథ. హాస్యరసభరిత.

నవ్వు - కడుపు చెక్కలగును. వాడుకమాటలతో వ్రాయబడినది. సాహితీసమితి వారి కథల రుచి దాదాపు ఆంధ్రులందఱు నెఱిగినదే. ప్రతియాంధ్రుడను చదవదగినది.

మెల రూ 1-4-0 మాత్రమే.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాకా ర్యాలయము,

పోస్టుదాక్కు 212 మద్రాసు.

స్నేహ మిటి

ప్రతి సాక్ష్య విచారణ

కరంధికారుగారి సాక్ష్యము

మొదటి భాగముల భారతీయుల పాత్రగము చేయుటను
భువించుట

(అసోసియేటెడ్ ప్రెస్)

డిసెంబరు 18:— మరొక సాక్ష్యమును
కేసు స్నేహ కమిటీ విచారణచేసెను. సైన్యమును భారతీయుల
పాత్రగము గావించుటకు ప్రత్యేకింపబడిన యెనిమిదిపటాలము
లలో నొక పటాలమును పరిచేయుచున్నట్టి 1/14 పంజాబు
పటాలము తొలకు లెస్టి నెంటు సాహెబ్ జాదా మహమ్మదు
ఖుర్షిదార్ గారు ముందు విచారింపబడిరి. సాండుహార్టుద్వారా
జరిగి కమిషను లభించెను.

లెస్టి నెంటు ఖుర్షిదార్ గారి

సాక్ష్యము

సాండుహార్టు సైనికకళాశాలయందు గల పదునాలుగు
హెండు విద్యార్థులలో తా నొకడని పండిత మోతీలాలు
సాహెబ్ గారికి లెస్టి నెంటు ఖుర్షిదార్ గారు జవాబిచ్చిరి. పదు
నల్లరు విద్యార్థులలో నిర్దుర్ల సైన్యములందు సహజముగ పా
ల్గొననట్టి పటాలములవారని, యింగ్లాండునందలి సాండుహార్టు
సైనిక కళాశాలయందు తరిగి నొందుట కన్నరలని బంపివేయ
బడిరి. యుద్ధమున పండువుగ దలంచునట్టి వర్ణములవారిని దప్ప
సాండుహార్టు కళాశాలలోద్యోగము యితర వర్ణములవారిని అం
గీకరింపరని తనకు లోచనని సాక్షి నుడిచెను.

పాశ్చాత్య నాగరికతను క్రమముగ భారతదేశ మనుక
రించు చున్నందున, సైనికకళాశాల నొందుటకు భారతీయులు యిం
గ్లాండు వెదకుట బాగుగ నుండునని స్టేటు మెంటునందు సాక్షి
నూచించెను.

సాక్షి అభిప్రాయపడినట్లు మనము పాశ్చాత్య నాగరికత
నవలంబించుచున్నాము గాన పాశ్చాత్యవ్యవస్థలను స్థాపించుట
విక్కిలి చక్కగనుండునని పండిత మోతీలాలు సాహెబ్ గారు
రిమార్కుచేసెను.

భారతదేశమును సాండుహార్టు కళాశాల స్థాపించవల
యునని యింగ్లాండు సాండుహార్టు కళాశాలయందు యు
వకులు కమిషనుల జేపట్టిన బిడప, మాడుమానములు యిం
గ్లాండునందలి సాండుహార్టులో తరిగి నొందిన సిదప నొక
సంతర్పణము బ్రిటిషుపటాలములో వారు బనిచేయవలయునని
కట్టెను దానితో గా రడిగినప్రశ్నకు సమాధానము సాక్షి యిచ్చెను.

ఈద్యవధిని తక్కించ వీలులేదాయని మేజరు జోరవారు
సింగుగారు సాక్షిని ప్రశ్నింప, ఆరమానములు వ్యక్తి తరిగిదగుటకు
బట్టననియు, వరి ఆరమానములు సైన్యవిషయము లన్నిటి
యందును తరిగిదగుటకు బట్టననియు సాక్షి నుడిచెను. భారత
సైనిక విద్యార్థి నర్తకించరము విశాలవంతము గావించుటకు యిం
గ్లాండునందు బ్రిటిషు పటాలములో బనిచేయుట అవసరమని
లెస్టి నెంటు ఖుర్షిదార్ గారు వచించిరి.

“ప్రాయశ్చిత్తము”

తనకే సాక్ష్యముల గురించి తాము విస్తారముగ
గర్వింప, ప్రాచ్యభిమానుల లోపములను జూపకుండిన
యెను, భారతదేశ సైనికద్యోగముల వారి ధర్మములను ఉచిత
రీతిని నిర్వహించిన సాక్షి స్టేటు మెంటునందు యిచ్చిన అభి
ప్రాయముపై కట్టెను దానితో, మేజరు జోరవారు సవాలు
అట్లు ప్రయోగముగా లెస్టి నెంటు ఖుర్షిదార్ గారిని ప్రశ్నించిరి.

ఈ అభిప్రాయము నిర్దియడ వర్తింపదని సాక్షి ప్రత్యు
త్తర మిచ్చెను.

సాక్షి యొక్క పరంభనము చాల అద్భుతముగ నున్న
దని సవాలు అట్లు ప్రయోగముగా నున్న, తమ లోలుబెట్టులు
మొలకుల సైనిక సామగ్రిని తామే శుభ్రపరచుకొనుట తమ
కర్మముగ లేదని భారతీయులు బ్రిటిషు సైనిక విద్యార్థులతో
దర్శించు, తాము భాగ్యవంతులమని చెప్పుటకు కొందరు
వారి సామగ్రిల శుభ్రపరచుటకు నొకరుల నుంచుకొని రనియు
సాక్షి చెప్పెను. (నవ్వు)

స్నేహుసేనాని:— కొందరు భారతీయ సైనిక విద్యార్థు
లను అట్లుకొరవమున ప్రకటించినయో మీ అభిప్రాయము.

సాక్షి:— అవును.

భారత సైనికద్యోగములనుండి సైనికులు కనికరముతో
గూడిన ఆచరణను బహుమచ్చునని జలించెను. కాని సైన్యకే
ణమును రెండుమాత్రము భేదము లేదని అసతికాలములో సైని
కుల ప్రవర్తించి రని సాక్షి పండిత మోతీలాలుగారికి ప్రత్యు
త్తర మిచ్చెను.

భారత సైన్య నిర్మాణము బ్రిటిషు సైన్య నిర్మాణము నను
కరింప వలయుననియు, ప్రతి పటాను (సైన్యమందలి భాగము
పేరు) నకును సార్వభౌమముని కమిషను నొందిన సైనికద్యోగి
అధిపతిగ నుండవలయు ననియు, రాజప్రతినిధి కమిషను సైన్య
వేణువలయుననియు రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నింప సాక్షి
ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

రాజప్రతినిధి కమిషను లభించునని ప్రస్తుతముందు సై
న్యములో యువకులు జేరుచున్నారని సర్దార్ హుసేన్ రాసింగుగారు
నుడిచిరి. రాజప్రతినిధి కమిషను సైన్యవేనియెడ సైనికుల
నైనందు జేర్చుట కిబ్బంది గలుగును.

సాక్షి హుసేన్ రాసింగుగారి అభిప్రాయముతో నేటిభరించ
లేదు. కే కమిషనులలో సైన్యమును బనిచేసి పేరుపడిన
వారలకు భూములును, జాగీరులును నీయవచ్చునని సాక్షి నూ
చించెను.

ఎనిమిదిపటాలముల స్నేహము నాక్షేపించుట

ఎనిమిది పటాలములను మాత్రమే భారతీయుల పాత్ర
గతము చేయుట కవలంబింపబడిన ప్రణాళిక తన కంతమాత్రము
సమ్యక్ముగ లేదని రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నింప సాక్షి దెప్పి
భారత సైనికద్యోగములం దీనిధానమునెడ అసంతృప్తులుగ ను
న్నారని జిల్లా గారితో సాక్షి నుడిచెను. ఈ విధానము వలన భారతీయులు
బ్రిటిషువారితో గలసి మెలగుటకు అవకాశము దొలగించి,
ప్రమాదముల కడంకి దగుచున్నదని వారు దలంచుచున్నారని
కారణమును సాక్షి చెప్పెను. నల్లరుభారతీయులు ఒకపటాల
మందు ఉద్యోగములలో నొక్కసారియే జేరినయెడ, ప్రమా
దములన్నియు సమయము వచ్చినప్పుడు, వారిలో నొక్కనివేత
నము మాత్రమే పాల్గొనవలయును. నల్లరును పేరుపటాలము
లందు జేరినయెడ ఒక్క సారియే నల్లరులకు జేతనములు పా
ల్గొనవలయును.

బర్షుగారు:— భారత సైన్యమును సామర్థ్యప్రమాణము
ప్రకృతమందు మిక్కిలి అధికముగ నున్నదని మీ అభిప్రాయమా?

సాక్షి:— లేదు.

ప్రశ్న:— ఆ ప్రమాణమే యుండవలయునని మీ అభి
ప్రాయమా?

సాక్షి:— ఆ ప్రమాణమే యుండవలయును.

ప్రశ్న:— ఎంతకాలమువరకు మీరు బ్రిటిషు సైనికద్యోగ
గులతో ద్వేషము గావలయును?

జవాబు:— అధమును మరిరెండుపురుషాంతరములవరకు.

పండితుడు:— ఇదివరకే అధికముగ వారు లేరా?

జవాబు:— ఇంకా నేనయిందు లేరు.

పండితుడు:— నేను మీమాటల అడుగుచున్నాను.

సాక్షి:— అవును నాకు గలదు.

జిల్లా గారు:— బ్రిటిషు సైనికద్యోగముల కెంతగౌరవము
సైనికులు జూపించెదరో అంతగౌరవము వారు భారత సైనిక
ద్యోగులయెడ జూపెదరా?

సాక్షి:— ఉభయులయెడ సమానగౌరవమునే సైనికులు
జూపెదరు.

జిల్లా గారు:— చిక్క పంభించినయెడ దానిని మీరు
దాటగలరా?

సాక్షి:— దాటగలనని నా అభిప్రాయము.

బ్రిటిషు సైనికుల నడపుటకు అధికారము గలవో తాను
దొంగిలించు కమిషనునకు నుముఖులే యని జేసిన మరికొన్ని
ప్రశ్నలకు సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. భారత సైన్యము స్వతంత్ర
ముగ భారతీయుల పాత్రగత ముడుగుట బాగుగ నుండునని సాక్షి
చెప్పెను. అనగా భారతదేశముందు గల 150 పటాలములలో
ఈవిధానము (సైన్యము భారతీయుల పాత్రగతము చేయుట)
ప్రారంభింపవలయును.

సైన్యమును భారతీయుల పరము చేయు
టకు రెండు పురుషాంతరములు బట్టవచ్చునని సాక్షి ఎటుల
తెక్కజేసెనని సెల్వగారు ప్రశ్నించిరి. అందుకొర కేదేని
విధానము సాక్షి మనమునందు గలదా?

సాక్షి:— లేదు. నే నెట్టివిధానము గురించి యోచించ
లేదు. మనకు ప్రధానసేనాని యుండినగాని సైన్యము సంపూర్ణగ
భారతీయుల వశముకాదు.

సాధారణముగ యువకులకంటె పెద్దయ్యాడున, అనగా
21 సంవత్సరమున, సాక్షి సైన్యమును జేరుటచే ప్రతిబంధకముల
అనుభవించెనా యని స్నేహుసేనాని సాక్షి అడిగెను.

తా నెట్టిప్రతిబంధకములను అనుభవించలేదని లెస్టి ఖుర్షి
దార్ గారు జవాబిచ్చిరి.

సర్దారు మహమ్మదు నవాజ్ ఖాను

సాండుహార్టుద్వారా సార్వభౌమముని కమిషనునొంది,
ఇండియా దేశమునకు వచ్చుటతోడనే తన యె స్టేటు ను
సంరక్షించుకొనుటకు రాజీనీచ్చిన సర్దారు మహమ్మదు నవాజ్
ఖానుగారిని స్నేహముతో విచారించెను.

మందు భారతీయులు, ముందుగా తాము హిందువుల మనిగాని,
ముస్లాములనిగాని, లేక సిక్కులనిగాని తలంచెదరుగాని భార
తీయుల మని తలంచుటలేదు. ఇట్టిభావము ఇంగ్లీషువారియందు
బాడకట్టుదు. ఇంగ్లాండునందు తరిగిదగుటచే దృగ్గోచరము విస్తీ
ర్ణమగును. తుద్రాభిమానము సమసిపోవును. ముందుగా భారతీ
యులమని పారీయుందు భావోదయ మగును. అందుచేత భారత
దేశముందు సాండుహార్టు స్థాపించవలసినయ్యు, సైనికకళా నర్త్య
సింహులకు భారతీయుల ఆంగ్లదేశ మంపవలయుననియు తన అభి
ప్రాయముని సర్దారునవాజ్ ఖాను గారు చెప్పిరి.

పదిమంది సైనికద్యోగులను మాత్రమే తయారు చేయు
టకు భారతదేశముందు సాండుహార్టు సైనిక కళాశాల స్థాపింప
బడుచున్నదని తలచి సాక్షి అందులకు విముఖుడగు నున్నాడా
యని రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నించిరి.

సాక్షి:— అవును.

రామచంద్రరావుగారు:— పదిమందికంటె అధికముగ
భారతీయులను బ్రిటిషు సాండుహార్టు కళాశాల చేర్చుకొనదను
కొనుదు?

అలాగునై నపక్షమున భారతదేశమును సాండుహార్టు
సైనికకళాశాలను స్థాపించవలయును.

బ్రిటిషు సాండుహార్టునందు తరిగి నొందుట కిష్టముగల
వారిని అచటకు వెళ్ళినియవలయుననియు, భారతదేశపు సాండు
హార్టునందు శిక్షణనొందినవారు మరికొంత తరిగి నొందుటకు
బ్రిటిషు సాండుహార్టున కంపవలయుననియు మేజరు జోరవారు
సింగుగారికి సాక్షి సమాధానమిచ్చెను. కాని క్రమముగ బ్రిటిషు
సాండుహార్టు భారతీయులను జేర్చుకొని తరిగి నొందునని
సాక్షి విశ్వసించుచున్నాడు.

సైన్యమును ఉద్యోగముచేయుట తనకు ముక్కుగనున్న
దనియు, తన ఆస్తిని సంరక్షించుకొనవలసిన బాధ్యతచే తనను
నోరఫమునకు స్వస్తిచెప్పవలసి వచ్చెననియు సాక్షి బర్షుగారికి
సమాధానమిచ్చెను. లేనియెడ తాను సాక్షిదగ జీవితము గడప
వలయునని యెంచెను.

బర్షుగారు:— బ్రిటిషు సాండుహార్టునందలి మీరొందిన
తరిగి నొందు మీకు శాశ్వతలాభకరముగ లేదా?

సాక్షి:— నాకు విశేష లాభకరముగనున్నది. భారతదేశ
మునందుకంటె యింగ్లాండునందు తరిగి నొందు యువకుడు విశేష
లాభము నొందునని నా అభిప్రాయము.

విశ్వవిద్యాలయ కమిషనుల యేర్పాటుచేయవలసినదని
లిఖితపూర్వకముగ స్టేటు మెంటునందు సాక్షి చెప్పెనని మేజరు
జోరవారు సింగుగారు వచించిరి. ఇంగ్లాండునందలి సాండు
హార్టు కమిషనులకంటె విశ్వవిద్యాలయ కమిషనులు మంచి
వని సాక్షి అభిప్రాయమా?

“హైందవ సాండుహార్టు స్థాపించుటకు సమయము రాలేదు”

సాంధ్రదాయములందు తనకు విశ్వాసము గలదని సాక్షి
నుడిచెను. హైందవ సాండుహార్టు స్థాపించుటకు సమయము
రాలేదని సాక్షి నమ్మకము. భారత సైన్యమును హైందవాయుత్త
ముజేయుటకు ఎనిమిది పటాలములను కేటాయింపు చేసిన విధా
నము సాక్షికి సమ్యక్ముగ లేదు. ఈ విధానము విసర్జించినయెడ
ఎనిమిది పటాలముల స్నేహము విజయము నొందవలయు ననినవో
బ్రిటిషు సైనికద్యోగులందు మిక్కిలి ప్రసిద్ధులను ఎనిమిది
పటాలములందలి ఉద్యోగులుగ నియమించవలయును అని సాక్షి
చెప్పెను.

ఇంగ్లాండునందలి పట్టిక పాతకాలములవలె బాలురవిద్య
సాగ్యమైనంత చిన్నతనముండే ప్రారంభము కావలయునని బర్ష
ుగారికి సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. జాతీయోత్సాహము ప్రకృత
మందు దేశమున మృగ్యముగ నున్నది.

బర్షుగారు:— “జాతీయోత్సాహము ప్రబోధము గల
గువరకును జాతీయ సైన్యముకొరకు మీరు నిరీక్షించెదరా?”

సాక్షి:— అవును. అది నా అభిప్రాయము. కాని నేను
దుర్బలపాలై యుండవచ్చును.

బర్షుగారు:— సరియగు విద్యార్థులను లేకుండుటచే
సైనిక కళాశాలయందు జేరుటకు అభ్యర్థులు రాకపోవుటకు
కారణమే యుండవచ్చునని మీ స్టేటు మెంటువలన మీరూ
హించుచున్నారా?

సాక్షి:— అవును.

జిల్లా గారు:— విద్యార్థులను సరిగ లేకుండుటకు
ఉత్తరవాదులేవర? ప్రభుత్వముగాదా?

రామచంద్రరావుగారు:— విద్య అభ్యసించుటకు
సౌకర్యములు గలగజేయుట దొరతనము ధర్మముగాదా?

సాక్షి:— నేను చట్టనిర్మాతనుగాను. నేను మిప్రశ్నకు
జవాబియజాలను. (నవ్వు)

కమిషను యాయబడినపుడు దేశసేవ జేయుటకు ఆవ
కాశము లభించినదని సాక్షి గర్వింపలేదా యని జిల్లా గారు
సర్దారును ప్రశ్నించెను.

జవాబు:— సాక్షిదే సైనికని నేను గర్వింబిరి. సైన్య
వద్దకే మొకటిగలదని అప్పుడు స్ఫురించలేదు. (నవ్వు)

జిల్లా గారు:— మీరొక ముత్యదేశము గలదా?

సాక్షి:— నాకునా గలదు. ఈ విషయము తెలిసికొనుటకు

నాకు గొంతకాలము పట్టెను. జాతీయత అనుభావము ప్రకృత మందు ప్రజలకు దేయదు.

జిన్నా గారు-ప్రయాసలను మనము గుర్తించవలయును. ఆరంభించి మనము విత్తనముల నాటకూడదా?

సాక్షి-అది యిదివరకే జరిగెను.

జిన్నా గారు-అఖిలభారత దేశమందు సంవత్సరము నకు పది సైనికోద్యోగుల సాంఘికాభివృద్ధి కారకు తయారుచేయ లేదా?

సాక్షి-ఇతర భాగముల గురించి నాకు తెలియదు. పం జాబునందు వలసినంతమంది గలరు. కాని విద్యావిహీనులు.

సైనిక జీవనమే వృత్తిగ నవలంబించుటకు గత 150 సంవత్సరములనుండి భారతీయులకు అవకాశములు లేకపోవుటచే సైనికవిద్య సభ్యునియగుట అభ్యర్థకుల కరవు సంభవించుచున్నది అని జిన్నా గారు నడిపిరి.

సాక్షి జిన్నా గారి అభిప్రాయముతో యేకీభవించలేదు. సైనిక వృత్తి ననుకరించ దలంచినవారు సిపాయిలుగ నేవయం దు జేరవచ్చును. సిపాయి ఎంత సోద్యోగ నేననియు అంతటి వాడే.

సాంకేతిక సర్వీసులందు భారతీయుల కేల కమీషనుల నీయవలసి సాక్షి సూచించెనని పండిత మోతీలాలుగారు సాక్షిని అడిగిరి.

జాతీయోత్సాహము లేదని తాను నమ్మితిని సాక్షి నుడి వెను. అయినప్పటికిని సరియగు సైనిక విద్యార్థులు లభించినయెడ సాంకేతిక సర్వీసులందుగూడ భారతీయులకు కమీషనుల నీయ వలయునని సాక్షి సూచించెను.

రాజప్రతినిధి కమీషనులలో ఉద్యోగులు గావించిన నేవనుగరించి కట్టెను మీరాసింగుగారు ప్రశ్నింప సాక్షి అట్టి ఉద్యోగుల నేవ నుగించెను. రాజప్రతినిధి కమీషనుల నెత్తి వేసినను మరియొక వేరున అట్టి ఉద్యోగులు నేవయం దుండెద రని సాక్షి బల్కెను.

ధూన్యాములు జమీందారుల విడ్డూల విద్యకొర కంపు చీ పుష్కళాకాలముందు లాహోరులో దాను విద్యనభ్యసించెతిని యు, నితరులకంటె బ్రటిషు సాంఘికాభివృద్ధి పరిషత్తుల గ్రహిం చుటకు తనకు విశేషావకాశములు గలవనియు స్త్రీనునేనని ప్రశ్నకు సర్దారు వహామ్యురు నవాబ్ ఖానుగారు బ్రతుక్తు తర మిచ్చిరి.

చెండవ లెప్పినెంటు గుర్తింపసింగుగారు

పటాలమును చెండవ లెప్పినెంటుగ నున్న గుర్తింపసింగు ధిల్ గారు విదప విచారించబడిరి.

బ్రటిషుసాంఘిక హక్కునందెంత సామర్థ్యముగ సైనికవి ద్యార్థుల తరఫిను చేయవలయున్నారో అంత సామర్థ్యముగ భా రతదేశమందు విద్యార్థుల తరఫినుచేయుటకు యిండియను సాంఘిక హక్కు స్థాపించి, అందు సంపూర్ణముగ శిక్షనొందినవారు విశే షముగ యుగ్గాండునకు సబ్సిడెంటుగ తరఫిను నొందుటకు తా ను అనుకూలుడగు నున్నానని మేజరుగారు జోరవారు సింగు గారికి సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ఎనిమిది పటాలముల ప్రత్యే కించి భారతీయుల హక్కుగలము చేయుట కమలనందు గల విధా నమును సాక్షి ఏవనించెను. ఏలన, భారతీయులు ఇప్టుమువచ్చి న పటాలములో జేరుట కిది వారి కోరికను కొంతవరకు నిర్వహిం చుచున్నది.

తనకు ఇచ్చు జీతము చాలాటలేదనియు, తన ఆదాయవ్య యవట్టిక కమిటీ కంపెదననియు రామచంద్రరావు గారడిగిన ప్రశ్నకు సాక్షి సమాధాన మిచ్చెను.

బ్రటిషువారితో కలిసికేటిన భారతీయులు సైనికవిద్య నభ్యసించుట యందు నష్టములు గలగకలదుటకు బ్రటిషువారిని యిండి యి ను సాంఘిక హక్కునందు తరఫిను అహ్వనించవలయు ననియు, యింగ్లీషు పబ్లికు పాఠశాలలవంటి పాఠశాలలను భారతదేశమందు స్థాపించవలయుననియు సాక్షి నవాబు అబ్దుల్ కుయామ్ గారడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధాన ము నిచ్చెను.

భారతదేశమందు విద్యనభ్యసించుటచే బ్రటిషు సాంఘిక హక్కు నందు సైనిక విద్యనభ్యసించు నవ్వకు సాక్షి కేమి యిబ్బందులు గలిగెనని నవాబుగారు ప్రశ్నింప, యింగ్లీ షు పబ్లికు పాఠశాలలందు విద్యార్థులకు డ్రెస్సు లేక కవాతు, తుపాకు లుక్రేమిల్లులు మొదలగునవి నేర్పబడుటచే తానుమిక్కిలి యిబ్బం దిపడితిని సాక్షి నడిపెను.

బర్డునుగారు-సాగ్వోముని కమీషనులు గల పై ని కోద్యోగుల జీవనసరిమాణము మిక్కిలి హెచ్చుగ నున్నదా?

సాక్షి-లేదు.

ప్రశ్న-జీవన సరిమాణము మీరుతిగ్గించుట కంగీరించె దరా లేక వేతనము హెచ్చింప గోరెదరా?

సాక్షి-వేతనము హెచ్చించవలయును. (నవ్వు)

జిన్నా గారు-మీరు విదేశము లని ఆంగ్లదేశమందలి సాంఘికాభివృద్ధి నందు ఆంగ్లయమునకులదలంచినట్లు మీరుపాడ ట్టిరారా?

సాక్షి-లేదు. నేనెప్పుడును అట్టిఅభిప్రాయము గల దని గుర్తించలేదు.

సాంకేతిక సర్వీసునందు తరఫినుటకు భారతీయులను ప్రోత్సహి కళాకాలముందు జేర్చుకొనుట ఆవశ్యకమని కమిటీ సభ్యునకు సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

కరాందికారుగారి సాక్ష్యము

ప్రాత స్టేటుకౌంసిలు సభాసభ్యులుగనుండి కరాందికారు గారిని రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నింప, 1887-వ సంవత్సరము నుండియు సైన్యమును భారతీయుల పరము చేయవలసినదని కాంగ్రెసు కోడునున్నదని సాక్షి సమాధానమిచ్చెను.

రావుగారు-1915 సంవత్సరమున కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగ సింహా ప్రభువు బ్రటిషుప్రభుత్వము దేశసంరక్షణము నిమిత్తము భారతీయుల దయాకరమునకు లోపమని వచించిన అభిప్రాయము హైదవుల అభిప్రాయముతో యేకీభవించ లేదా? సామర్థ్యమునకు కొరతలేకుండ సైన్యము జేగముగ భారతీయుల హక్కుగలము గావించుట ఆవసరము కాదా?

సాక్షి కమిటీ సభ్యుని అభిప్రాయముతో నేకీభవించెను.

ధేరాధూనునందు స్థాపించినట్టి మరీనాల్దెను సైనికపాఠ శాలలను భారతదేశమందు స్థాపించవలయునని సాక్షి కోరిను. అంతియగాక యిప్పుడున్న పాఠశాలలందు బాలురకు కొంతవర కు మిల్టరీ డ్రెస్సు లేక కవాతు నేర్పవలయునని సూచించెను. ఇండియాదేశమందు సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాల స్థాపించవలయును. అదియొక కేంద్రస్థానముగనుండి, సాంఘికాభివృద్ధి అన నెట్టిదయో దశదశలందలి ప్రజలందును ప్రభావము గల్గించును. ఎనిమిది పటాలముల విషయమై తమకు అవకాశములేదనియు, యావిధా నము, అనగా భారతీయులకొరకు ఎనిమిది పటాలములను వేరు చేయుట మిక్కిలి అసంభవమైకరముగనున్న దనియు వింటిరని కరాందికారుగారు చెప్పిరి.

కళాకాల అధికారియొక్కగాని లేక మెట్రిక్యులేషను వరకు విద్యనొందినయెడ జిల్లామేజిస్ట్రేటుయొక్కగాని సర్టిఫి కేటుతో సాంఘికాభివృద్ధి నందు తరఫినునందుటకు అధికారులవద్ద కు ఇంగ్లాండువెడలుట కవకాశము యాయవలయునని కరాందికా రుగారు సూచించిరి.

కావలసిన సంఖ్యకంటె సధికముగ తరఫినునొంది వచ్చు వారి నేమిచేయుటకు యేర్పాట్లుచేసెదరని కరాందికారు గారిని స్త్రీనునేనని ప్రశ్నించెను.

విద్యార్థులతరఫినునందుట కెన్నుకొనుభారము హైం దున సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాలోద్యోగులకు విడిచెదనని సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

సర్ అబ్దుల్ కుయామ్-యుద్ధసమయమందు కాంగ్రెసు వారు లేమి నేప చేసిరి?

కాంగ్రెసు వారులు పూనుకొననియెడ నేవయందు జేరు టకు తగినంతమంది ప్రభుత్వమునకు చిక్కియుండెడి వారని సాక్షి సమాధానమిచ్చెను.

ఈ అంశము సభ్యులనుకు దూరమనియు, యుద్ధ సమయ ములో సైనికులను పటాలములందు చేర్చుకొనవలసిని పండిత మ దనమోహన మాలవ్యాగారు సూచివీరనియు సర్ అబ్దుల్ కుయా మ్ గారు వచించిరి.

కమిటీ విచారణ గావించుటకు నియమింపబడిన మరకు లేల అసంపూర్ణమైన సృష్టికరించవలసినదని పండిత మోతీ లాల్ నెహ్రూగారడిగిరి.

తనఅభిప్రాయమును కొన్ని నిమిషముల వరకును సృష్ట ముగ సాక్షి వివరింపజాలకపోయెను. సైన్యమందు విస్తారముగ ఉద్యోగములు గావలయునని భారతీయులు గోరుచున్నార గా ని ఒక్క సార్వభౌముని కమీషనులను మాత్రమే గోరుటలేదని తాను వలయుచుంటిని సాక్షి నడిపెను.

జిన్నా గారు- సైన్యముయొక్క పునర్నిర్మాణము విచారణాంశములందు జేర్చలేదనియో మీ అభిప్రాయము?

అవునని సాక్షి చెప్పెను.

రక్షణశాఖ, నైమనికదళము, నాకాదళము విచారణాం శములందు చేర్చలేదని ముఖ్యముగ కరాందికారుగారు తలంచుచుం డిరాయని పండిత నెహ్రూగారడిగిరి.

పండితుని అభిప్రాయముతో కరాందికారుగారు ఏకీభ వించిరి.

ప్రత్యేకముగ సైనికవిద్య గరవుటకు పాఠశాలలను స్థా పించుట కంటె ప్రస్తుతముందు గల పాఠశాలలో సైనిక విద్యగ రవుటకు యేర్పాట్లు చేయట లాభకరముగ నుండునని కరాంది కారుగారు మరీకొన్ని ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

మిక్కిలి భార్యమందె ధేరాధూను పాఠశాల యందు విద్యార్థుల ప్రత్యేకము జేర్చుకొను చు న్నార నియు ధేరాధూను నందు గల ని బంధనలు ప్రజాభి ప్రాయమును గ్రహించుటకు ప్రబల ఆటంకముగ నున్నవనియు కరాందికారుగారు చెప్పిరి.

వారేల ధేరాధూను కళాకాలమై గోత జూపుచున్నా రని యడుగ, దానిని అభివృద్ధి పరచుటకు విలులేదని సాక్షి అ భిప్రాయమునెను. అది మిక్కిలి వ్యయభారముగ నున్నది. సైనిక విద్య సభ్యునియగుటకు వెడలిన విద్యార్థుల కేల నిరాకరించెదరో గతము మనకు తెలియుటలేదు.

బర్డునుగారు-మీరు ధేరాధూను వెళ్లిరారా?

సాక్షి-లేదు.

మేజరు జోరవారుసింగు-కాని ధేరాధూను స్థాపిం పబడినట్టి మాదిరి మరీకొన్ని పాఠశాలలను మీరు గావలయు ననుచున్నారా?

సాక్షి-అవును. ధేరాధూను పాఠశాలలో గల లోప ములు లేనట్టి పాఠశాలలు గావలయును.

ధేరాధూను పాఠశాలలో జేర్చుకొనటకు బాలర వయస్సు హెచ్చించవలయునని కరాందికారుగారు గోరిరి.

బ్రటిషు సాంఘిక హక్కునందు సైనికవిద్య సభ్యునియగుట వ్యయము భరింపవలయుగాదని కరాందికారుగారు నడిపి, భారత సాంఘిక హక్కునందు సైనిక విద్యయందు తరఫినుటయు మిక్కి లి వ్యయభారమని బర్డునుగారు సూచించిరి. ఈసూచనను సాక్షి అంగీకరించలేదు. సైన్యమందు గల తన స్నేహితుడు తయారు జేసిన బడ్జెటును బట్టిచూడ హైదవుల సాంఘికాభివృద్ధి నందు తర ఫినుట యింగ్లాండునందగుటంత వ్యయభారము గాదని సాక్షి నడిపెను.

అనాదినుండియు సైన్యమందు సిపాయిలుగ నుండు వర్తములవారికిని యితరులకును భేదములను గన్పరచెదరా యని నేతల్సాగారు ప్రశ్నింప, చరిత్రయందు మహాంపు (ప్రాప్తా ణులు వీర్యవంతులని ప్రసిద్ధిగాంచిన సాక్షి చెప్పెను.

అధ్యక్షుడు-బ్రాహ్మణులు, నేపథులు, మైనరులుగ నున్నార . వారు బహు చతురులు -

లెప్పినెంటు బెనర్జిగారి సాక్ష్యము

ఇండియను టెరిటోరియలు లేక హైండున రెవ్యీయ పటాలము తాలూకు లెప్పినెంటు డి. పి. బెనర్జిగారు ఆధున విచారించబడిరి.

ధేరాధూను విద్యావిధానము విశ్వవిద్యాలయములచే గుర్తించబడినయెడల పది పంజాబు సంవత్సరముల యాడుగల బాలురు దేశమందలి వివిధభాగముల నుండియు సైనికవిద్య నభ్య సించుటకు వచ్చెదరని కట్టెను డాబిల్ గారికి లెప్పినెంటు బెనర్జి గారు చెప్పిరి. సైనికవిద్య సభ్యునియగుట వ్యయము చుక్కర ముగనుండుటచే తెక్కుమంది నిరుత్సాహముతో వేర్వేరిన వ లంబించ నచ్చేసియుచున్నార. అయినప్పటికిని ప్రత్యే కితి యందు అధ్యయన పదిహంస బాలురు ప్రతిసంవత్సరమున అఖిల భారత దేశమందుండి సైనికవిద్య సభ్యునింప కట్టెచొని జిన్నా గారికి సాక్షి సమాధాన మిచ్చెను.

జేహాపరిశ్రమాభివృద్ధిగర మైనట్టియు, జిల్లముల పెంపొం దించునట్టియు విద్య నేర్పకపోవుట భారత విద్యావిధానమందు గొప్పలోటని సాక్షి మేజరు జోరవారుసింగుగారికి జవాబిచ్చిరి.

విశ్వవిద్యాలయ పటాలముగాక టెంగులమును యిండి యను టెరిటోరియలు డిశముయొక్క రెండు పటాలములు గల వని మోవెర్ల రామచంద్రరావుగారికి బెనర్జిగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. విశ్వవిద్యాలయ పటాలమునందు రెంజీషెన నావకులు సాంఘికాభివృద్ధి సైనిక కళాకాలముందు కిక్కిరి నొందుటకు తన వారని సాక్షి నడిపెను.

విశ్వవిద్యాలయ పటాలములందు టెంగులు యువములు గలరనియు, టెంగులనందు సైన్యమందు జేరుటచే స్త్రీగా గల వీర ప్రతాపజాతులవారు (నానుమాన్ బుర్రులు) చేరవచ్చు జిన్నాగారితో సాక్షి చెప్పెను. సాగ్వోముని కమీషనుల నొందుటకు తనంత విద్యావంతులను యువముల తన పటాలము లోలేరని బెనర్జిగారు నడిపిరి. విశ్వవిద్యాలయపటాలములందు జేరవ యువములు సైనికవిద్య సభ్యునియగుటకు మిగల ఉత్సాహవంతు లగు నున్నారని బెనర్జిగారు చెప్పిరి. సైనికోద్యోగుల లభిం చినయెడ సైన్యమందు దుండవలయునని వారు గోరుచున్నార.

గవర్నరు అగ్నత్యక్తులైన సైనిక విద్యార్థుల నెవ్వరును నెత్త నుబోగ్గు స్థాపించవలయు నని సాక్షి రామచంద్రరావు గా రికి సమాధాన మిచ్చెను. ఈబోగ్గు సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాల విద్యార్థుల నెన్నవచ్చును. సైనికవిద్య సభ్యునియగుట వ్యయము మిక్కిలి తగ్గుముగాన వంటునే భారతదేశమందు సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాల స్థాపించవలయునని సాక్షి సూచించెను.

రహస్యసాక్ష్య విచారణ

సాగ్వోముని కమీషనులనుబట్టి భారత సైన్యమందు సై నికోద్యోగులుగ నున్న తెక్కు సైనికాధికారులను సాగ్వోము న్ననమిటి రహస్యముగ నిష్కాకు విచారించుచున్నది. ఈ కమి టి సభ్యులు నేయవలసిన ప్రశ్నలు ప్రత్యేకముగ ప్రశ్నింపబడు సమంభము గలవిగాన సాక్షుల సమాధానములు సైన్యమునందు స్వాధ్యయముగాదు. అందుచే విచారణ పరమముగా విశేషములను, ప్రజలను రోసియుండు తీరుగా విచారణ చేయకాకవారి సాక్ష్యములను రహస్యముగ విచారణచేయవలసి కొంతమంది సాక్షులే కమిటీకి గోరిరి.

9 వ బ్రాహ్మణేతర సమావేశము

బి. వి. జాధవుగారి అధ్యక్షత క్రింద సమావేశ మగుట

అధ్యక్ష, ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షోపన్యాసములు

9 వ బ్రాహ్మణేతర కాకాడేశ్వరము గొప్పయత్సాహము తో కనివారము సాయంత్రము, విక్టోరియా పబ్లికుహాలునందు కూడెను. హాలంతయు యూనియను పతాకములతో చక్కగా నలంకరింపబడినది. బొంబాయి రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వ విద్యాలగ మంత్రియు, మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణేతరోద్యమ నాయకులును అగు జాధవుగారు ఈమహాసభ కధ్యక్షత వహించిరి. చెన్నరాష్ట్రమునందలి కేరళ భాగములనుండియు గాక, బొంబాయి రాష్ట్రమునుండి గూడ చాలమంది ప్రతినిధు లుబిచ్చిరి.

ఎం. కృష్ణమనాయకుగారు ప్రతిపాదించగా, జి. వాసు దేవస్థై. కోకా అప్పారావు, ఎం. సి. రాజా, ఎ. రామస్వామి మొదలియారుగార్లు బలపరుపగా, ఉత్సాహధ్వనులు చెలరేగ, జాధవుగారు రధ్యక్షపదవికి నెన్నకొనబడిరి.

సన్ధ్యాసంఘాధ్యక్ష, మహాసభాధ్యక్షుల ఉపన్యాసముల సంగ్రహము

సన్ధ్యాసంఘాధ్యక్షుడు డా. శ్రీయుత. పి. రామనాథం గారు రాసగిన స్వాగతోపన్యాసము

తొమ్మిదవ బ్రాహ్మణేతర సంయోజన పక్షమున మీకు స్వాగత మొసరునున్నాను. న్యాయోద్యమము (జస్టిసు మువు మెంటు) అనబడు నీభారత ప్రజాస్వామిక మహాోద్యమమునకు చెన్నపురియే జన్మభూమి.

ఈయోద్యమమునకు ప్రథమస్థాపకమహానాయకాగ్రణి యగు సర్ పిట్టి త్యాగిరావుశ్రేష్ఠిగారు దినంగతులైరి. అందు వలన గొప్పప్రస్థము కలిగినది. (దేశబంధు) సి. ఆర్. దాసు గారి ఆకాలమరణము మరియొక ప్రబలప్రస్థము. దివాను బహదరు ఎల్. డి. స్వామికన్నశర్మ (చెన్నపురి), పి. పశీరు స్వామిశర్మ(నాగపట్నం), దివానుబహదరు విజయరాఘవమొదలి యాదుగార్లు మువ్వలగుగూడ పరలోకమున కేరి. వీరందరి కుటుంబములకును మేము సానుభూతిని తెలుపుచున్నాము.

బ్రాహ్మణేతరోద్యమము

ఈయోద్యమము న్యాయమైనదిని చాలకాలముక్రింద టనే స్థిరపడినది గాన దానిని నే నీ ప్రతి సమర్థింపజూచు టనవ సరము.

స్వార్థపరులు 'ప్రత్యేకసంఘాభిమాన' మను మిమతో స్వలాభమునకే పని చేయుచుందురు. బాగుగా పరిశీలించినచో అది ఎవరో కొందరు వ్యక్తులు స్వార్థమును సాధించుకొనుట కేర్పరచినదే యి సప్రస్థముగా తెలియగలను. విద్యావిషయ ములలోను మతవిషయములలోను లేవ్వ సంఘసంబంధమున గా వించెడు అధికప్రసంగమునందు దేశభక్తి యా వం త యు ను లేదు అని ఒపతీరాజభక్తులు వదింబడిగ నుడువుచుందురు. కాని భారతదేశమున అధికసంఖ్యాకమగు జనసామాన్యమున స్వసంఘాభిమాన మిప్రతి కలుగుటకు కారణ మేమి?

ఒక్కవర్గ మువారు ఏకాభిమానము పట్టుటయే కాదా? వ్యక్తిత్వము మానవసహజస్వభావము. అది అన్నికాలముల యందును అన్ని దేశములయందును గూడ కనబడుచునే యుం డును. అట్టిదో మౌలికమును స్వార్థభిరహితమున దేశభక్తిని పరులపట్ల ఉదారగౌరవ స్వభావమున కలవారిని ప్రాచీన కాలమునుండియు వాసికెక్కిన బ్రాహ్మణేతరు లెట్టి అక్రమ పర్యగ్రాహకత్వమును నిరసింపి కను హక్కులను స్థిరపరుచు కొనజూచుటలో వింతి యేమిన్నది?

జస్టిసుపక్షమువారు న్యాయమునే కోరెదరు. ప్రభు తోద్యోగముల నన్నివర్గములవారికిని పంచివెట్టవలెనని వారు స్పష్టముగా తెలుపుచునే యున్నారు. ఇది పర్యగ్రాహకత్వము కాదు. స్వార్థపరత్వముతోకూడిన వంచన కాదు. ఇంతవరకును మయన్తలవలన స్వభావిమిత్రుల కద్యోగములను చెప్పకొను మింకిరి. ఇకమం వటుల జరగకుండ చేయుటకు మేము పట్టు బట్టితిమి.

మంత్రం ప్రయోజకత

చెన్నపురిమంత్రం ప్రయోజకత్వమును బ్రెటనుదేశీయు లగు మేజార్లుగారు కొలియాడక తప్పినదిగాను. ఇటీవలే అచ్చెను హామ్యుప్రభుగూడ కొనియాడెను. పరిపాలనావిధాన

మునుగుర్చి అభివేషులు జగదమాదనిస్సు. "శ్రేష్ఠమగు పరిపాల నయే శ్రేష్ఠము" అని పోవుచి నుడివినరీతినే బ్రాహ్మణేతర మంత్రు లునరించిరి.

మతాదాయములచట్ట మొకటి మిక్కిలి ముఖ్యమైనది. స్వార్థపరులు తీవ్రముగా నెదిరించిననుగూడ నీచట్ట మామోదింప బడినది.

ఆయుర్వేదయునానీ ప్రముఖ దేశీయవైద్యవిధానముల కధికమగుప్రత్యేకమీ య్యులడెను. మొదటి దేశీయవైద్యపాఠశాల నేర్పరుచుభాగ్యముగూడ మా మంత్రులకేకలిగినది.

విద్యావిషయమునందు చెన్నపురి విశ్వవిద్యాలయమును శ్రాహస్వామికము కావించిరి. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయచట్ట మా మోదింపబడినది. ప్రారంభ విద్యాశాలలు హెచ్చింపబడినవి. నృత్తివిద్యాభిధన మేర్పరుపబడినది. నిర్బంధవిద్య ఉపక్రమింప బడినది. విద్యాభ్యాసమంత్రి చేసిన ఆసంత ముఖ్య ఘనకార్య ములలో నివి కొన్నిమాత్రమే.

నిమ్నజాతులు

నిమ్నజాతులవిషయమునగుడ నిటువై నింకను అధిక మగుపని జరుగగలదని నమ్మెదము. గ్రామములలో వందలకొలది పాఠశాలలు నేర్పరుపవలెను. తెలివి గలవారికి ప్రత్యేక విద్యా వేతనముల నియ్యవలెను. నిమ్నజాతులకును వీదలకందరికిని నివాస యోగ్యములగు గృహములను గ్రామములలో నిర్మించుట కేర్ప టజరగవలెను.

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు

అటునుండి ప్రతినిధు లిటువచ్చియున్నారు. ఇటునుండి ప్రతినిధు లటు పోయియున్నారు. మొదట నచటిహిస్సాట్వ లు కొనుటవలననే కూడిపనిచేయుటకు మనదేశీయు లటువచ్చెల్లిరి గాని యొచ్చిముగ వల్లేలేదు. (బిటు దొరతనమువారు వైర్య ముగా నిలువవలెను. ప్రతికారసిద్ధాంతము ననుసరించుటయే ఉత్తమసాధన మని తోచుచున్నది

ద్వంద్వపరిపాలనము

ద్వంద్వపరిపాలనము చెన్నపురిలో మిక్కిలిబాగుగా పరి ప్రిపబడి అది అననుసరణీయమని నిర్ధారణగా తెలుపబడినది. కార్యనిర్వాహకవర్గమునియును మంత్రులవర్గమునియును ప్రభుత్వ మున రెండుభాగములను చేయుటయు ప్రజాప్రతినిధి సంఘము (శాసనసభ) నకు ఈభాగముమాత్రమే బాధ్యముగాని రెండవది కాదనుటయు రెండుభాగములను సామరస్యముతో పనిచేయ వలెననుటయు నియోజితసభ్యుల తీవ్ర విమర్శనలకు నిలువలేనది ననుటయు గూడ చాల కఠినవిషయములే యైనను మామంత్రులుమాత్ర మసాధ్యమును గూడ సాధింపగలిగిరి.

స్వరాజ్యవాదులు

కాంగ్రెసు వహాసభ వెనుక సభికమగు విఖ్యాతిని బడసి నను ఇప్పుడు స్వార్థపరులకు క్రిడారంగమైనది. మూడేండ్లక్రితము కాంగ్రెసువారిలో తీవ్రపరస్పర కలహములు ప్రబలి మహాసర్వ కరములై యుండగా స్వరాజ్యపక్ష మేర్పడినది. వారు ఎన్నికలలో అసాధ్యములగు వాగ్దానములను చేయుటవలననే ఆపక్ష మున కధిక విఖ్యాతికలిగినది. వారు శాసనసభలలోనుండి ఆసహ యోద్యమము నొనరించెదమని అప్పుడు ప్రజలు చెప్పి తరువాత చాల పరిటిలకు కొట్టిరి. ఇందులకు కాకినాడ బెల్గాం కాంగ్రెసు తీర్మానములే నిదర్శనము. సంస్కరణములు మోపమని చూపి ప్రభుత్వమును స్థంభింప చేసెదమని యీ స్వాతంత్ర్యవాదులు వెనుక వాహ్యురత్వమును చూపిరి. ఆ నేటిలో కాకినాడలో చాల తీర్మానములను చేసిరి. తరువాత వానిని చాలవరకు ఉల్లంఘించిరి. "శాసనసభలలో ఎల్ల వ్యక్తులు ప్రాతి కూల్యమునే అని లంబించెదము, అన్నిచట్టములను తిరస్కరించెదము, అధిక ప్రతి మును నిరాకరించెదము, ప్రత్యేకసంఘ సభ్యులముగా నుండము, ప్రభుత్వోద్యోగుల విందులకు వెళ్లము, మనఃపూర్వకముగ నిరం తరమును అసహాయమునే యవలంబించెదము" అని అప్పుడు వా గ్దానములు చేసిరి. తరువాత వాని నన్నిటిని ఉల్లంఘించిరి. ఇప్పు డు నిరంతుకోద్యోగులకు తోడ్పడుటకు వాకే ఉరకలు వేయు చున్నారు.

వికమత్యము

"బ్రాహ్మణేతర పక్ష మువారు కాంగ్రెసులో చేరవలెను. స్వరాజ్యపక్షమున కలియవలెను" అని చాలమంది మామిత్రులు గూడ అధ్యక్షు తెలియకుండ మాటలాడుచున్నారు. వికమత్యము ముఖ్యానసరమని మేము స్పష్టముగా తెలిపి యుండుటయే గాక బొంబాయి శీర్షిసగరములలో జరిగిన యొకవర్త్య సభకు

ప్రతినిధులనుగూడ పంపిరిమి. ముందు మనకు కలియవలెను సమగ్రవము, పరస్పర మర్యాద, సహనము, ఆవరణ విశ్వాసము, అపహేములు లేకుండుట మున్నగునవి కలిగి వనే గాని యొకమత్యము కలగదు.

శాసనసభల ఎన్నికలు

త్వరలో ఎన్నికలు జరుగనున్నవి. మాఉద్యమమునకు హానిచేయుటకు అడ్డుతికెట్లు అప్పుడే పనిచేయుచున్నవి. దేశా భివృద్ధికిని సామ్రాజ్య తేమునకును వడిమిడుకులేని మాపక్ష ము త్యవసరము. నిరహాయ మార్గమున నిర్దిష్టసంకల్ప సిద్ధికి పనిచేయు ను. ఇతరరాష్ట్రములకు ఆపఖ్యాతి తెచ్చిన దానికృత్యములు చెన్నపురిలో నేపీయును జరుగకపోవుటకు జస్టిసుపక్షమునారే కారకులు. ఆఘనతవారిది. ఎన్నికల ఫలితమునుబట్టియేస్వతంత్ర భా గ్య మేర్పడును. మనలను మూలదోయుటకు ప్రతిపక్షులు ప్రయ త్నించుచున్నారు. అది కొనసాగినచో మనకు ము కీ లేదు. కావున వెంటనే రాష్ట్రమునందంలటను ప్రతిగ్రామమునను సభ్యు ముల నేర్పరుపవలెను. తీవ్రముగ ప్రచారముచేసి మనవారు చేసి న ఘనకార్యములను ప్రజలకు తెలియజేయవలెను. బ్రాహ్మణేత రులనే ఎన్నకొననిచో ప్రజల కసర్థము కలుగునని తెలుపవలె ను. సర్వార్థప్రదాత యర సర్వేశ్వరుడు మన సత్సంకల్పముల కొనసాగించుగాక." అని రామనాథంగారు నుడివెరి.

అధ్యక్షకోపన్యాసము

హాసరబులు రావుబహదరు బి.వి.యాదవ, ఎం.ఎ., ఎల్.ఎల్.బి. (బొంబాయిమంత్రి) గారిటుల నుడివెరి.

మీరు నన్ను అధ్యక్షునిగా ఎన్నుకొని నాకు చూపిన మహాగౌరవమున కెంతయును కృతజ్ఞుడను. నేనెప్పుడైన నను నా విధిని తిరస్కరింపజాలక అంగీకరించెతిని.

అల్లెగూడ్రామహారాణి, సర్ త్యాగరావు, స్వామిక న్నపిళ్ళ, దేశబంధుదాసుగార్లు వ్యక్త కెంతయును చింతించుచు న్నాను. దాసుగారు మహాసమర్థుడు మంత్రులను కుతంత్రముల ను గ్రహింప గలుగు సంతలోనే ఆయనకు మరణము తలస్థిం చెను. లేనిచో ఆయన బహిరంగముగ బ్రాహ్మణేతరోద్యమ మున చేరియుండును.

బొంబాయి గవర్నరు సర్ వెస్ట్మిల్స్ గారికి మనయ్యద్య మును పట్ల చాల సానుభూతి కల్గును. మనపక్షము ప్రజాధిక పక్షమనియు, ప్రజాస్వామికపక్షమనియు నిమ్నజాతుల నుద్ధ రింపజూసె ననియు గవర్నరు గ్రహించెను. కావున దేశమునం దు మన ఉద్యమాభివృద్ధి నాతడు శ్రద్ధగా గమనించుచున్నాడు. బొంబాయి, మధ్య, మహారాష్ట్ర, బీరారు రాష్ట్రములలో మన య్యద్యమము పనిచేయుచున్నది. బీరారులో య్యద్యమమును ప్రారంభించుటకు నిరుడు నే నచటి కేటకు గవర్నరు అనుమ తించెను.

స్వరాజ్యపక్షము

స్వరాజ్యవాదుల కేక్కిని లోపమును గూడ యీరాష్ట్ర ములలోని మన పక్షమువారు బాగుగా తెలిసియే యున్నారు. మధ్య (మరాఠీ) బీరారు రాష్ట్రములలో స్వరాజ్యపక్ష మన గా బ్రాహ్మణపక్షమే. నాగపూరు మనపక్ష విజయమునకు స్వరాజ్య పక్షమువారు దిగులుపడి యున్నారు. ఎన్నికలలో వారిలో చాలమంది నెగ్గజాలరు. శాసనసభలలో వారి ఆటలు సాగవు. మంత్రులపదవులను వాడికరావు. అందువలననే రిస్కా నిస్సై కొ ఆపరేషనుకు వారు స్వార్థపరతలన నొడవడుచున్నా రు. మంత్రులపదవులను స్వీకరించెదమనుచున్నారు. దీనికి మనప త్తము పట్ల గల భయమే కారణము. బ్రాహ్మణేతరపక్షము లే కున్నచో దొరతనము కట్టివేసియుండుమని బొంబాయి స్వరా జ్యవాదులు స్పష్టముగానే తెలిపిరి. వారు శాసనసభలలో మాన నత్రమును పూనిరి. పత్రికలలో అపనింపలను కల్పించి ప్రకటిం చి మాకపఖ్యాతిని కలిగించుచున్నారు. వారుగూడ మనకు భ యపడి రిస్కానిస్సై పద్ధతిని కోరుచున్నారు. లోకలుబోర్డులు ముగ్గునిసిపాటిటీల ఎన్నికలలో మనవారు చాలచుంసి ఎన్నుకొన బడుటచే వారికి కలహము కలిగినది. వారిలో నిట్టి మార్పును కలిగించుటకు మనపక్షమే కారణము.

అగ్రవర్ణ మను నహంభావము

బ్రాహ్మణులకు గల యాయహంభావమును దేశమునం దన్ని రాష్ట్రములలోను గూడ మనవారు నిరసింపుచునే యు న్నారు. దేశబంధుదాసు, సర్ పి. సి. రాయు, లూల లపతి రాయగార్లుగూడ బ్రాహ్మణులను నిరసింపియుండిరి బ్రాహ్మ ణేతరసమస్య దేశీయసమస్యయైనది. నిరుడు బెల్గాంలో రామ స్వామిగారు దేశీయ ఉద్యమమును ప్రారంభించుట కాలాను గూఢ్యమే.

దాక్షిణాత్య బ్రాహ్మణులకు మాత్రమే అగ్రవర్ణ అహం భావముమెండు; గాని బొత్తరేయ బ్రాహ్మణులకట్టి అహంభావ మావంతయును లేదు. ఉత్తరమున బ్రాహ్మణులు అన్నపానము లనుగురించి స్వతంత్రాచారము ననుసరించెదరు. శూద్రులు నేతి తోను నూనెతోను వండిన లేక నేయించిన ఆహారపదార్థములను

బ్రాహ్మణులు భుజించెదరు. నీటిని గానితా నుంచుటవలన వాయుస్వరూపన నీరు పగులనునని తెలుపును శూన్యలిచ్చిన నీటిని బ్రాహ్మణులు తాగెదరు. దక్షిణాదిని బ్రాహ్మణులు లటులతహారమును తినరు త్రాగరు. బ్రాహ్మణులు తానే అన్న మును వండినను దానిని శూన్యకు మార్చినచో దానిని తినదు. దక్షిణమున బ్రాహ్మణులపట్టుదల చాల హెచ్చుగా నున్నది.

ఆర్యులు ఉత్తరములనుండి దక్షిణమునకువచ్చి ద్రవిడులను జయించిరి. ఆవిజయము నందిప్పటి క్రైస్తవమివ్వరిల వలె నప్పుడు బ్రాహ్మణుల లగ్నేసరులుగా నుండిరి. ఆర్యబ్రాహ్మణులును ద్రావిడబ్రాహ్మణులును ఏకీభవించి స్వర్ణకులనుమార్చి వ్రాసి తదితర వర్ణములవారిని పీడించిరి. బ్రాహ్మణేతరులకు చదువు లేకుండ చేసిరి. అనేకవర్ణములను కాఖోపకాఖులను కలిగించిరి. అందువలన విద్యాహీనులైన బ్రాహ్మణేతరులు పండితులగు బ్రాహ్మణులనే ఆశ్రయింపవలసి వచ్చినది. అస్పృశ్యత అసామిప్యత మున్నగునవిగూడ యేర్పడినది. జన్మయే వర్ణాధిక్యతకు లక్షణమైనది. అందువలననే బ్రాహ్మణులలో గూడ గౌరవము తగ్గినది. జన్మవలననే అగ్రగౌరవము లభించుచు బ్రాహ్మణులకు విద్యనభ్యసించి అభివృద్ధి నొందవలెనని ప్రోత్సాహము లేకుండ పోయినది. దాస్యప్రవృత్తి ప్రజలలో నేర్పడినది. విదేశీయుల యాక్రమా కవకాశము కలిగినది. శివాజీమహారాజు సదుద్దేశమును సరిగా గ్రహింపక బ్రాహ్మణులే వహారాష్ట్రరాజ్యవివాశమును కలిగించిరి.

శిస్యస్థితి కొవాపరేమను

జోతీరావుపూలే (పూనా)గారు 1890లో చనిపోయిన బ్రాహ్మణేతరాధి పృథ్వికి ఆయన చాలవనిచేసెను. కి|| శే||కొల్హాపూరు మహారాజుగారు గూడ యావిషయమున చాలవని చేసిరి. బొంబాయిలోను చెన్నపురిలోను గూడ మన పక్షమువారు స్వలాభపరులగు బ్రాహ్మణుల నెదుర్కొనక తప్పదు. మరేసాంఘిక విషయములలో రెండియందును, తమ అభివ్యక్తియు నిలుపుకొనుటయే బ్రాహ్మణులముఖ్యోద్యమము. దీనికోరకే వారునను యానుకూలముగ రాజకీయములను మాన్యుకొనుచుందురు. మొదట మహాత్ముని నాయకత్వము సంగీరించిరి. అసహాయోద్యమమును బోధించిరి. దానివలన బ్రాహ్మణేతరులు రొంగలేదనిగ్రహించి దేశ కలంధుదాసు గారి నాయకత్వము క్రింద చేరి కాసన సభలలో అసహాయోద్యమము నలంబించెదమనిరి. దానివలన గూడ లాభములేదని గ్రహించి దానినిపుడు మార్చగోరుచున్నారు. ఇప్పుడు బొంబాయిలో రిస్వాస్థి ప్రసాదకారమనిగోల పెట్టుచున్నారు. వారు ఏవోధర పథమునుండి మాటలాడెదరు. ఉత్తమాదర్శములను బోధించెదరు. మర్మము విడిచిమాటలాడెదరు. అందువలన వారు మహాధార్మికులనినమ్మి వనపారితో అమాయకులు కొందరు వారివలలో బడుచుందురు. వారి మఖ్యోద్దేశము స్వయంధ్యార్థ్యతయే. అందుల కేమి చేయమని ననచేసెదరు. దేశము నందు బ్రాహ్మణోత్తములు లేనేలేదని నేననను. ఉన్నారనిగారి వారి పంఖ్య అత్యల్పముగలచే సాధారణముగా పోల్చిచూడెను.

నిందాకల్పనము

నిందాకల్పనమునందు బ్రాహ్మణుల ప్రజ్ఞ అసమానము. లేనిపోని నిందలకావలెనని తరుచుగా కల్పించుచుందురు. దైర్యముగా పదినిందలను మోపిన ఏదోయొకటి తగులకమానదని వారి నమ్మకము. ఒక బ్రాహ్మణుడనత్యవధియని చెప్పింది ననుగూడ నతడు మరలమరల కనత్వ నిందలను మోపుచు నేయుండును. బ్రాహ్మణులను సంచిలో తేసి కట్టి గంగలో పారవేయవలెనని సర్. పి. సి. రేగారు నడిపిరి అమృతకరుగా గోక్షేత్రులలో నడువగా అమృతకరుగారే అటులనెనని చెన్నపురిలోని బ్రాహ్మణపత్రిక లాయనను తిట్టసాగినది. నేను శ్రీమాకో శ్రీనివాసయ్యంగారిని చూడబోయినపు డాయనగూడ అమృతకరుగారిని నిందింపసాగెను. నేనప్పుడు యాంగలిని తెలిపితిని. అప్పుడాయనదానిని కాదనలేదుగాని మరినాలుగు నిమిషములకు మరియొకరితో మాటలాడుచు మరల అమృతకరుగారిని నిందింపసాగెను. మరల నేనపు డాయనకు చెప్పవలసి వచ్చినది. బ్రాహ్మణులీ రీతిగా ఎల్లప్పుడును బ్రాహ్మణేతరులపై నిందలను కల్పించుచుందురు. సర్. పి. సి. రేగారేకా రణియన నెపుడుబులనిరో గాని ఆయన అటుల చేయగోరరు. అందులకు నేనుగూడ సంగీరింపను.

మనలో ఏకమత్య మనసరము

మనలో కష్టము లేకుండ ఏకీభవించినగానిమనము బ్రాహ్మణులలో సరిగా ఎదుర్కొనజాలము. మనలో కక్షలును అపాహలు ఉన్నంతకాలమును మనకు బలముకలుగదు. మనలో అగ్రవర్ణము అంత్యవర్ణము అను భేదము యుండ గూడదు. బ్రాహ్మణేతరులందరిని సోదరులవలెనే చూడవలెను. మనలో మనకు దైవములును కలిగియుంటే బ్రాహ్మణు

లిపుడు ప్రయత్నింపుచున్నారు. కాన మనము బాగ్రతతో నుండవలెను.

బొంబాయిలో బ్రాహ్మణేతరసభ్యులసంఖ్య విస్తారముగా లేకున్నను చాల నిర్మాణకార్యమును చేయగలిగితిమి. స్వరాజ్యపక్షమువారిపనినిబోధముచూ రెప్పుడును దొరతనమును నిరసించుచుందురు. దొరతనమునందు వారికి బాత్రిగా నమ్మకములేదు. స్వరాజ్యబ్రాహ్మణులకు ఉద్యోగాపేక్ష పూర్తిగానున్నను బ్రాహ్మణేతరులు గూడ ఉద్యోగములను కొరుచుండుటచే బ్రాహ్మణులిప్పుడు ఉద్యోగములను పూర్తిగా నిరసించుచున్నారు. ప్రభుత్వోద్యోగములను స్వీకరించుట దోషము గాదు. ఒక్క బ్రాహ్మణులనే ఉద్యోగులనుగా నియమించినచో ప్రేక్ష్యత్వము, నిష్పక్షికత నిష్కలపటుముకలుగవు. కావున అన్నివర్ణముల వారికిని ఉద్యోగములను యియ్యవలెను. బ్రాహ్మణుల కిది యిష్టము లేదు.

నిరాధారమగు నింద

బ్రాహ్మణేతరులెల్ల పుడును దొరతనమునకే తోడ్పడెదరని బ్రాహ్మణులు నిందల మోపుచుండురు. ఇది వట్టిఅబద్ధము. ఈసంగతి స్వరాజ్యబ్రాహ్మణులెరుగుదురు. బ్రాహ్మణేతరులు ప్రతిహించిన దొరతనమువారును అనుమరించిన స్వరాజ్యమువారును ఓడిపోయెదరని వారెరుగుదురు. ప్రజలపేలునుబట్టి బ్రాహ్మణేతరులు పనిచేయుచుండురు. బ్రాహ్మణేతరసభ్యులు కొద్దిమందియే యొనను చాల యిబ్బందులను తొలగింపగలిగిరి. జిల్లాబోర్డులను ప్రాథమికపాఠశాలలు వలె పరుపబడెను. జిల్లాబోర్డులలో బ్రాహ్మణేతరులే హెచ్చుమంది కలురు. బ్రాహ్మణులు రెండుబోర్డుల కన్యకులుగా నున్నారు. ఆరెండుబోర్డులు మాత్రమే పాఠశాలల నింకను వశపరచుకొనలేదు. ఆ బ్రాహ్మణులెద్దగును కావలెనని చేయుచున్నారని నేననను. వారిద్దరు చాలమంది వారే. జరిగిన సంగతిని మాత్రమే తెలిపితిని.

హిందూమహాసభ

బొంబాయిలో హిందూ మహాసభ జరిగినది. అన్యక్షులెద్దరును వర్ణవిభేదమును బ్రాహ్మణుల అపాంభావమును నిరసించిరి. గాని తీర్మానములు మాత్రము బలహీనములుగా నున్నవి. మహాదేశిజాన మహమ్మదీయులకు ఆక్షేపకరాలగు తీర్మానములు చేయబడెనని పత్రికలు నిరసించెను. బ్రాహ్మణులు విసమ్యులైనగాని యొకమత్యము కలుగదు. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులే హిందూ మహాసభలో అధికముగా పనిచేయుచున్నారు. వారు దానిని స్వలాభమున పుషయోగించుకొనక మానరు. సతారానుండి వచ్చిన ఒక బ్రాహ్మణప్రముఖుడు సవరణలను తెచ్చుటవలననే తీర్మానములు దుష్ఫలము లైనవి. కావున హిందూమహాసభయందు బ్రాహ్మణేతరులకు విశ్వాసముకలుగదు. మహారాష్ట్రములో హిందూమహమ్మదీయ మైత్రి చాల బాగుగానున్నదిగాన వారికి ఆక్షేపకరముగు తీర్మానములను చేయుట అనుచితము.

మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు సభలో చేయబడిన తీర్మానములు బ్రాహ్మణేతరులకు సంఖ్య పైకరముగానుండలేదు. స్వరాజ్యము రాకపోయినను బ్రాహ్మణోన్నత్యమును కాపాడవలెనని ఒక బ్రాహ్మణు డాసభలో నుడిచెను. (బ్రాహ్మణులతో చేరిన బ్రాహ్మణేతరులారా ముఖ్యముగా గమనింపుడు) 1500 ఏండ్లనుండి బ్రాహ్మణుల అధికారము చెల్లుచుండుటచే యిప్పుడు వారికి చాల ఆందోళనము కలిగినది. వెనుక బ్రాహ్మణులే ప్రజాస్వామిక సాఫల్యకారకు ఆందోళనముచేయుటవలననే బ్రాహ్మణేతరోద్యమము తలయెత్తినదని వారిలో భీమతులు కొందరు గ్రహించిరి. బ్రాహ్మణేతరులు బ్రాహ్మణాధిక్యతను రూపుమాపకమందే బ్రిటిషు రాజ్యమును తొలగింపవలెనని దురాగ్రహము కొందరు కొరుచున్నారు.

బ్రాహ్మణాధిక్యతను స్వరాజ్యము విలువబెట్టినచో బ్రాహ్మణులు దానిని కోరెదరు. లేనిచో దానిని తిరస్కరించెదరు. శివాజీ మహారాజు కాలమునందలి బ్రాహ్మణులు చేసినటులే విదేశీ ప్రభుత్వమునకే లొంగియుండురు.

ఉదారభావముగల ఉద్యమమే

మన ఉద్యమము చాల ఉదారభావములుగల ఉద్యమమే. మీరు లెబరలు ఫెడరేషను అని పేరు పెట్టితిరిగాని లెబరలు పక్షముని పిలువబడు పక్షమువారులు నంగీకరింపదు. పూనాలో చింతామణిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన లెబరలు పక్షసభలో సర్ త్యాగరాయగారిని గూర్చి ఒక్క తీర్మానమైనను చేయబడలేదు. పి. ఆర్. దాసును గూర్చియు తదితరులగు సామాన్యులను గూర్చియు గూడ తీర్మానములు చేయబడెను. ఆలిబరలు లెబరల త్యము బ్రాహ్మణ త్యమే యని బొంబాయి బ్రాహ్మణేతరులు బాగుగా నెరుగుదురు. మేమెవరమును ఆసభనుపాలెదు. సర్ త్యాగరాయ గారినిగూర్చి తీర్మానమేల చేయలేదని అడుగగా అసంతృప్తి కరముగ సమాధానము నిచ్చిరి.

గురుకులవివాద

శ్రీకృషి గురుకుల వివాదయందు బ్రాహ్మణసభ్యులు విడితే మునుచే యున్నది. మేమే యథార్థమును స్వరాజ్యమును కోరుచున్నాము గాని స్వరాజ్య బ్రాహ్మణులు స్వార్థమునేకోరుచున్నారు. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధీనముగు స్వరాజ్యమును మేముకోరుచున్నాము. బ్రాహ్మణాధిక్యమును వారునిలుపుకొనిగోరెదరేగాని స్వరాజ్యమునుకోరరు. ఆయాధి కృతము మేము రూపుమాపగోరెదము.

విదేశీయులలోని భారతీయుల సౌకర్యములనుగూడ మనముగమనింపవలెను. దక్షిణాఫ్రికాలోని చర్యలను మనము నిరసించవలెను. అని యాదవగారునుడిచిరి.

బొంబాయి వాణిజ్యసంఘము

బొంబాయి, డిసెంబరు 18:— బొంబాయి వాణిజ్య సంఘమునకు 1925-26 సంవత్సరమునకు బ్రాడీ అండు కంపెనీ తాలూకు వాడును యం. యల్. నీయు సగు జె. ఏ. కే. గారెన్నుకొనబడిరి. (ఆ. ప్రె.)

పాపట్ల డి|| ము|| కోర్టు

O. S. 702/25 I. A./1925

వాడు:—గొల్లమాడి వెంకటప్పయ్య వగైరాలు. ప్రతివాడు:—నాగిరెడ్డి వెంకయ్య వగైరాలు. బాపట్ల తాలూకా కడపమదురు గ్రామములోని బలిశి కులస్థులు యావన్మంది తరపున 1 నాగిరెడ్డి వెంకయ్య 2 మాదాసు వీరప్ప 3 గొల్లపూడి రామస్వామి 4 బల్లిన వెంకయ్య 5 పసుపులేటి వెంకటసుబ్బయ్య 6 కొలసాని సుబ్బయ్య 7 వామన వెంకటస్వామి 8 శివకోటి సుబ్బయ్య 9 తోట వెంకయ్య లను ప్రతివాడుగా చేర్చి దావా చేయుటకు పర్మిషన్ యిప్పించమని విజిషన్ డాక్టరుచాయగా ఆక్షేపణకుగాను ది 22-12-25 లేటికి వాయిదా వేయబడియున్నది గనుక ఆక్షేపణదార్లు ఆ రోజు కోర్టుకు హాజరు అయి ఆక్షేపణలు కోర్టునాటిలో మనవి చేసుకొనవలయును.

పంగులూరి శేషతల్పశాయి,

వాడు తరఫున కాంశెలు.

చీఫ్ జండ్:—రీరెపోయిన పీర్వమును గట్టిపరచుటకు లోకప్రసిద్ధి జేందినది. స్వప్నమందుగాని మూత్రముతోగాని పీర్వము స్థితిమగుచున్న యెడల తక్షణం నిలిపివేయును. ముసలితనమును, నపుంసకత్వమును తొలగించి యౌవనమొసంగును. ఎంతబలహీనుని కయినను రెండుగంటలలో నరములను బలము నిచ్చి సంసారసుఖము అనుభవించునట్లు శేసి సంతానవంతులుగజేయును. ఉత్తరములు రహస్యముగా నుంచబడును. 20 మాత్రలు సీ|| 1-కి 2-0-0. వి. పి. చార్జి వేరు.

ఆర్య వైద్యశ్రమం,

1159-1027 13, బైరాగిమఠంపేధి, మద్రాసు.

శిరోరక్షణశైలము:—సిద్ధులమూలికచే తయారు చేయబడినది. కీర్తకాలముగానుండు తలనోవ్వలను, తలపోట్లను, కర్పాణి, కంటిలో నీరు కాటుకు:—నీని మొదలంబుపోగొట్టుట కిదియే మంచిమాడు. 24 కులముల తైలము ద్వ. 2 నక్సస్ అండు కంపెనీ, 1, ఆలక్కా-తెప్పిల్లి వీధి తిరువల్లికేళి మద్రాస్.

అచరక భస్మము

శ్రీ ముక్త్యాలరాజావారి సంస్థానమున సుక్రముగా 800 పుటములు వేయబడినది. డయిటిన్ అనే బహు మూత్ర వ్యాధిని బోగొట్టిఅందుండు తీవ్రపదార్థమును మాయముచేయును. వేసిని, దగ్గును, తుయను బోగొట్టి కఘమును తగ్గించును. అనుపానవి శేషములచే నన్ని వ్యాధులను గురుర్పును. సహస్రపుటాధికమున కంటె హెచ్చుగుణమిచ్చును. ఉపయోగించు విధము మందుతో పంపబడును. 2125 కల కులం 1 కి ద్వ 5-0-0 లు. 2 మేనేజరు, ఆర్డర సాయనశాల, 1264 ముక్త్యాల.(కృష్ణాజిల్లా)

శ్రీ సామంతరాజుల నాయక
సమాజము, ఏలూరు
ఎన్.కె.ఎస్. నాయకశాలలో

25-12-25 నవంబరు నెల 21-వ తేదీ సోమవారము 6-10 గంటలకు

శ్రీకృష్ణలాలభారము

నాయకమును ప్రదర్శింతురు
 ఎ.ఎ. రావు జమీందారు, ప్రాంతీకులు.

సాం ద ర్శ మ హా ల లో

శ్రీ శ్రీ శ్రీ చెన్నరాజధాని గవర్నరుగారి

యాజమాన్యము క్రింద

జరుగు ప్రదర్శనములు

బెంగళూరు

అమెచ్యూర్ డ్రమాటిక్

అసోసియేషన్ వారు

ప్రతివారము సాయంత్రము 5-30 గంటలకు

24-12-25 సుభద్ర

26-12-25 విజయనగర సామ్రాజ్య నాశనము

శ్రీయంత బాబ్రి టి. గానవాచారిగారు అన్ని నాటకములలోను ముఖ్యపాత్రలను ధరించెదరు.

వెల్లింగ్టన్ సినిమా

మధురంటోడు, మద్రాసు.

8 దినములు మాత్రమే

19-12-25 శనివారమునుండి 21-12-25 సోమవారము వరకు

ప్రపంచమును ప్రదర్శించబడుచున్న

ద్రామాన్ని టి కంటెను శ్రేష్ఠమైన

"నిచ్చెనవైన" అనుకథ

ప్రదర్శించబడును

ఓవెన్ టిఎన్ లోనున్నది. నాటకరంగమునందు

మంచి పేరు చెందినది

కౌను థియేటరు

19-12-25 శనివారమునుండి 25-12-25 శుక్రవారమువరకు

ప్రతివారము 2 ప్రదర్శనములు సాయంత్రము 6-15 ని,

రాత్రి 9 గం-30 ని. ప్రతి శని, ఆదివారములందు

పగలు 3 గం-15 ని ప్రత్యేక మాటవీగలను

మదన థియేటర్స్ లిమిటెడ్ వారు

వారిచే తయారుచేయబడినది

విస్తరణ ప్రేమను తెలుపు అద్భుతమైన కథ

"మిస్సారురాణి"ని ప్రదర్శింతురు

నాటకరంగమునందు సుప్రసిద్ధ పేరుచెందిన

ఇరానిర్-రాణి

నాటకరంగమునందు పేర్కొని ప్రఖ్యాతి కథానాయకురాలు

మిస్ కృష్ణవామిని

మిస్ సర్పాట్టి, శ్రీయంత ఆహ్లాద చాదరి అందు

శ్రీయంత దుర్గాదాసు దేశ్మి పోషకత్వముగలను

7 రోజులు గల డ్రామా, అనేక ఇతర ఫీల్ములు కూడ గలవు

అపూర్వమైన సమయము

ఉపయోగించతగిన మిగిలియున్నట్టి శత్రుచికిత్స ఆయుధములు, అందుకు సంబంధించిన సామానులు బొంబాయి, బైకుల్లాలోనున్న గవర్నమెంటు మెడికల్ స్టోరు డిపోవద్ద 18-1-1926 తేదీన ధహారంగవేలమువేసి విక్రయించబడును.

అష్టమరెడ్డి మహాజన సభ

శాఖాంతర వైవాహికములు-

ఖద్దరు వస్త్రధారణము

ద్వితీయ దినసమావేశముందు

గావింపబడిన తీర్మానములు

అష్టమరెడ్డి మహాజన సభ రెండవదిన సమావేశము నిన్న (ఆదివారము) మధ్యాహ్నము 12 గంటలకు గోఖలే భవనముందు శ్రీ కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డిగారి యగ్యక్షేత్రక్రింద జరిగెను. మహాసభాధ్యక్షులగు ఎల్లిచేమ నరసింహారెడ్డిగారు దేహమందస్య స్థిత గౌరవ యున్నందున స్వస్థలమున కేగిరి. వారిస్థానమున కి|| రామలింగా రెడ్డి గారి రక్షణకులుగ నెన్నుకొనబడిరి. మహాసభ కరుణించిన ప్రతిగ్రహులు ప్రేక్షకులెల్లరును సభాభవనము నిండి యుండిరి.

సమాఖ్యనక తీర్మానములు

యశోకేసులగు అలెగ్జాండ్రా మహారాజ్ఞిగారును, కన పురి మహారాజుగారును, నెల్లూరు కె. ఆదివారాయారెడ్డి గారును, ఖజీరప్ప నలవాడి (ధార్యార) గారు స్వగృహులైనందుల కీసభవారు మిగల చింతియ రాజుకుటుంబములకును, తమిళనాడుకును తమసానుభూతి ప్రకటించుచున్నారని అను తీర్మాన మగ్య ఘనిచే నుపపాదించబడి ఏకగ్రీవముగ నంగీకరింపబడెను.

గద్యాల సంస్థానము : నైజాముగారికి విజ్ఞప్తి

గద్యాల మహారాజుగారి మరణమునకై విగమము ప్రాచీనమును, చారిత్రాత్మకమునగు సంస్థానసింహాసనమునకు రాణిగారిని నిజముగ వారసురాలుగ పరిగణించి సింహాసన మాయుమగారి కొసంగవలయునని హైదరాబాదు నిజాముగారికి విధేయతతో గౌరవపూర్వకముగ మనవి గావించుకొనుచున్నాడు." అను తీర్మానము చచ్చుపురి కాసనసభ్యులగు కె. కోటిరెడ్డి, కె. శివారామి రెడ్డిగారచే నుపపాదించబడి రా. బ. యమ్. వెంకటరాఘవులు రెడ్డి, యమ్. రామకృష్ణ రెడ్డిగారచే భలపరపబడి సర్వజనాంగీకారమునుబడెను.

విద్యార్థి వసతి గృహము, కడలూరు

కడలూరునందున్న రెడ్డివిద్యార్థి వసతి గృహమును పునరుద్ధరించవలసిన దనియు, కి|| శే|| గా|| ఏ. సుబ్బారాయులు రెడ్డిగారు తమ దానపత్రము దొసంగిన ధర్మకార్యమును కొనసాగించవలసిన దనియు, కె. సీతారామ రెడ్డిగారిని ఉత్తర ఆర్కాటు జిల్లాయందలి తదితరరెడ్డి ప్రముఖుల నీమహాసభవారు గోరుచున్నారు." అను తీర్మానము యి. వి. సుందరరెడ్డిగారు రుపపాదించిరి. కె. హెచ్. రామయ్యగారు (మైనారు) తీర్మానమును బలపరచుచు స్థానిక ప్రజలీపనికి బూనుకొనుటకంటె రెడ్డిజన సంఘ యాజమాన్యమున జరుపుట యుక్తమనియు, అందుచే రాజకీయ విభేదములుగాని, వ్యక్తుల ప్రతిష్ఠాప్రతిష్ఠలుగాని అడ్డురాజాలనియు, సంఘము నెడల రెడ్డిమలువా రెల్ల భక్తిశ్రద్ధ లుంచి గౌరవింపవలయునని బట్టిరి.

శాఖాంతర వైవాహికములు

రెడ్డిమలుమందలి భిన్నభిన్న శాఖలందు అంతర్వివాహములును, తెలుగు జిల్లాలందును, తదితర మండలములందును రెడ్డులను సంబంధబాంధవ్యములు గలుగజేసికొనవలెనని సంఘమునందలి విద్యాధికుల కెల్ల నీమహాసభవారు గోరుచున్నారు. అను తీర్మానమును యి. రాఘవరెడ్డిగారు రుపపాదించుచు, సాంఘికవిషయములందు దర్శిచియును నీతీర్మాన మత్యంతప్రధానమైన దనియు, రెడ్డిసంఘము దెన్ని శాఖాంతరము లున్నను సంఘమంతటికిని ఈరెడ్డిమహాజన సంఘ మేర్పరచబడిన దనియు బట్టిరి. పూర్వకాలముందు రాకపోకల యిబ్బందులవలన దూర దేశీయులగు సాంఘికులు సంబంధబాంధవ్యములు జరుపకుండిరి. ఏభాగమందున్న ఈరెడ్డిందరు నోకే సంఘమునకు జెందినవారు. ఈరెడ్డు ఏ రాష్ట్రమునందున్న గృహవిషయములలో మాత్రము మాతృభాషయగు ఆంధ్రమునే నాడుకొనుచున్నారు. రెడ్డు పూర్వకాలమునుండి పరిపాలకులుగ నున్నారు. ఆపరిపాలకభావము నేటికిని రెడ్డుయందు గలదు. పంటరెడ్డి గాని, పాకనాటిరెడ్డి గాని ఎవరైనను ఒకే సంఘమునకు జెందినవారమను భావము అంతరంగమున లేకపోలేదు. అట్టివారికి సన్నిహిత బాంధవ్యము గలుగజేసిన సంఘమును విగ్రహిస్తే వృద్ధిగాగలను. కాన సంఘముందు శాఖాభేదముల నేమాత్రము పాటింపక కులపెద్దలెల్లరు నీకార్యమునకు బూని కృషిసాధించి జేమందు ప్రతిసంఘమును అభివృద్ధి

గోరుచుండు నీచినములలో మనసంఘము వెనుకబడి యుండకలదు.

మల్లికి సత్తిరెడ్డిగారు:- (రెడ్డిరాణి పత్రికా సంపాదకులు) పై తీర్మానమును బలపరచుచు "రెడ్డిమహాజన సభారంభదశ" యందును, అంతకుపూర్వమును ఈ శాఖాంతరవివాహములకై ప్రచారము జరుగుచునేయున్నదనియు, కేవలము తీర్మానముల గావించి యూరకుండక యుత్సాహమును కార్యరూపమున గవ్వరుపవలెనని బట్టిరి. వధుర వెంకట్రామిరెడ్డిగారు తీర్మానమును తమిళభాషయందు బలపరచిరి.

సి. రామలింగా రెడ్డిగారు తీర్మానముపై మాట్లాడుచు చిత్తూరుమండలములో చాలమందిరెడ్డు ఈ శాఖాంతరవివాహములు జేసికొనుటకు సంసిద్ధముగ నున్నారనియు, మధుగ, రామనాడు, తిరునల్వేరిజిల్లాలందు దీయభిప్రాయము గలవారు పెక్కుమంది గలిగియున్నారనియు, తమకుటుంబములలో నిష్టిసంబంధముల గావించినారనియు, తమ దత్తులమార్తెను దక్షిణాంకాటునందలి యొకానొక పంటశాఖకు జెందినవారి కొసంగి మనియు, కావున సంఘపెద్దలెల్లరు సగుణచితకృత్యమును వీడి వికాలోన్నతభావులై ఈ సంస్కరణమునకు గడంగవలెనని ఉద్బోధించిరి.

కె. హెచ్. రామయ్యగారు తీర్మానమును బలపరచుచు ఏసంఘమైనను ఆజ్ఞానవశము దుండినంతవరకు అభివృద్ధికి రానేరదని బట్టిరి. కార్యచరణకు గడంగని పుష్కల న్యాయముల వలన ఇనుమంతయు ప్రయోజనములేదు. శేష సంఘముందు జరుపబడుచున్న వివాహములు సంఘమంతయును అవమానకరములుగ నున్నవి. యుక్తవయసుకు అయుక్తయువతియు, ఉత్తమ బాలిక కయోగ్యవరుడును, బలహీనురాలికి బలయుతుడును ఇల్లు యొక్కయుక్తపరిజ్ఞానము లేక వివాహములు గావింపబడుచున్నవనియు, అందుచే యుక్తవయోరూప, కులశీలముల యోచించి రెడ్డిసంఘమునందంతట వైవాహికములు జరుపవలెను. ఏజాతీయందు స్త్రీలు విద్యావతులైయుండులో ఆజాతి అభివృద్ధికొందగలను. కాన సంఘముందు భావసంతతి సత్సంకతిగ నుండగోరెన ఈనిర్బంధమును తొలగింపవలెననియు పట్టిరి.

పివప తీర్మాన మేకగ్రీవముగ ఆమోదింపబడెను.

పత్రికాప్రొత్సాహము

ఉత్తర, దక్షిణ మండలములందుండి రెడ్డిమలుజూల "రెడ్డిరాణి," "రెడ్డిరాజు" పత్రికలకు చందాదారులుగ జేరి సంఘమందలి పత్రికాప్రచారప్రయత్నములకు తోడ్పడవలెనని నిర్ణయజేయుచున్నారు. అను తీర్మాన ముపపాదించి మల్లి సత్తిరెడ్డిగారు సంఘముందొకరి భావములొకరు సుకుపుగ తెలియవలెనని పత్రికాముఖమున జరుగుట అత్యవశ్యకమనియు, పల్లెలందు జనసామాన్యమునకు ప్రబోధము గావించుట కీపత్రిక అత్యంతోపకారియనియు, అందుచే సాంఘికాభిమానులెల్ల నీ పత్రికలకు చందాదారులై యథాశక్తి సహాయపడవలెనని బట్టిరి. వాకాటి వీరరాఘవరెడ్డిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు సాంఘిక పత్రికల యావశ్యకతను ప్రాధాన్యమును గూర్చి ముచ్చటించిరి. సి. రామలింగా రెడ్డిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు రెడ్డిరాజులచరిత్రను, దెలిసికొనవలెనని రెడ్డిరాణి పత్రిక తెప్పించుకొనదగుననియు, అందు ముల్లంపలి సోమశేఖరశర్మగారు మున్నగు పరిశోధకులు వ్యాసములు వ్రాయుచుండుననియు, ప్రాచీన రెడ్డుచరిత్రకే గాక, సమకాలికుల చరిత్రలుగూడ ప్రచురింపబడుచుండుననియు, ఈ కాలము దశోన్మధ్యభావప్రకటనలకు పత్రిక ప్రధానసాధన మని బట్టిరి.

మూలనడుముట ఖద్దరు అభివృద్ధి

"ప్రధానవృత్తియగు వ్యవసాయమున కనువృత్తిగ విరామకాలమందు స్వయముగ నూలుపడుకుట నేయుట మున్నగువనలకు బూనుకొని తద్వారా ఖద్దరు ప్రచారమును అభివృద్ధిజేయవలయునని ఈ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు" అను దానిని మేనకూరు శివారామిరెడ్డిగారు రుపపాదించుచు తీర్మానము విషయమై ఏపక్షమువారును భేదాభిప్రాయము గలిగియుండుట కగత్యము లేదనియు, కర్నూలు రెడ్డిసంఘమువారు ముఖ్యముగ బూనుకొనవలెనని బట్టిరి. యమ్. సత్యనారాయణరెడ్డిగారు తీర్మానమును బలపరచిన పివప సభ్యులెల్లరచే నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడెను.

నేమనభిక్ష

వైవాహికములు మున్నగు శుభకార్యములపట్ల నేమనయోగిభిక్షుగ రెడ్డిజన సంఘమునకు చదివించుట గావించి సహాయము జేయుడని తిరిగి రెడ్డుల మరియొకమారు స్ఫూర్తిగకు దెచ్చుచున్నారు. అట్లు బంపనున్న ద్రవ్యము ఇంపీరియల్ బాంకుకు (ద్రాసు) నందలి రెడ్డిజన సంఘపు అకౌంటుకు నేరుగ గాని

జననమునకు కార్యకర్తగాని పంపిణీ చేయవలెను" అను తీర్మానము చేయబడినది.

వేమన నిర్మాణాదినము

వేమన నిర్మాణమును ప్రతిపత్తియు ఇదివరలో జనవరి 19 వ తేదీన జరుపుకొని పచ్చిరవియు కొందరి కాంగ్రెస్ తేదీ వివాదముగ లోచించునను, పల్లెలందువారికి తెలుగులికి వారసత్వములే ముఖ్యముగావునను తెలుగు తేదీని చారిత్రక దృష్ట్యాంతే పూర్వకముగ నిర్ణయించుటకు యత్నము. సత్తిరెడ్డి కే. కోటి రెడ్డిగారల నొక యువసంఘముగ నియమించి వారి నిర్ణయము ప్రకారము జరుపుట కనుమతించిరి.

ఎంకిపాటల ప్రశంస

పదవ వ్యవహారము కుమార ప్రసిద్ధులకు శ్రీ సమూహి వెంకట సుబ్బారావు గారు తాము రచించిన ఎంకిపాటల యంబలి కొన్నింటిని విజయపు వధుర కంఠముతో బాటి పంపింపిరి. వ్యూహము త్త చిత్తుల గావించిరి. సి. రామలింగారెడ్డి గారు కవి నాయకుని ప్రశంసించుచు గ్రామ్యభాషలో నిట్టిరస భావసంపదలుపైతిలు యభ్యుత్సాహ గ్రంథము భాషామోక్ష కలంకారముని యు, వెంకట సుబ్బారావు గారు తన యాప్రతిభావబుద్ధిని ప్రకృతిముచే తిక్కనపాఠశాల కవుల కవిత్వమున్నతి నందిరనియూ బట్టిరి. "ఈకవిని నేనిట్లు కావ్యనిందితిని. మొదట పండితులెవరో వారిపాటలను నిరసించుటచే గుణములేనిదే పండితులు చూపించరే యని వానిని చదివించి. తిక్కనాది మహాకవుల కావ్యములలోని రసమునకు ఈపాటలలోని రసమెంతమాత్రమును తీసిపోదని గ్రహించితిని. ఈకవి చేసినది సూరసప్రస్థి-ఇంత చిన్న పాటలలో గ్రామ్యభాషలో నింత రసవంతమైన పాటలు చిత్తరవు కన్నుల గట్టినటుల రచించుట నిశ్చయముగ అద్భుతము." అని రెడ్డిగారు వెంకట సుబ్బారావుగారిని అభినందించిరి.

పదవ రామలింగారెడ్డిగారు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు కార్యకర్తలను సభకు నిర్దేశములుగ కొనపాగించినందుల కభినందించిరి. కే. హెచ్. రామయ్యగారు మహాసభ ప్రతినిధుల తరఫున ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులకును అధ్యక్షులకును వందనము లర్పించిన పదవ రామలింగారెడ్డిగారు మహాసభ ఈవర్గ సమావేశము ముగిసెను.

వందనపత్రము

శ్రీ వల్లి కేసు నరసింహ రెడ్డిగారికి

రెడ్డిజనసంఘము సమర్పించిన వందనపత్రము మహాశయ! రెడ్డికులములకు తాము ఎన్నియోవిధముల సహాయము చేయుచుండుట ప్రసిద్ధము. వానినెల్లను ఇటు చేర్చుచుట అసాధ్యకము. 1920-సంవత్సరమున స్థాపితమైన ఈరెడ్డి జనసంఘము, మూలభవముచాలక చిక్కుబిరుదు, విద్యార్థిభాష కకార్యమున ఉద్దేశించిన దానిలో కేతావలమైన జేయజాలక యుండు బుద్ధితిరిగిచాచి, యుద్ధారమైన చిత్తముతో ఆకిరి అడుగకమున్నే, తాము కులధర్మమును నిర్వర్తించు మతాపాలముతో, 1923-వందనమున ఇరువదిచేరుపాటల దానము సంగి సంఘముయొక్క జీవమును స్థిరపఱచితిరి. ఘనతపాపించిన వనపర్తి సంస్థానాధీశ్వరులను తామును ఈసంఘమును ఉద్ధరింపకుండెదమట, దానిగతి సందిగ్ధితికి వచ్చియుండుకేమో!

మిదివిరాళముచే నందఱో వీరవిద్యాధులు పట్టపర్తికులు మొదలైన విద్యుల వర్ధిలించుటకు అనువు అనుహుల్యము ఏర్పఱచి, కులభివృద్ధికివలయు ముఖ్యహేతువులలో నొకదానిని కల్పించినవారైతిరి. ఈమేలును మన కులధులు ఎన్నిటికి మును జాలరు. మీరు మాపిన ఈకులసేవాక్రమములను అనుసరించి, రెడ్డిలోని జమీందారులు మొదలైనధనాస్థులు, అదేవిధమున గొప్పమొత్తముల సంఘమునకిచ్చి కులమునకు మేలును తమకు కావ్యవత్తిరిని సంపాదించుకొందురుగాక.

సంఘముయొక్క పరిపాలనాకార్యమునందును, వృత్తికోగ్యము లేనివారయ్యెను, తాము పాల్గొని పరిశ్రమించుట, సంఘకార్యము నిరాశ్రితమయ్యెనుగ జరుగుననుటకు అమోఘమైన ప్రకారము. దానముచేయుట యెంతగొప్ప నిరంతరక్రతజ్ఞాపుట అంతగొప్పయని మామనవి.

మిదివచ్చిన విరాళముయొక్క వడ్డీనుండి నేటి వ అకు సాహాయ్యము వడగిన విద్యార్థులసంఖ్య 42. ఈవలమే మీరు చేసిన మహోపకారమునకు ప్రతిఫలమనియెంచి మీరుత్పల్లెఁ జెందియున్నను, మేము మామొక్క కృతజ్ఞతనుచూపించుటకై. ఈవందనపత్రమును పండిపెట్టెలలో బెట్టి విశున సమర్పింప నుదేశించి వానిని అనుగ్రహింపవలయునని, ఈవినిమిద రెడ్డి

జననమునకు కార్యకర్తగాని పంపిణీ చేయవలెను. దయచేసి అంగీకరించి మమ్ముల గమ్యులఁజేయడు.

మునగాల జమీందార్లు (అధ్యక్షులు).

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి (ఉపాధ్యక్షుడు).

ఈ. వి. నుండర రెడ్డి (కార్యదర్శి).

కే. కోటి రెడ్డి (నిర్మాణకార్యదర్శి).

మొదలగు రెడ్డిజనసంఘసభ్యులు.

అధ్యక్షులు వల్లి కేసు నరసింహ రెడ్డిగారు తమకు సహానించి వందులకు తమ కృతజ్ఞతాపూర్వక నమస్కృతుల దలిపిరి.

తీర్మాన సరోజినీదేవి

గారికి స్వాగతం బాసంకుటయే న్యాయముని

పండితమాలవ్యా గారు చెప్పట

లజపతిరాయగారిని ఖండించుట యీసమయమున తప్పుగా పరిగణింపరాదు

బహుశః, డిసెం:17:—పండిత మదమోహన మాలవ్యాగారిట్లు చెప్పిరి:—కాంగ్రెసుకు అధ్యక్షత వహించుటకై శ్రీమతి సరోజినీదేవి కాంగ్రెసుకు వెళ్ళవచ్చును హిందూసంఘ టనమునుగూర్చి మాటాడినప్పు డామె లజపతిరాయగారిని యితరులను ఖండించెనన్న నేరముచేత ఆమె కెవరును సాక్షిగ తమొందగరాదని కాన్పురులో ప్రచారము చేయుచున్నట్లు నాకు పంపబడిన రెండుబాబులవల్లను ఒక ఆన్సొలింపుబడిన కరపత్రము వల్లను తెలుసుకొని విరుల విచారించితిని. అట్లు ఖండించుటలో ఆమెకప్పు చేసినదనియే నాయభిప్రాయము. కాని ఎవ్వరికిని కోపము రావలెనని తానుద్దేశించలేదని ఆమె తిన్నదాను స్పష్టముగా తెలియ జేసుకొన్నది. కావున దానిని మరచి పోదను. అయినను ఆమెకు గలజీర్ణ క్షిని ప్రజలక్షేయమునకై ఆమెపడునంతాపమును విచారించి ఆమెను గూర్చి యిదియొక తప్పుగా నెంచుట పొడిగాదు. కావున ఆమెను నురించి ఎట్టి తీవ్రఖండనలు సనికి రావని నేను గట్టిగా చెప్పుచున్నాను. కాంగ్రెసు కామె అధ్యక్షత వహింపబోవుచున్నది. కావున యుచితరీతిని ఆమెకు కాన్పురు పోరులందరు ను సాక్షిగ తమొందదని నేను నమ్ముచున్నాను. అటువంటి సమయములందు వయలో నుండుటయే న్యాయము. (అ. ప్రె.)

The Madras Races 1925-26.

చెన్న పురి వందెములు

Notice.

విశిష్టత వానలవలన వందెపు తాళిలును ఈదిగు తెలువ పబడిన ప్రకారం స్థూపర్థులుగారు మార్చిరి.

మ ద్రాసు మీ టింగు

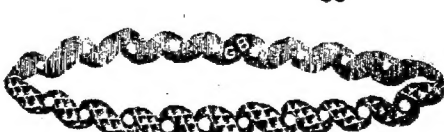
మొదటిదినము

26-12-25 తేదీ శనివారము

మొదటి వందెము మధ్యాహ్నము

2 గం- 15 నిమిషములకు

సవరను బంగారు గట్టిగాజులు

జత 1 కి మజూరీ రు 4-0-0 మాత్రమే డైముడు కట్టించుచుబడినవి. అద్భుతమయిన పని తనము. అనేక రకములలో గలవు. సవరను బంగారుకు గారంటి, యెప్పుడయినను సరే మీ కవరము లేనియెడల సవరనుల ధర ప్రకారం సామ్యు వాపను యివ్వబడును. కోరువారికి క్లెట్టుకు వుచితముగా పంపబడును. 2189-1264

గోల్డుబేంగిల్సు మేనుపాక్చరింగ్ కో

3 జనరల్ ముత్తయ్య మొదలినీధి, సాపుకారు పేలు మద్రాసు.

ఆంధ్ర రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక సంఘము

నెల్లూరులో సభ

నెల్లూరు డిసెం: 17:—ఆంధ్రకాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సంఘసభ 16 వ తేదీన జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యాలయముందు, జిల్లా సంఘకార్యదర్శి యగు పి.ఎ.బట్టాభిరామిరెడ్డిగారి అధ్యక్షతకరింద జరిగెను. ప్రభుమును కాన్పురు కాంగ్రెసునకు ప్రతినిధు లెన్నుకొనబడిరి. శ్రీ ఆంధ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు, వెన్నేటి సత్యనారాయణగారు, సి. రామలింగరెడ్డిగారు, భమిడిపాటి సత్యనారాయణగారు చక్కలో పాల్గొనిరి.

రామలింగారెడ్డిగారి తీర్మానము

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు యాదినవతీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి:— "కాంగ్రెసు వారే ఎన్నికలలో పాల్గొని కాననసభల పని కొనపాగించును, స్వరాజ్యపత్రము ప్రత్యేకముగ నుండ నవసరము లేకుండ జేయవలెను.

(2) ఉద్యోగస్వీకారనిషేధమును తొలగించి కాని స్థిరముగ ఉద్యోగముల స్వీకరింపవచ్చునా లేదా యను విషయమును అభిలభారత కార్యనిర్వాహకసంఘమువారు గాని, రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహకసంఘమువారు గాని రానున్న ఎన్నికలు జరిగిన పిమ్మట నిశ్చయింపవలెను.

(3) వైతీర్మానము లామోదించబడుచో కాంగ్రెసు అభ్యర్థులందరు అ.భా. లేక రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక సంఘము వారి తీర్మానములకు బద్ధులైయుండునని ప్రమాదము జేయవలెను. వారు చెప్పిన విధానము ననుసరింపవలెను. లేదా వెంటనే తమ పదవులకు రాజీ నిచ్చి తిరిగి కాంగ్రెసు పక్షముతరఫున గాక ప్రత్యేకముగ ఎన్నికలకు నిలువవలెను. (4) ఉద్యోగములందుంచువా రెవ్వరును అ. భారత లేక రాష్ట్ర కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసంఘ సభ్యులుగ గాని అధ్యక్షులుగ గాని యుండరాదు."

కాన్పురులో కాంగ్రెసు సభ జరుగు లోపున రాష్ట్ర సంఘమువారు తమ అభిప్రాయములను తెలియజేయవలెనని రెడ్డి గారు రినిరి.

కార్యదర్శి యగు ఆంధ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు, యీపని కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు చేయుటకు పిలువదని యు రాష్ట్రకాంగ్రెసు సంఘమువారే కాంగ్రెసు అసంతరము సమాజేమై యాభివ్యయము చర్చింతురనియు తెప్పగా రెడ్డిగారు రంగీకరించిరి. ఈలోపున యాతీర్మానము గూర్చి రాష్ట్రకాంగ్రెసు సంఘసభ్యులందరికి తెలియజేయుటకు నిశ్చయించిరి.

హోటలు మేనేజరుకు శిక్ష

బొంబాయి, డిసెం: 17:— ఫలహారములు తెచ్చుచున్న ఒక శ్రీని తన్ని నందుకు ఒక యూరపియను హోటలు మేనేజరుకు 1500 విడితైదును రు 100/-జరిమానాయును విధింపబడెను. ప్రాంతీడిక మే పెటికోగారు తమకు చుండగా ప్యయముగా నూచినవా రగుటచే ఫిర్యాదితరఫున సాక్ష్యులుచ్చిరి. (అ. ప్రె.)

సుపాయలలో రాణి అంత్యక్రియలు

రంగూను, డిసెం: 17:—పూర్వము బర్మారాజైన తీరాగారిభార్య సుపాయలలో రాణిగారి అంత్యక్రియలు నేడు జరిగెను. ఆమెకనము చర్మితగోడ్డునుండి కాంటన్ మెంటు గా రైనుకు గొనిరాబడెను. ప్రభుత్వకార్యాలయము, కళాశాలలు పాఠశాలలును మూసివేయబడెను. పూర్వపురాజు కోర్టులోని మంత్రియగు సర్ సాపుమాన్ సాబాగారితో సహా పెద్దలగు బద్ధియులును ఇతరులును చాలమంది వచ్చిరి. ఈరేంజిపు నడచుచుండగా రెండుపై వులను జనులు క్రిక్కిరిసి చూచుచుండిరి. బర్మారాజులకు తినరీతి అంత్యక్రియలు జరుపబడెను. ప్రభుమున ఆశ్చర్యకరము నడచుచుండెను. వారిచెనుక ప్రాతి విసనకరలు, గొడుగులు, అణికలనుచుట్టకై గిన్నెలు సోఫాలు మొదలగునవి తెల్లనిదుస్తులు ధరించినవారిచే గొనిరాబడుచుండెను. విచారమును దెలుపుటకై బర్మియులు తెల్లనిదుస్తులనే ధరించెదరు. సమాధిచేయుచోట గవర్నరును రంగూను విషపును కొంతమంది అఫీసరులతో నుండిరి. తనచేటిక నొకచోనుంచి కొన్ని నుం డ్రోచ్చార్లగుములు మొదలగునవి జరిగినపిమ్మట ఆచేటిక సమాధియం దుంచబడెను. కి|| కే|| రాణిగారికి 40వయసుమై ట్రైగులరు. ఇద్దరు రంగూనులోను ఇద్దరు హిందూదేశములోను ఉండిరి.

(అ. ప్రె.)

దక్షిణాఫ్రికా రాయబారుల

విన్నపము:

రాజప్రతినిధిగారి

నిరుత్సాహకరమగు జవాబు

(1)

దక్షిణాఫ్రికానుండి కొంతంతయాశబట్టుకొని, మాతృభూమికి విచ్చేసిన భారతీయ ప్రముఖుల విన్నపములకు రాజప్రతినిధిగారి రిచ్చినజవాబును గాంచి న, మిక్కిలి ఆశాభంగము కలుగకమానదు. ప్రస్తుతనందిగిరిలో రీడింగు ప్రభువుగా రింతబలహీనత జూపెదరని ఎవరును తలచి యుండరు. హిందూదేశప్రభుత్వము తమ యుండ నిలుచునని ఏరు భావించిరి. కాని తుదకు బ్రిటీషుప్రభుత్వముతో బాటు ఇండియా ప్రభుత్వము గూడ, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయ సమస్య పట్ల తగిన లక్ష్యము జూపకబోయెను. విటరులును గారిదివరకే, ఓటిపలుకు బలికిరి. దక్షిణాఫ్రికా అధినివేశరాజ్య మగుటచే, తన కిష్టము వచ్చిన చట్టమును గావింపవచ్చునని విటరులునుగారు తెలిపిన సంగతినే, రీడింగుప్రభువుగారును ఏకరువు బెట్టిరి. దక్షిణాఫ్రికా అధినివేశరాజ్య మయినంత మాత్రమున, సామ్రాజ్యబాధ్యతను తొలగించు కొన వీలు గలదా? బ్రిటీషు సామ్రాజ్యములో నిలచి యుండునంతవరకు, ఇతరభాగముల ప్రజల హక్కులను రక్షింపవలయును. అందుకు మారుగ సామ్రాజ్యమునకు శిరోరత్న మని భావించుచున్న హిందూదేశపు ప్రజలను వీడించుచు, ఇతర ఆసియాజాతులవారికన్న నికృష్టముగ జూచుట, నేరమనుటకు సందియములేదు. ఇట్టిదుస్థితిని గాంచి, సహించుట ఇంగ్లండుకు న్యాయమగునా? న్యాయమగునేని బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము గూర్చి లేనిపోని పొగడ్తల గావింపకుండుట మేలు.

సామ్రాజ్యకృమనునది వట్టిభ్రమ యగును. అట్టితరి, భారతీయులు సామ్రాజ్యంతర్గతస్వపరిపాలనము గోరుట కెట్టియాకర్షణ ముండును? సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును వాంఛించుటకే కుతూహల మేర్పడును. దక్షిణాఫ్రికా తన యిచ్చవచ్చినపుడు, సామ్రాజ్యమునుండి లేచిపోవుటకు వీలగునని హర్షిగాజూగా రిటీవల సిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించిరి. ఈ వాక్యములకు బ్రిటీషుమంత్రు లెవరును జవాబిచ్చియుండలేదు. తన కిష్టమువచ్చిన చట్టమును గావించుటకేగాక, ఎప్పుడువచ్చిన నప్పుడు సామ్రాజ్యమును వీడుటకు దక్షిణాఫ్రికా కధికారము గలదా? ప్రాయశః ఈభయమే, భారతీయ సమస్యనుగూర్చి ఎక్కుడుపట్టుకల జూపకుండుటకు బ్రిటీషుమంత్రుల నడ్డుపెట్టుచున్న దేమో తెలి

యదు. ఇది గానియెడల, రంగుభేదమును ఇంగ్లండు గూడ ముఖ్యముగ పాటించుచున్నదని తలంపవలసి వచ్చును. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులస్థితి ఎటుల నున్నదో, అక్కడనుండి యరుదెంచిననాయకులు తమ విన్నపమునందు స్పష్టపరచిరి. రానురాను పరిస్థితులు దుర్భరమగుచున్నవి. ప్రపంచమంతయు మేల్కొనుచున్నను, దక్షిణాఫ్రికాలోని తెల్లవారలకు ప్రబోధము గలుగకున్నది. ట్రాన్సువాలు రాష్ట్రములలో భారతీయుల వాణిజ్యపుహక్కులు సన్నగిల్లినవి. భారతీయవర్తకుల కి క మీ దలై సెన్సుల నిచ్చుట జరుగబోదు. నేటాలులో భారతీయుల లభికసంఖ్యాకులు గలరు. వీరిలో పలువురు అక్కడనే జన్మించిరి. వీరికి మాతృదేశ మన నేమియో తెలియదు. వీరి పూర్వులు తమచెమ్మల నోడ్చి అటవీ ప్రదేశముల నుద్వాసనములుగ మార్చిరి.

అట్టి ప్రదేశమున భారతీయుల హక్కులు వరుసవరుసగ తీసింపుచున్నవి. 1922 సంవత్సరమునందు, భారతీయప్రముఖులు రాజప్రతినిధిని దర్శించిన పిమ్మట, వారిస్థితి మరింత దుస్థి హమయినది. మూడు నిర్బంధచట్టములు గవర్నరు జనరలుగారి ఆమోదము బడసినవి. భారతీయులెంత మొరలిడినను ప్రయోజనము గలుగక బోయెను. రెండుచట్టములు భారతీయుల మ్యునిసిపలు హక్కులను పోర్తస్వపు హక్కులను పూర్తిగ దొలగించినవి. మ్యునిసిపలు భూములను సంపాదించుటకు గాని, ఆక్రమించుటకు గాని హక్కు లేకుండ జేయబడినది. మూడవచట్టము వర్తకపు హక్కును తొలగించినది. పార్లమెంటుకు ఎన్నిహక్కులు మొదటనే తొలగిపోయినవి. అట్టితరి, భారతీయులు తలయెత్తి తిరుగుటకు గాని, పొట్టబోసికొనుటకు గాని ఎటుల వీలుండును? ఇది చాలక గూడముఖ్యచట్టమును, ఇ మిగ్రేషను నిర్బంధచట్టమును నిర్మింపవలయునని దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు తలపెట్టిరి. గూడముల చట్టము భారతీయుల నిమిత్త మే నిర్మింపబడుచున్నటుల, బాధ్యతగల మంత్రుగా రిడివరకు స్పష్టముగ తెలిపి యుండిరి. ఇంతకాలమునుండియు నివసించుచున్న భారతీయులను, విదేశీయులని ప్రకటించిరి. అందుచే భారతీయులసంఖ్య నెటులనయినను తగ్గింపవలెనని తెలిపిరి.

భారతీయులను నివాసమునిమిత్త మేమి, వర్తకమునిమిత్త మేమి ప్రత్యేకపుగూడములలో నుంచెదరు. ఇతర స్థలములలో నడుగుబెట్టుటకు వారికి హక్కులేదు. అనారోగ్యమై, వాసయోగ్యములుగాని ప్రదేశములకు భారతీయులను నెట్టివెచిన వారి యంతట వారేదేశమును విడనాడక తప్పదు గద. ఇట్టి నిర్బంధములు స్థట్సుగాంధీ బిడంబడికకు విరుద్ధములని ఏమాత్రము వివేకముగలవారికయినను గోచరింపకమానదు. ఉన్నహక్కులను దీసి వేయగూడదని, బిడంబడికయందు స్పష్టముగ గలదు. హర్షిగాజూపకము వారితోబాటు, స్థట్సు పక్షమువారుగూడ నిర్బంధముల నామోదించుచున్నారనియు, తెల్లవారందరును ఏకమయిరనియు ఆంధ్రానుగారు తంతివార్త సంపియుండిరి. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు రాండుటెబిలు సమావేశమును కోరియుండిరి. అది వలనుపడదని మల్కా మంత్రుగారు స్పష్టముగ వెలిబుచ్చియుండిరి. చట్టపు

మూలనూత్రములను విడనాడుటకు వీలులేదట. చట్టమును గూర్చి సెలెక్టుకమిటీవారు యోచించుచున్నపుడు మాత్రము, ఇండియా ప్రభుత్వమువారేమయినను మనవిచేసికొనవచ్చునట. ఆత్మగౌరవము నిటుల గోల్పోవుటకు, భారతీయులు సమ్మతించరు. నూతన నిర్బంధచట్టములను సార్వభౌముడు వీటో జేయవలయుననియు, లేనియెడల నానారాష్ట్రసంఘమున కీవిషయమును తెలిపి వారి ద్వారా న్యాయము బడయునటుల జేయవలయుననియు, రాయబారులు రాజప్రతినిధిని వేడిరి.

కాని, ఇండియా ప్రభుత్వము ప్రజలహక్కుల కొరకై తుదివరకు పోరాడుటకు సంసిద్ధపడనంతవరకు, ఇట్టి కోర్కెలు సఫలము గానేరవు. రీడింగు ప్రభువుగారు తెలిపినటుల, దక్షిణాఫ్రికా విషయమై ప్రజలును ప్రభుత్వమువారును ఏకాభిప్రాయులై యున్నారు. కాని లాభమేమి? భారతీయులు చట్టబద్ధముగ జేయగలపని యేమియు గనుపించదు. ప్రజలకు స్వపరిపాలనము లేనపుడు ఇండియా ప్రభుత్వమువారే వారి హక్కులను రక్షింపవలయును గద. ఇండియా ప్రభుత్వమువారు వెనుకముందాడుచున్నపుడు, ప్రజల కెట్టి యాశ యుండును? నానారాష్ట్రసంఘమునం దయినను, హిందూదేశప్రభుత్వమునకే స్థానము గలదు. అందుచే ప్రభుత్వమువారు ధైర్యము వహించి పాటుబడనియెడల, ఇంగ్లండుగాని నానారాష్ట్రసంఘము గాని లక్ష్యపెట్టజాలదు. రీడింగు ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యేక రాయబారమును దక్షిణాఫ్రికాకు బంపినపుడే, లోపము గావించిరి. రాండుటెబిలు సమావేశమును దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించినపుడు, వారితో మనవిచేసికొని ప్రయోజన మేముండును? హిందూదేశము నిర్బంధచట్టముల నూత్రము నంగీకరింపజాలదు. రాజప్రతినిధిగారు గూడ ఈ విషయమై పట్టుదల జూపుట ధర్మము.

అందుకుమారుగ రాజప్రతినిధిగారు నిరుత్సాహకరముగ ప్రసంగించిరి. రాయబారులు తెలిపిన విషయముల కామోదము తెలిపిరి. కాని, ఇంకను దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారితో నేదియో మనవి జేయవలయునని రీడింగు ప్రభుత్వమువారితలంపు. రాండుటెబిలు సమావేశమును వారు పూర్తిగ నిరాకరించినను విషయమును వీరు గుర్తింపకుండుట విచిత్రము. ఇండియా ప్రభుత్వమువారు పంపిన రాయబారమువలన నేమి ప్రయోజనముండునో తెలియకున్నది. భారతీయులు న్యాయము గోరుచున్నారు గాని దయాధర్మమునాశించుట లేదు. న్యాయమును నిరాకరించినపుడు, ఇంకను విన్నపములతో నేమి పనియుండును? దక్షిణాఫ్రికాకు సర్వాధికారము గలదని రీడింగుప్రభువుగారు రంగీకరించుటచే, భారతీయపక్షవాదమును వదలుకొనిరి. భారతీయుల బదులు ఆంగ్లేయు లిటుల బాధింపబడిరనుకొనుదు. అప్పుడు రీడింగు ప్రభువుగారు గాని మరియి తర ప్రముఖులు గాని యిట్టి వాదమును గావించెదరా? బ్రిటీషు వ్యక్తి యొక్కరి హక్కుకు భంగము కలిగినను, పెద్ద ఆర్థాటము గావించి

యుండెడివారు. లక్షలకొలది భారతీయుల హక్కులకు తీరనిభంగము వాటిల్లినపుడు, దక్షిణాఫ్రికా తేనెయిష్టమువచ్చినరీతిని సంవర్ణింపవచ్చు నని తెలుపుట ఎంత విచిత్రమో యూహింపవచ్చును. రీడింగు ప్రభువుగారు చెలిపినవాదమే నిజముగదా? ఏక జేయగలిగిన దేమియు గనుపించదు. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు తమపంతమును విడుచుట దుర్లభము. వారిహక్కును వారేల తదలుకొందురు? వెలుపలివారు జోక్యము కలుగజేసికొనుట దక్షిణాఫ్రికా కేమాత్రము సరిపడదని, రీడింగుప్రభువుగారు తెలుపుచున్నపుడు, మారు మాటాడకుండుటయే యుత్తమము. దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులు వారియవస్థను వారే యనుభవించెదరు.

దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు మొదటి నుండియు ఇండియాప్రభుత్వపు మొరల నాలకించుచుండిరియు, కొంత మేలు జేయుచుండి రనియు చెలిపి, రీడింగుప్రభువుగారు సంతృప్తి చెందుచున్నారు. అటులగుచో భారతీయుల హక్కులు నిర్మూలనమగుట కేమికారణ ముండును? రీడింగు ప్రభువుగారు చెలిపినసంగతుల బట్టియే, 1925 సంవత్సరపు ఆర్డినెన్సు నిర్మింపబడినను, నేటాలు బోసు ఆర్డినెన్సునుగూర్చి ఇండియా ప్రభుత్వమువారు తమ యసమ్మతి చెలిపినను, గవర్నరు జనరలుగారు అంగీకారమొసగిరి. రాష్ట్రీయ సభ వారి గృహకృత్యవిషయములలో జోక్యము కలుగజేసికొనుట పాడిగాదని వీరిటుల గావించిరట. తుదకు గూడెముల చట్టము విషయమునగూడ దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు రటులనే ప్రవర్తించిరి. వర్తకచట్టము, ఆరోగ్యచట్టము, గనుల చట్టము మున్నగు వాని విషయమై తాము చేసినవిన్నపములు పూర్తిగ విఫలమయ్యె నని రీడింగు ప్రభువుగారు రంగీకరించిరి. అట్టితరి, దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు చూపిన దాక్షిణ్య మెక్కడనో తెలియకున్నది. హార్డింజి ప్రభువుగారు రాజప్రతినిధిగ నుండగ, నిటుల బలహీనముగ ప్రవర్తించి యుండలేదు. చెన్నపురిలో నిచ్చిన యుపన్యాసమునందు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి దుశ్చర్యలను హార్డింజిగారు ఖండించుటయగాక, పాలకులను తీవ్రముగ నిరసించిరి. వీరిప్రసంగము సామ్రాజ్యమునం దంతటను కలవరము గలుగజేసెను. దక్షిణాఫ్రికా పాలకులు మొదట ఆగ్రహము జెందినను, పిమ్మట లొంగిపోయిరి. గాంధీ-స్మల్లు ఒడంబడికపిమ్మట గుడిరెను. రీడింగు ప్రభువుగారు రీరీతిని ప్రవర్తించుచో, ఇప్పుడయినను న్యాయము జరుగకమానదు. వీరు మొదటనే దక్షిణాఫ్రికాకు సర్వాధికారము గలదని నీళ్లునమలుచున్నపుడు, వీరి నుడువులను గౌరవించువారుండరు. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల దుస్థితిని హెచ్చరించుటకు, హిందూదేశము త్వరలో స్వరాజ్యసిద్ధి బడయుట దప్ప వేరొక మార్గము గనుపించదు. ఈలోపుగ సవనర మని దోచినచో, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు సాత్విక నిరోధము నవలంబింపగలరు. ఇండియా ప్రభుత్వముగాని, బ్రిటిషు ప్రభుత్వముగాని భారతీయుల హక్కుల నిమిత్తమై యావచ్చుకీని భారజోసివారియండ నిలిచెద రను నాశ కవశాశము గనుపించదు.

బ్రాహ్మణదూషణ

తన శక్తిసంతతు కొంత కాలమున లోకసంగ్రహము ధారజోసి, భౌతికసౌఖ్యములను విడిచి వైశాఖ్యధ్యాయ నిరతుడై విశాఖయై చరించుచు, జ్ఞానవ్యాసమే తన ధర్మ మని ఎంచి పాటుబడిన బ్రాహ్మణుని లోకకంటకునిగ భావించుటకు కాలవైపరీత్యము దప్ప వేరు కారణము గనుపించదు. బొంబాయినుండి దిగుమతి యైన అమృతకరుగా రేమి, గౌ. యాదవుగారేమి, మద్రాసు జ్యేష్ఠ పక్షమువారికన్నను పరుషప్రసంగము సందు ముందడుగు వైచుచున్నారు. అనుచరు తెలుల ప్రవర్తించినను, మంత్రి పదవి నాక్రమించిన యాదవుగారు రయినను ఎక్కువ విచక్షణ జూపుట యవసరమైయుండెను. అందుకు మారుగ, బ్రాహ్మణేతర సభాధ్యక్షత వహించి హద్దుమీరి ప్రసంగించిరి. వీరి యుపన్యాసమునందు మొదటినుండిచివర వరకు బ్రాహ్మణదూషణ దప్ప వేరొకటి గనుపించదు. ఇప్పటి బ్రాహ్మణులనేగాక, వారిపితామహులను ప్రతిపాదించుటగూడ దూషించిరి. దేశము స్వరాజ్యముకొరకు పరితపించుచున్న సమయమున బ్రాహ్మణేతరప్రముఖులు కొందరిట్టి అసహన భరితమగు దూషణతో ప్రాద్దుబుచ్చుట దేశదురదృష్టమే తప్ప వేరుగాదు. దీనివలన బ్రాహ్మణేతరుల యభివృద్ధి కిసుమంతయైనను లాభముగలుగునా? కలుగదని, బ్రాహ్మణేతరులు పలువురిది వరకే గ్రహించిరి. జ్యేష్ఠపక్షమునకు చెన్నరాజధానిలో నెట్టి పలుకుబడి లేనికతమున, బొంబాయి నుండి దీసికొనివచ్చి వారిచో బ్రాహ్మణులను దూషింపజేసినమాత్రమున, ప్రయోజనముండునని తలచుటకన్న పొరబాటు వేరొకటండదు. ఇది వరకున్న వ్యాప్తి గూడ ఇంతటితో సంతరింపవచ్చును. బొంబాయిగవర్నరగు సర్. విల్సనుగారు యాదవుగారిని బ్రాహ్మణేతరోద్యమమును బీరులలో వ్యాపింపజేయుటకు అనుజ్ఞనొసగిరట. విదేశ పాలకు లిటుల ప్రోత్సహ మొనగుట ఆశ్చర్యకరముగాదు. స్వరాజ్యపక్షము బ్రాహ్మణపక్షమని వీరు చాటుచున్నారు. ముందు చెడుపేరు జెట్టి ఆపిమ్మట నిందింపవలయుగద. స్వరాజ్యపక్ష సాపనాచార్యులగు దేశభంధుదాసుగారేమి, బొంబాయినాయకు లగు పటేలుగారేమి, ప్రస్తుత నాయకులగు నేనుగూడగా రేమి బ్రాహ్మణేతరులయినను, ఆ సంగతిని వీరు పాటించరు. మధ్య రాష్ట్ర స్వరాజ్యపక్షనాయకులలో నొకరగు రాఘవేంద్రరావుగారు బ్రాహ్మణేతరులయినను, వీరి కాసంగతితో నిమిత్తము లేదు. బ్రాహ్మణేతర ప్రముఖులు కొందరు స్వరాజ్యపక్షమునందున్నను, వారును బ్రాహ్మణమాయలో బడిరట. ఇంతకును స్వరాజ్యపక్షము చేసినదోస మేమి? స్వరాజ్యసిద్ధికి ప్రయత్నించుటయే. మహారాష్ట్ర దేశమునందు ఉద్యోగములను స్వీకరింపవలయుననుకోర్కెకు, బ్రాహ్మణేతరులను తరిమివైచుటయే మూలాధారమట. పాపము యాదవుగారు తమ సానమనకు కదలిక గలుగునని ఎంతభీతి జెందుచున్నారో గద! ఉత్తరహిందూస్థానములో బ్రాహ్మణులకునునబడి యున్నా రనియు, వర్ణభేదము సంతగ పాటించుట లేదనియు, యాదవుగారు రంగీకరించెదరు.

అటులగుచో బ్రాహ్మణేతరోద్యమమును అఖిల భారతోద్యమముగ జేయుటకు వీలెటులుండును? మహారాష్ట్రసామ్రాజ్యవతసమునకు బ్రాహ్మణులే కారణ మని అమృతకరుగారు చెలిపిన యవవాదమునే, యాదవుగారును తెలిపిరి. చారిత్రక నిదర్శనము లిందుకు విరుద్ధము. వీష్ణులపరిపాలనము, మహారాష్ట్రచారిత్రమునకు వన్నెదెచ్చిననుటకు సందియము లేదు. రిస్సాంసేపు సహకారమును ప్రతిపాదించుట గూడ బ్రాహ్మణమాయయేనట. బ్రాహ్మణేతరులందరును నడుముగట్టి బ్రాహ్మణుల నెదుర్కొనవలయునట. దాస్యము ననుభవించుచున్న సంఘముల వారు ఒకరి నొక రెదుర్కొనుటవలన, విదేశపరిపాలకులకు లాభము గలుగుట దప్ప వేరు ప్రయోజన ముండజాలదని, బాలుడయినను గ్రహింపగలడు. ఈరీతిన అతఃకలహములను పురికొల్పేడి నాయకుల కెంతదూరముగ బోయిన ప్రజల కంత శ్రేయోదాయకము. బ్రాహ్మణులను సముద్రమున బడద్రోయవలయునను వాక్యములను అమృతకరుగారు మరియొకరి వాక్యములనుండి ఉదాహరించిరట. అంతమాత్రముచే వారి దోసము తగ్గునా? ఆ వాక్యములను అమృతకరుగారు ఖండించిరా? వానినుచ్చరించి, మీరుమిక్కిలి సభికులలో సంతసమును పురికొల్పిరి. యాదవుగారు మాత్రము అంత దూరము బోరట. ఇది కొంతమేలే. బ్రాహ్మణులను భూమిపైన నుండనిచ్చెదరు. బొంబాయిలో బ్రాహ్మణేతరపక్షము తక్కువయని వీరు గుండుచున్నారు. యాదవుగారు ప్రతిపాదించెడియుద్దేశ్యములే యీపక్షమువారి యాశయము లగుచో, దేశాభివృద్ధి గోరువా రెవరును తత్పక్షాభివృద్ధిని గోరజాలరు. వీరికి హిందూ మహాసభగూడ పనికిరాదు. హిందూ మహాసభ వృద్ధియగుచో, బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరవిభేదములను పైకివెచ్చుటకు వీలు లేదుగద! స్వరాజ్య సిద్ధికి ప్రబలప్రతిబంధక మేమయిన నున్నయెడల అది, ఐకమత్యవిహీనతదప్ప వేరుగాదు. ఐకమత్యమును బలపరచుటకు మారుగ అంతఃకలహముల నీసమయమున వెంబొందింప నెంచువారు దేశమునకు మితిలేనిహాని గావించుచున్నా రని ప్రజలు గ్రహించుట యావశ్యకము.

అలహాబాదు మ్యునిసిపలుఅధ్యక్షుని ఎన్నిక

పరాజయమునొందిన అభ్యర్థి దావా
అలహాబాదు, డిసెంబరు 19:—ఇటీవల అలహాబాదు మునిసిపలుఅధ్యక్షుని ఎన్నికొనటకు జరిగిన ఎన్నికలందు పరాజయమునొందిన అభ్యర్థియగు దావాదరదాసు, విజయవాడకు కాంతాప్రసాద కాకరుగారు గవర్న మెంటుపై పరుగనుండి వేతనమును దీసికొనుచుండుటచే ఎన్నిక రద్దు చేయించవలసినదని దావా దాఖలుచేసెను (ఆ. ప్రె.)

బర్తా రాజద్రోహపుకేసు

విచారణ పూర్తియైనది
రంగూసు, డిసెం 18:—క్రిందటి మేనెలలో కెందుప న్యాయము లిచ్చినందులకై కేసు లేబజేసె యుదిత ప్లేయింగు గారి విచారణ మంత వడ్డీ నెవమ్యజ్జి వీ. జె. దాద్యాపుగారి యెదుట పూర్తియైనది. తీర్పుజనెవరి 14 తేదీన చెప్పబడును. (ఆ. ప్రె.)

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల యిక్కట్లులు

రాజప్రతినిధికి రాయబారుల విజ్ఞప్తి

రాజప్రతినిధి ప్రత్యుత్తరము

కలకత్తా, డిసెం 19—నేడు దక్షిణాఫ్రికానుండి వచ్చిన భారత రాయబారులు యీ క్రిందివిధముగ నొక విజ్ఞప్తిని భారత రాజప్రతినిధికి సమర్పించిరి:—

ప్రభుత్వమున రాయబారులు తమను పక్కరించినందులకు రాజప్రతినిధికి వందనముల నర్పించినవిదమ దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల ప్రస్తుత స్థితినిగూర్చియు, క్లాసుయేరియాల బిల్లు వలనగల్గు వ్యవస్థలగుర్చియు నివేదించిరి. 1922 మార్చి లో దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల పరోక్ష సెట్టింగ్ భాయిగారియాయ కత్తమున రాయబారులువచ్చి అప్పుడు భారతీయులస్థితిగతులను స్పష్టపరచియుండిరి. అప్పటినుండియు దక్షిణాఫ్రికా శాసనము లేవిధముగ నుండునో యీ మధ్య రెండు రాష్ట్రీయశాసనములు గావింపబడి నేటాలులో భారతీయులకు గల యెన్నికల హక్కు యెట్లు తొలగింపబడెనో, వర్తకయాజమాన్యవ్యవస్థయైట్లు నిరోధింప బడెనో రాజప్రతినిధిగారికి తెలిసియుండును నని చెప్పి రాయబారులు తమకు ప్రస్తుతమున్న కష్టములను స్పష్టముగ చెప్పుకొనగోరిరి.

కేపురాష్ట్రము

కేపు రాష్ట్రమునందు శివేలముంది భారతీయులుగలరు. వారింతవరకును బహిష్కరితరులలో బాటు ముగిసిపలుపార్లమెంటులో హక్కుల నెట్టి నిరోధము లేకుండనే వారిలో బాటునుభవించుచుండిరి. వారికింకను స్థిరాస్థినిగూర్చినివాసభారముజేయును యొక్కడ బట్టిన నక్కడ నివసించుటకు స్వాతంత్ర్యము గలదు. అయితే ఒక్కొక్కప్పుడు భారతీయులైనవామనుచేతన త్రమ జేసికొనుట కంగీకారము నియ్యకపోవుచుండురు. అచట నున్న భారతీయుల కా రాష్ట్రము వందలి యూరోపియనులవల్ల గాని ప్రభుత్వమువల్ల గాని యెట్టి కష్టములులేనని చెప్పటకు సంతోషవచుచున్నది.

ఆరంజి స్వతంత్రరాష్ట్రము

ఇచట 200 నుండి భారతీయులుమాత్రము గలరు. వారు యూరోపియనుల యొద్దలోనే వకులుగ నుండుచు రతుమీదనే ఆ రాష్ట్రములో నికిరానియబడిరి. మరీయే చరతుమీదగాని భారతీయులకును తెట్టుటకు వీలులేదు.

ట్రాన్సువాలు

ఇచట 12 వేలముంది భారతీయులు గలరు. వారలు పార్లమెంటులో హక్కులనుగాని ముగిసిపలు హక్కులనుగాని యెప్పుడును అనుభవించలేదు. వారు స్థిరాస్థిని సంపాదించ వీలులేదు. అయితే ఇంతవరకును వర్తకము జేసికొనుటకు లైసెన్సులు మాత్రము కష్టములేకుండ పుట్టుచుండెను. కాని 1925 యీలైసెన్సు లిచ్చుటలో గూడ హద్దులు నిర్ణయించుచు శాసించెను. ఆశాసనము నలని కష్టము నింకను భారతీయులనుభవించలేదు. ఇటువంటి శాసనమే అసియా ప్రతికూల భావములేని కేపు రాష్ట్రములోగూడ జేయ నుద్దేశించుటచేత యిక్కందు క్రొత్తలైసెన్సులీయరనియే చెప్పవచ్చును. ఇంతేగాక 1926 జూలైలో నిచ్చినలైసెన్సులగూడ 1926లో క్రొత్తవిగనే భావింపబడును. వాటిని మరల పునరుద్ధరించువపుడు త్రోసివేయవచ్చును. క్రొత్తలైసెన్సులను త్రోసివేసినపుడు అప్పీలుండదు.

నేటాలు

నేటాలులో 140 వేలముంది భారతీయులు గలరు. అందు చాలమంది ఆక్రమ బుట్టివారే. ఆ రాష్ట్రమును కష్టపడి అధిపతి నుండి పతన జేసిన భారతీయ సంతతివారే అనబడు గలరు. 1896 లో భారతీయులకు పార్లమెంటులో హక్కు తీసివేయబడెను. కాని స్థిరాస్థిని సంపాదించుకొనుటకుగాని యిష్టమువచ్చినచో నివసించుటకుగాని వర్తకపు హక్కులనుగాని యెట్టి ఆటంకమును బెట్టలేదు. 1903 లో నేటాలునందు రెండు ఘోర శాసనములు గావింపబడెను. ఒకటి అసియాదేశీయులకు క్రొత్త వర్తకము లైసెన్సుల నిచ్చుట నాపేజేయుటకును, రెండవది 1918 తరువాత ఉన్న లైసెన్సులను క్రొత్తదేశీయులకు వీలులేకుండను చేయుటకును. ఈతీర్మానములు ఇంపీరియలు ప్రభుత్వమువారిచే అంగీకరింపబడక పోవుటవలన భారతీయుల వర్తక వ్యవస్థయు బెట్టి భంగముగగలగనందనందెను.

1923 లో రాయబారులు వికడకు వచ్చినప్పటికి నైతము ముగిసిపలు పార్లమెంటు హక్కులు యూరోపియనులలో సమముగ నుండి స్థిరాస్థిని సంపాదించుటకును యిష్టము వచ్చినచో నివసించుటకును అధికారము గల్గియుండెను.

అప్పటినుండియు దురవస్థ బట్టినది. మూడు రాష్ట్రీయ శాసనములు భారతీయులపై నుద్దేశించినవి యెంతవద్దన్నను గవర్నరు జెనరలుగారి అంగీకారమును బడనెను. ఇందులో 1924 బిల్ ఆర్డినెన్సు వల్ల ను, 1925 బిల్ ను పిల్ల ప్రాంతమై ను ఆమెండుమెంటు ఆర్డినెన్సులను భారతీయులకు ముగిసిపలు హక్కులు కొట్టివేయబడెను. ఇంతేగాక అసియాదేశీయుసంతతివారు ముగిసిపలు భూములను సంపాదించుటకు గాని ఆక్రమించుటకుగాని హక్కులొలగింపబడెను. మూడవ ఆర్డినెన్సు వర్తకపు లైసెన్సులకు సంబంధించినది. ఇందులకొకబోర్డు నియమింపబడెను. వారి నిర్ణయముమీద అప్పీలులేదు. ఈశాసనము అసియాదేశీయుల వర్తకముజేసికొన నుండ నిషేధించుటకు నుద్దేశించుటవలన వారితో కుండుచున్నాలో మీరునులభముగనే తెలిసికొనగలరు.

వీనిని బట్టిచూచినయెడల 1922లో మీదర్శనమైనవిదమ భారతీయులకు మరింతయొక్కవ యిబ్బందులు గల్గెనని తెలియగలను. మేముంకకారములో వారితెన్ను గానకున్నాము. ఈకష్టములు, అవమానములుచాలక గాబోలును. యూరపియనుల కొందరు అవ్యాధులుగా భారతీయుల నవలే లేవొట్టుటకు ప్రయత్నము జేయుచున్నాడు. ఇందులకంగీకరించియే యూనియనుప్రభుత్వమువారు క్రిందటిసారి పార్లమెంటులో క్లాసుయేరియాలబిల్లును ప్రవేశపెట్టిరి. ఇప్పుడు మేము కష్టములోనుండియే మీసహాయమునుగోరవచ్చితిమి.

ఈబిల్లు ఒక్కభారతీయులమీదనే యుద్దేశింపబడినది. ఇందు ఇతరజాతులనా రెయను జేరరు. ఇందలి యుద్దేశము భారతీయులను యేదోమూలకు నెట్టి, పారిశ్రామికముగ పనికిరానివారినిజేసి తుదకు దక్షిణాఫ్రికాలోనుండి తిరుగుట్టునుద్దేశించబడెను. ఇయ్యది బిల్లుపెట్ట నులబట్టియేగాక మంత్రి దీనిని పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టును. భారతీయులు ఈ దేశమునకు విజేతయులుగావునను, భారతీయజనసంఖ్యను చాలవరకు తగ్గించినగాని యాసమస్య పరిష్కారము గాదని చెప్పెను.

బిల్లునందు నిర్దేశనివాస ప్రయోజనములనుగాని నిర్బంధముగ మేరుజేయబడుచున్నవియనును భారతీయు లేమత్రము నంగీకరింపజాలరు. 1922 లో మీరు, ప్రభువుగారు ఈ జేరు జేయునిద్దాంతమునకు ప్రతికూలముగ నున్నటులజెప్పును భారత ప్రభుత్వముతో బాటు, నివాసస్థలములందుగాని వర్తకమునందుగాని భారతీయులను మేరుజేయుట కూడనని అంగీకరించెదరా అని చెప్పియుండిరి. దక్షిణాఫ్రికాలో నీబిల్లునకు సంత ప్రాతికూల్యము గలదో చెప్పవలసివచ్చును.

యూనియనులో నేటిపులు నివసించుభటులు ముగిసిపలవారిలో ఆక్రమవలన సంతకత్తలముగను అనారోగ్యముగ నున్నవోగూడ మేముచెలపగోరెదము. 1922 ఏప్రిలుటికు మరణ సంఘముగూడ నీ మేరు జేయు నిద్దాంతమునకు ప్రతికూలముగ నిర్ణయించెను. ఇంతేగాక యీబిల్లు గాంధీస్వల్పస్పృహంధి యుద్దేశమునకు ప్రతికూలముగ నున్నది. అందు భారతీయులకు ప్రతికూలముగ నుండు శాసనమేమియు జేయకుండుటకును, ఉన్న శాసనములను వ్యాధిప్రకారము హక్కులను గమనించి ప్రయోగించుటకును నిర్ణయము జేయబడెను.

ఈకారణముల చేతనే భారతీయు లిబ్బి సంగీకరింపజాలకున్నారు.

ఇంతేగాక వలస శాసనముల విగించుటయు, వర్తకపు హక్కుల కష్టపడుటయు, భూములను సంపాదించు హక్కులకు నిరోధముల గలుగ జేయుటయు అన్నియు జూడ భారతీయులకు అనేకము క్రొత్తకష్టములు వచ్చి అనిగోవుచున్నారని చెప్పవలయును. భూమియాజమాన్యవిషయమునను, కాల్లు క్రొత్త విద్యు విషయమునను, వర్తకపు హక్కుల విషయమునను చేయబడిన నిబంధనల వలన భారతీ జాతి అధికముగ హాలి పోవును.

బిల్లు మొదటిసారి చదివిన తరువాత దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతజాతి రెండుతీర్మానముల జేసెను. అందు ఈబిల్లునకు ప్రాతికూల్యము చెప్పుచునది. 1924 గాంధీస్వల్పస్పృహంధి బడికకు ప్రతికూలముగ నున్నదనియు, వారలను మేరుజేసి వారికి గల ఆస్తి హక్కులను లేకుండ జేసి తుదకు భారతజాతిని మేరుజేయ నుద్దేశించుచున్నదనియు, నివసయమున గౌరవ ప్రదముగ సమాధానము జేసికొనుటకై యూనియను ఇంపీరియలు ప్రభుత్వవతినిధులును, భారతదేశప్రతినిధులును, దక్షిణాఫ్రికా

ఇండియను కాంగ్రెసు ప్రతినిధులును రౌండుటేబులుసభ జరుపవలెననియు చెబుప బడెను.

ఈ తీర్మానము 1925 నవంబరు 16వ తేదీని దేశీయంగా మంత్రికి బంపగా, బిల్లు నూత్రములకు భిన్నముగ పోవుటకు వీలులేదనియు, యూనియనులో రాజకీయ పక్షములన్నియును యీ బిల్లు విషయమున నేకాభిప్రాయముతోనుండుట వలన దీనిని శాసనము జేయవలెననియు, యూనియను ప్రభుత్వముగాని భారత ప్రభుత్వముగాని రౌండుటేబులు సభ విషయమున నేమి జెప్పుకో తెలియదనియు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

రౌండుటేబులుసభ కావలెను

కాబట్టి మేము భారత ప్రభుత్వమును కోరునది రౌండుటేబులుసభను పై బెల్లనటుల సమావేశపరచుటకు యూనియను ప్రభుత్వముయొక్క అంగీకారమును బడయవలయుననియే.

ఈ బిల్లు ఒకవేళ శాసనముగాకపోయినను యెన్నికల హక్కులు, వలస, విద్య, వర్తకపు లైసెన్సులు చున్ననునవి పరిష్కారము గావలసి నవి గలవు.

భారతీయ జాతి యెప్పుడును రాజప్రతినిధి నుండియితర జాతులవారితో బాటు అన్ని శాసనములకును బద్ధులగున్నాము.

కావున మేము కేపు రాష్ట్రములలోను నేటాలులోను మాకు లేకుండజేసినకాజీయవ్యవస్థలనువరకులనిసంగీట్రాన్సువాలులో రాజకీయ పార్లమెంటువ్యవస్థల నిసంగవలెనని మాత్రము కోరుచున్నాము. ఈ విధముగ దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయ సమస్యను పరిష్కరింపవచ్చును.

యూనియను ప్రభుత్వము రౌండుటేబులుసభకంగీకరింపకమీరు ప్రభువులును మేమును జేయుజేయలెక్కజేయక పార్లమెంటులో బెట్టి శాసనము జేయునెడల అప్పుడు సార్వభౌముడు అంగీకరింపకుండ జేయవలెననియు అదియుగాకున్న ఈబిల్లు జాతిసమితి పరమలలో 23వ క్లాజు ఉద్దేశమునకు భిన్నముగ నుండుటవలన జాతిసమితికి అప్పీలు జేయవలెననియు కోరుచున్నాము.

మరిల మేముతుదకు ప్రభువుగారికి వందనము లర్పించుచు దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులకు భారతదేశ ప్రతిష్ఠకుదగిన హోదాను గలగజేసెదనని ప్రార్థించు,

విధేయులు,
ఎ. లబ్బురహీమాజీ
జే. డబ్ల్యు. గాడ్సే
అమద్ బయట్
సోరబ్జీ రుస్తుంజీ
వి. యస్. సి. వాదరు
భవానీదయాల్
ఎ. ఎ. మీర్జా.

రాజప్రతినిధి ప్రత్యుత్తరము

వైస్రాయికాంపు, డిసెం 19:—దక్షిణాఫ్రికానుండి వచ్చిన భారతీయుల రాయబారులను ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు రాజప్రతినిధి యిట్లు జెప్పెను.

నేడు మీలోగూడి మీకుగల్గిన కష్టములగుర్చి బర్హింముల కవకాశము గల్గినందులకు సంతోషముచున్నది. మీబిల్లు పియందు మీరుజెప్పిన కష్టముల నన్నిటిని క్రోధతో పరికించితిని. కొన్ని సంవత్సరముల నుండియు దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల స్థితిని సానుభూతితో పిక్షించుచు నేనను నాప్రభుత్వమును అసనరము విచ్చినపుడెల్ల వారికష్టములను తొలగించుటకు తోడ్పడుచుంటిమి. ఇప్పుడు సమూహిక కష్టములకు విచారముచున్నది. మీరు భ్యయముగ భారతదేశమునకు వచ్చి భారతీయులను, భారత ప్రభుత్వమును ఈవిషయముల నెట్టిభావము గల్గియున్నారో చెలుసుకొని మీ యుద్యమమునకు ప్రజలయొక్కయు ప్రభుత్వముయొక్కయు సానుభూతి గలదను దృఢవిశ్వాసము గల్గియుండురు. దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయులకు కష్టములు గలుగజేయు శాసనములజేసినందులకు భారతదేశములో చాల చురుస్సాముగ భావింపబడెను. ఈబిల్లును ప్రవేశపెట్టుటలో అచట భారతీయులను మేరుజేసి, యూనియనులో భారతీయుల సంఖ్యను తగ్గింప నుద్దేశించినటుల భయము తెలుపబడెను. మీరు రాయబారులు రౌండుటేబులు సభ యవసరమని చెప్పుటకు నిష్కలమే. ఈసూచననే నేనును నాప్రభుత్వమును భావముగారు దక్షిణాఫ్రికాకు వచ్చిన నాటనుండియు జెప్పుచుంటిమి. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వ మందుల కింకను ఒప్పుకొనలేదు. దక్షిణాఫ్రికాకు మేముక రాయబారులను అచటి భారతీయుల ఆర్థిక పరిస్థితిగతులనుగూడ దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమును గోరితిమి.

మొదలు రాయబారమును బంధు సూచనలు క్రిందటి అక్టోబరు 9 వ తేదీన జేయబడి ఆ ప్రభుత్వముచే నవంబరు 10 వ తేదీ నం గీకరింపబడెను. మేము వెంటనే రాయబారము చేర్చుట దాని ని 23 వ నవంబరున పంపునన్నాచు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వ మునకు చెప్పితిమి. మిరాయబారము నమ్మచుకొని రూటరు వార్తలో నవంబరు 19 వ తేదీ దెలిసెను. ప్రభుత్వ రాయబారమును బంధువలెనను నిశ్చయము మిరాయబారము మాట రిక ముంటే జేయబడెను. మిరాయబారము ముఖ్యమైనది మేము దలంచెదము. కారణము యూనియను ప్రభుత్వమునకు కంగీకరించుట చలనను, యెక్కువ విషయములు దొనుకొనునని భావించుచేతను అట్లునుకొనుచున్నాము. దక్షిణాఫ్రికానుండి భారతీయుల రాయబారము నమ్మనపుడే యాదేశమునుండి గూడ ప్రభుత్వమునా రు రాయబారమును బంధువులు తప్పింప కుండిన బాగుండెడిదై ననువచ్చిన యిట్లుందియేమియు లేదు.

ఈవిషయమై యెంతయెక్కువసంగతులు జరిగిన అంత ముంజిది మేము దక్షిణాఫ్రికాకు బంపిన రాయబారము సంగతి గుండ్లములన్నియు గనుగొని జేయునూచనలు యూనియను ప్రభుత్వముగూడ నంగీకరింపవచ్చును మిరాయబారము గూడఅందులకు తగిన నిర్మాణ సూచనలను గావించునని నమ్మెదము. మిరాయబారమున భయమును కూచింతుట సహజమే. అయితే యిప్పుడు వచ్చినయంతయు దక్షిణాఫ్రికాకు క్రొత్తది. దక్షిణాఫ్రికా స్వతంత్రదేశము, పాస్టుముగలదు. స్వదేశ వ్యవహారముల గూర్చి కానను గావించుటకు పూర్తి యధికారముగలదు. ఇట్టివ్యవహారములలో బైటివారు జోక్యము గలుగజేసికొనుట దక్షిణాఫ్రికాకు యిష్టముండవని నాకు దలసియు, దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులకు భంగకరముగనుండు కాననుపై చర్యదీసికొన హక్కుగలవని నేను నాప్రభుత్వమును నిర్ణయించితిమి. మేము యాధర్వమునకప్పుక నెరవేర్చెదము. మేము దెబ్బఅభిప్రాయములను తప్పక విని ఆలోచించెదరని నమ్మెదము. మేము మాఅభిప్రాయములను దెబ్బకు హక్కుగలవను విషయమును యూనియను ప్రభుత్వము తగాదా పెట్టలేదు. చాలకారులు హరు మేముగావించిన సూచనల నాచరణలో బెట్టిరి.

ప్రస్తుతము ప్రభుత్వముయొక్క స్థితిని గుర్తించవలెను. వారి దేశము వ్యవహారములందు జోక్యము గలుగజేసి కొనుటకు హక్కుగలవని చెప్పబాలము. యూనియను ప్రభుత్వము తుదకు మేము కలిగినదాని కంగీకరింపనియెడల ఆపరిస్థితులలో నవంబరు 19 వ తేదీన మేము డి.సి.కొ.ం.దు.ము. దక్షిణాఫ్రికా యూనియను అసియావాసులకు విరుద్ధముగ కాననుజేయు విషయమై భారతదేశములో నెట్టిభావము ప్రబలియున్నదియు, మా అభిప్రాయములను సార్వభౌముని ప్రభుత్వమునకు భారత మంత్రిద్వారా దెబ్బనునే యుంటిమి. నాకు నిరాకరణమును గల్గుట లేదు. మేము దెబ్బ అభిప్రాయములు నిజముగ విషయములపై సాధారణ జ్ఞానములైన వరుణచేత యూనియను ప్రభుత్వము జాగ్రత్త పరిశీలించునని నేను నమ్మెదము. ఇండియను ప్రాంతజ్ఞులైన ప్రభుత్వ దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులయెడల తమకు ప్రత్యేకబాధ్యత గలదని యూనియను ప్రభుత్వమునకు చెలియును. ప్రస్తుతమున్న యూనియను ప్రభుత్వము ఇంతవరకును అసియావాసులకు ప్రతిహతులుగ కానన మేమియు జేయలేదు. వర్ణశత్రు కాననమును నెఱుఁగు త్రోసివేసెను. ఇప్పుడుకచ్చినట్లు యేమగునో నిశ్చయింపలేదు. ఇదివరలో అసియావాసులకు ప్రతిహతులుగ కాననముజేయు సూచనలను నేను నాప్రభుత్వమును జాగ్రత్త పరిశీలించితిమి. మేము యూనియను ప్రభుత్వమునకు ఇట్టి కాననముల భారతీయభావము లెట్లుండునో చెప్పితిమి. వారి పుడే మిరాయబారుల సత్కరించిరి. ఇదివరలో మేము సూచనల జేసినవియు తగినవిధమున వారు గౌరవించుచునే యుండిరి. యూనియను ప్రభుత్వమువారు నాప్రభుత్వము జేయుచున్న అభిప్రాయములపై నేమిజేసినదియు, మేము అజేపణల నెంతవరకు గమనించినదియు అందరకును దెలియదు. నేను కొన్ని నిదర్శనముల నిచ్చెదను. 1881 లో నేటాలు లైన్స్ లాసరణ కాననము భారతీయులకు పట్టామునందు నియోజకాధికారము లేకుండ జేయ నుద్దేశింపబడెను. 1921, 1922, 1923, 1924 సం॥ ములలో అనేకచిట్లు దేగా భారత ప్రభుత్వము తమ, అభిప్రాయముల దెల్పెను. గవర్నరు జేసరలు మొదటి దాని కంగీకరింపక చెండు; నాలుగు వానిని యింకను ముందు విచారించెదమని అసి, మూడవదాని నసలే అచరణలో పెట్టక యుండిరి. 1925 లో ఐదవ అర్జీ నెన్ను మాఅభిప్రాయము జేరకముందే గవర్నరు జేసరలుగారితే అంగీకరింపబడెను. ఇంతేగాక యిది సామాన్య నియోజకపట్టికయందున్న భారతీయులకు హక్కులేకుండ జేయుట కొక కాననము ప్రవేశపెట్టబడెను. దానిపై మేము వాయగా, ఇప్పుడి వచ్చే సర్వభౌములకు ఆవిధానము

ననియు, దాని నాచరణలో బెట్టునపుడేను భారతీయులకు గల యెన్నిక హక్కులు గాపాడువనుచును చెప్పిరి. 1925 నేటాలుబలో ఆర్డినెన్సుపై మేము అభిప్రాయముల చెప్పితిమి. గవర్నరు జేసరలు ప్రభుత్వమున అట్లుగు యింకను విచారించుట నియున్నదని ఆనియుంచెను. కాని తుదకు రాష్ట్రీయకానన భకు స్వరణములలో కాననము జేసికొను హక్కుగలవని అంగీకరించెను. మిరాయబారికి నేటాలు బంధువులైన అర్జీ కానన మనకు సంబంధించినది. చాల చిట్లు తయారుజేయబడెను. అన్నియును భారతీయుల వర్తకస్వరణములకు ప్రతిహతులుగ నే యుండెను. గవర్నరు జేసరలు 1921 ఏప్రిల్ నంగీకరింపక 1922 దాని నాలోచించువరకు అసి, 1923 దాని నంగీకరించుచు, 1922 డిసెంబరులో అసియనేషను అర్జీ నెన్నులో మనయుష్ట ప్రకారమెంతజేసినదియు చెలియజేసిరి. మేము యిందునుండి వ్రాయగా గవర్నరు జేసరలు బెర్నాకోని నేటాలుపరిపాలనని, భూమి అత్యుక్తమును వర్ణమునుబట్టి నిరోధించుటలో అంగీకరింపలేననియు, అసియావాసులు నివాసస్థలమును సంపాదించుకొనుటకు వీలుగలుగజేయవలె ననియు కోరిరి. ఇకను తుదకు 1923 క్లాసు యేరియాలిట్లునుజూచును. భారత ప్రభుత్వమువారి పుడే ముఖ్యమనితలంచిన దమయభిప్రాయములకు తలపెట్టద్వారా బంధుగా మంత్రిరావినయమై పరిశీలించెదమని హామీనిచ్చిరి. భారత ప్రభుత్వమువారింతేగాక 1921 ఏప్రిల్ నాటికి విచారణసంఘముపై తమయభిప్రాయములను దెబ్బనుకూడ వ్రాసిరి. దీనిపైని దీర్ఘ చురు నుత్తరప్రభుత్వములు జరిగెను. అందు యూనియనుప్రభుత్వమువారు అసియావాసులయెడల తమగర్హమును వివరించిరి. ఇకను ఆవిషయము చర్చలో నున్నది.

కొన్ని విషయములలో నా ప్రభుత్వము దెబ్బవిషయములు లాభము లేకపోయెననిగూడ నే నొప్పుకొందును. 1923 నేటాలు పట్టిక మెల్ల కమిటీ కంట్రోలు అర్జీ నెన్ను, 1926 ట్రాన్స్ వాలు జేసరలు డీర్బు అర్జీ నెన్ను విషయముననేమి జెప్పినను లాభము లేకపోయెను. 1925 దక్షిణాఫ్రికా గనుల కనుల సవరణచట్టమువిషయమునగూడ మేముకొంతవ్రాసియుంటిమి. దానిపై కొన్ని అసియావాసుల కనహతులుగ మార్పుల జేసినను బిల్లు భర్త్యునందు మార్పుమియు గలుగలేదు. అప్పుడు వకాత్తు అట్లు నెఱుఁగులో త్రోసివేయబడెను. 1924 క్లాసుయేరియాలిట్లు విషయమున గూడ మేమువ్రాసితిమి. కాని పార్లమెంటును రద్దుచేయుట వలనగూడ సంతతితో పోయెను.

నేనంతవరకు యిదివరలో నా ప్రభుత్వము జేసినవిషయముల దెబ్బయుంటిని. ఇప్పుడు గూడ మేము దెబ్బ సూచనలపై యూనియను ప్రభుత్వము జాగ్రత్త నాలోచించునని నమ్ముచు గలదు. దక్షిణాఫ్రికాలో మా రాయబారము మేము వ్రాయవలసిన దానికి కావలసిన పరికరముల సమకూర్చుచున్నది. మీరు గూడ జేసిన నిర్మాణ సూచనలు గావించునెడల నంగీకరించెదము. నా ప్రభుత్వ ప్రభుత్వ సర్వ మహమ్మదు హబిబుల్లా గారు ను ఆ కాఖి కార్మిక ర్షి యూనియను గారు ను నేడిచటను న్నారు. మీరు వారితో జేరి బిల్లునందలి క్లాజులన్నిటిమీదను మా అభిప్రాయముల చెప్పుచు నానివలన భారతీయులకేమిపట్టము గల్గునో దెలుపగోరుచున్నాను. ఈ సమయమున వివరములగూర్చి చెప్పనక్కరలేదు. కాని యీ విషయములగూర్చి మా అభిప్రాయముల దెబ్బనుకొని మీతోవానిని చర్చించుట యవసరము. మీరు యీ బిల్లు పై జేయు విమర్శలనుబట్టి క్రొత్తతో పరిశీలించెదము. ఆ బిల్లునందు యేయేయంతములవలన భారతీయుల స్థితి కలుల భంగము జేహరునో ఉదాహరణలతోగూడ దెలుపగోరెదము. నా ప్రభుత్వనిర్మాణములు మీరు దెబ్బవిషయములను సానుభూతితో వివరింతు. మేము యేమార్గము ననుసరించిన యుక్తముగనుండునో ఆలోచించెదము. మేము యే మార్గములనుసరించెదమో యిప్పుడు స్పష్టముగ జెప్పబాలను. కాని మీదన్నకష్టములందు నాకు స్వయముగ సానుభూతిగలదు. నా ప్రభుత్వముగూడ మీకున్నయీ కష్టములను తొలగించుటకు తోడ్పడగలదు. భారతదేశములో నిరం విషయములందు వేరిలోజైన అభిప్రాయ భేదములున్నను దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల స్థితిని గూర్చి మా ప్రముఖే దాభిప్రాయము లేవని మీకు చెప్పియుండును. దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులకుమన భారతదేశము యొక్కయు, సామ్రాజ్యముయొక్కయు, జేయుమనసి నాప్రభుత్వమును నేనును జేయు పనులు ప్రలయొక్క హృదయపూర్వకమున సానుభూతిని బహుము. న్యాయమును ప్రమాదమైన మార్గములన్నియు పరిశోధించుట మీ యోగ్యుల చక్క జేయుటకు గావలసినవిషయము. జేయుమనవని నేనుగతీగలనున్నాను. (అ.ప్రె.)

దక్షిణ ఆఫ్రికా ఇండియను

రాయబారము

ఇంపీరియల్ ఇండియన్ సిటిజన్షిప్ సరిఫ్యుముచూరు రాజప్రతినిధికి కురిసిన కంఠి

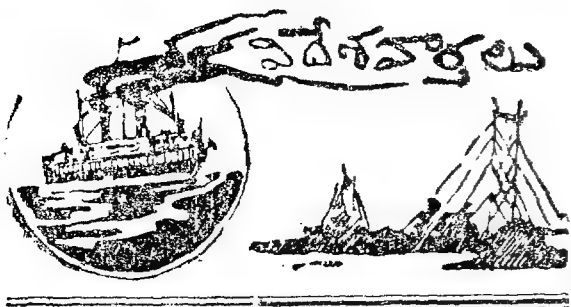
బొంబాయి, డిసెం 18:—ఈవిషయ తొలివార్తను ఇంపీరియల్ సిటిజన్షిప్ సరిఫ్యుముచూరు రాజప్రతినిధికిపంపిరి. ఈసంఘముయొక్క కాన్ఫిరెన్సు ద్వారా అబ్దుల్ హిసారునుగారితే వర్తమానవరకునైన దక్షిణాఫ్రికా రాయబారులనుకలిసికొని వారివలన దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులస్థితినిగూర్చివిగ్రహించుట ఆసియావాసులకు ప్రతిహతులుగ జేయుటకును కాననములవలనను దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి సాధారణవిధానములవలనను దొమిరియునులలోని భారతీయుల స్థితి దుర్భరమునానుండుటచే రాజప్రతినిధి చక్కగావిచారించి తమ పలుకుబడిని ప్రభుత్వమువారిలో వినియోగించి యాకాననములను రద్దుచేయించవలసినవని కోరుచున్నాడు. (అ.ప్రె.)

వాతావరణ స్థితి

1925 నవంబరు 21-వ తేదీ సాయంత్రము

ముఖ్యతలము	మీ 24 గంటలలో అత్యధికము	మీ 24 గంటలలో అత్యల్పము	మీ 24 గంటలలో సగటు	అక్టోబరు 21-వ తేదీనందించిన అక్టోబరు 20-వ తేదీనందించిన మధ్యమధ్యమము
గోపాఖిలం	77.0	61.0	...	28.65 44.96
వికాఖిలము	76.8	69.9	...	12.86 87.09
కాకనాడ	77.5	65.2	...	18.51 89.09
మచిలీపట్టణము	79.2	65.4	...	11.59 41.59
కర్నూలు	83.0	61.8	...	8.59 26.01
బళ్లారి	79.2	60.2	...	6.78 20.51
కడప	80.5	63.6	...	11.42 81.29
నెల్లూరు	79.8	63.9	...	88.51 87.99
మద్రాసు	80.9	67.3	...	46.85 50.74
కడపూరు	80.8	66.9	...	46.89 52.94
నెలము	85.5	65.2	...	8.00 89.30
కొయంబూరు	81.1	65.8	...	16.73 22.29
తిరుచనాపల్లి	85.8	67.9	...	15.03 88.18
నాగపట్టాము	80.9	69.0	...	47.01 54.99
మధుర	85.2	68.8	...	19.61 80.59
పొంబయ్	81.8	74.3	...	42.05 87.00
తిరునల్వేలి	84.60 28.84
తిరుచేంజు	82.9	73.8	...	32.19 64.51
కొచ్చిన్	85.7	73.7	...	27.75 114.51
కాళికట్టు	92.0	74.1	...	25.15 117.18
యంగళూరు	89.1	71.8	...	13.15 125.68
తెంగళూరు	79.3	67.7	...	8.97 85.87
మెర్కాగ	75.4	66.6	...	16.99 125.46
కాడపాకొ	65.9	50.2	...	45.84 62.19

సర్కారులు:—మేఘములు, విస్తారముగనున్నవి. వికాఖిలములో అద్భుతతక్కువ. రాత్రివేడిమి 2 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ పగటివేడిమి 2 1/2 నుండి 4 డిగ్రీలు తక్కువ. డక్క:—మేఘములులేవని జెప్పనను. కర్నూలులో 3 1/2. తక్కినవాట్ల 6 నుండి 7 డిగ్రీలు పగటివేడిమి తక్కువ. కర్నూటకు:—అకసము నిర్మలముగనున్నది. నెల్లూరులో రాత్రి పగటివేడిమి 3 1/2 నుండి 4 డిగ్రీలుతక్కువ. తక్కినవాట్ల రాత్రివేడిమి 2 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. కడపూరు:—సముద్రము కల్లోలముగ నున్నది. కడపూరుకు 800 పైళ్లు తూర్పుగ తుపాను ఏర్పడినట్లున్నది రాజధాని అగ్నేయమునుండి చివకులు పడవచ్చును. యెస్. ఆర్. హెచ్ సామ్రాధి

జెడ్డాగతి

అలీరాజు రాజ్యమును విడిచిపెట్టుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్ర)

లండన్, డిశం 20:— అలీరాజు హైదరాబాద్ సింహాసనమును త్యజించి రాజ్యమును వదలు కొనెను.

చీనా పరిస్థితులు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్ర)

పీకింగ్, డిశం 20:— గతంత్రాతి శతఘ్నులతో పోరాడిరి. పెంగ్ హ్యూ సింగునేవలె విడిచిగిమ్మ నైవ్యమును చూట్టడించెను. పగలంతయు పోరిరి. చాలమంది చనిపోయిరి. అంతగ ముందుగ సాగలేదు. 25 వ తేదీని క్రొత్తవలస ప్రతిహాలుగు ఏమియు చేయరాదని ఉత్తరవ్రతేరి.

డమాస్కస్ నగరము

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్ర)

నెమ్మది బతులు

లండన్, డిశం 20:— డమాస్కస్ నగరము నెమ్మదిగ నే యున్నది. కాని ప్రతిరోజున ప్రాంతికావలీ నేనులు కొద్దవకారులు ఎదుర్కొని పోరుచునే యున్నారు.

జేబెల్ డ్రాసుకు 19 తేదీని జాతీయోద్యమ సందర్భమున కొందరితో ద్రూసుల నాయకుడు బెయిరాటు నుండి బయలుదేరిరి. జాతీయవాదుల నాయకుడు సహబందరు అను నాడు జేబెల్ డ్రాసులో నున్నాడు. దీనికాడ సభిప్రయత్నములు జరుగుచున్నట్లున్నది. డమాస్కస్ దొంగల గుంపులు పగను సాధించుట మానవలెనని జాతీయవాదులు వచ్చిజెప్పుచున్నారు. ద్రూసెనుండి మందు గంతుసామగ్రి తేనివో తాము చేయునదిలేనని గ్రహించుటయు జేయుచున్నాడు. ఆర్థిక పరిస్థితులు ప్రతిదినము ఉపద్రవకరముగ పరిపావుచున్నవి.

ఈజిప్టు ఎన్నిక తొందరలు

జీవరసాహిగా వ్యక్తులము

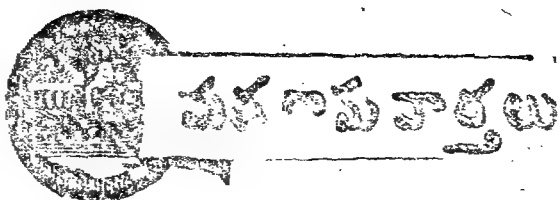
(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్ర)

కెయిరో, డిశంబరు 20:— కెయిరో యుద్ధముచే నాటమంది మేయరులు ఈజిప్టు అంతటను రాజీనీయవలెనవచ్చుననుచున్నారు. జీవరసాహిగా ప్రకటనముచే అనుకొన్న ప్రకారము మేయరులు రాజీనీయిరి. క్రొత్త ఎన్నికలు మరల జరుగవలెనని ప్రకటించిరి. ఎన్నికదాడుల పట్టిని తయారుజేయుటకు మేయరులు సంఘములగు ఏర్పడుటకు నిరాకరించిరి. అసలుతెల్ల బిల్లులో చిక్కులు బయలుదేరెను. ఇరట 41 మేయరులు ఎన్నికలను బహిష్కరించుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ప్రభుత్వమువారందరూ 11 గురిని బర్తరపుజేసిరి. అందుచే మిగిలిన 80 మందిగూడ రాజీనామా యిచ్చిరి.

జంషన్పూరుకు వచ్చుట

జంషన్పూరు, డిసెంబరు 17:— నేటి యడమిమున రాజప్రతినిధి తాతానగరును చేరెను. అక్కడకు ఆర్. డి. తాతాగారును లల్లగాయి క్యామలదాసుగారును ఇతర డైరెక్టర్లు రాజప్రతినిధికి స్వాగత మిచ్చిరి. ఉదయం భోజనమైనపిదడరాజప్రతినిధి పరివారముతో ఇళము ఉమ్మ-పనలను చూచు భోజనము.

(ఆ. ప్రె.)

మదరాసు కార్మికసంఘము:— ఈ సంఘమువారిబహిరంగసభ పెరంబూరుపార్లమెంటులో 22 వ తేదీన 5.30 గ. జరుగును. మేజరు గ్రహముపోలగారు, ఎర్నెస్టు కిర్కూబి, శివరావు ఎ. చక్రయ్యచేతిమన్ననవారుపర్యవేంతురు.

అడయూరులో విప్లవము:— డిప్యూటీ సహజపు వార్షికోత్సవమునకు వివిధదేశీయులనుండి వచ్చినవారు వివిధరీతుల గాన నాటక ప్రదర్శనములు మున్నగు విప్లవములనుచూచుచున్నారు. జవాహర్లూ నృత్యమునూ. ఆస్త్రియా, విర్లాండు, రుమానియాస్త్రీలు గానమునూ. శనివారమునాడు మినుకోరా తీసివచ్చుచు హిస్పానిలను అను గ్రీకు నాటకమును చదివి వివరించెను.

కాన్పూరునకు ప్రతినిధులు:— కాన్పూరు కాంగ్రెసునకు మదరాసునుండి ప్రతినిధులు క్రియస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు, ఆర్. కె. మణ్సుఖంబెట్టి, డా॥ వరదరాజులనాయుడుగారు, పాశ్చిమహమ్మదుగార్లు కలకత్తామీదుగా నిన్నరాత్రిబోయిరి. శనివారమురాత్రి డిప్యూటీ కె. నాగేశ్వరరావువంటలుగారు, ఎ. రంగస్వామియ్యంగారు, గా॥ వి.రామదాసువంటలుగారు, యశ్వాతుపన్నెనగారు బొంబాయి మీదుగ బోయిరి.

అంతర్జాతీయ మహిళా సంఘము:— ఇంగ్లాడులో స్త్రీలజాతీయ సభ్యులారల శ్రీమతి బగులాండుగారిని సందర్శించుటకై గురువారమునాడు మదరాసు స్త్రీలసభ జరిగెను. డిగ్లాండు దొరసానిగారు తమదేశములో తమసంఘమెట్లు స్త్రీలయభివృద్ధికొరకు స్థాపన చేయుచున్నదనియు చెప్పిరి. ఇండియాదేశము గూడ అంతర్జాతీయ మహిళాసంఘమునందు తేరుటావల్యకుని తెగెను. అందునిమిత్తమై ప్రతిరాష్ట్రముందు యొకస్త్రీసంఘము స్థాపించబడెనని ఆమెకోరెను. అందుముఖ్యముగా భారతీయ స్త్రీలువారిలో బాటు పాశ్చాత్యస్త్రీలుగూడనుండి పనిజేయుచుండిన ప్రాగ్భవము నాగరికతల సమైక్యత కల్పింపవలెనని ఆమెతెల్పెను.

అడయూరునకు ప్రతినిధులు:— అడయూరులో జరుగు డిప్యూటీ సహజపు జూబిలీ ఉత్సవమునకు వివిధప్రాంతములనుండిచాలమంది ప్రతినిధులు వచ్చుచున్నారు. కలకత్తా, బొంబాయి, సింగపూరు, మొయిళ్లన్నయం వీరితోనే నిండిపోవుచున్నది. నేడు 9 గ. బరోపానుండి వచ్చిన ప్రతినిధులు బొంబాయిమీదుగ ప్రత్యేకరైలుపై వచ్చిరి. 27 దేశముల ప్రతినిధులందు గలరు. మానీరుచార్ల సుబేషుగారు ఫ్రాంసు కార్యదర్శి. ఇంగ్లాండుకార్యదర్శి ఇ. ఎల్. గార్డెనరుగారు, జర్మనీకార్యదర్శి ఓస్కరు ఫెక్స్కోనియరుగారు బారనువాను ఫులంపు (హాలెండు) గారు గలరు.

గా॥ యాదవప్రగారికి విందు:— మదరాసు యారవకుల మహాసంఘమువారు నిన్నసాయంకాలము, బ్రాహ్మణేతరసభ్యులకు ౧౫ వచ్చిన గా॥ యాదవప్రగారికి అల్పహారముల విందుచేసిరి. ఆసభను పానగలు రాజాగారు అగ్యత్యత వహించిరి. అల్పహారాంతరము సుసూక్ష్మకుమ రాసా, ఆంధ్రేశవ ప్రిణిగారు యాదవప్రగారిని పాడుచు సన్మారపత్రము జదివిరి. వారు తమకులము సద్ధింపుచు చాల పాటుబడిరి. యాదవుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు, తమకులముయొక్క చరిత్ర నించుకొనెను. యాదవులందరు ఉత్తరదేశమునుండి వచ్చినవారు కిరికి ఆంధ్రేశకులు సహజము. ఇది పోగొట్టుకొనవలెను. జాతిభేదముల పట్టింపు యెక్కువ. సంస్కారముయొక్క ముఖ్యదర్శులు జాతిభేదము తొలగించుట అది తొలగనంతవరకీ భేదముల సజ్జె పాటింపరాదు. అన్యోన్యమైతితో మెలగవలెను. విద్యా విషయములందు బొంబాయిన్న మదరాసు ముందంజ వేసెను. పాత్రో గా ౧౦ న 8.15 వ మారులెంతయు కొనియాడ దగ్గవి. నేను గూడ పాత్రో గారి ననుసరింతునని బర్మి యాదవుగారు స్వకులమువారి బౌద్యార్యమునకు సంతసించుచు కృతజ్ఞతచెప్పిరి.

పానగలురాజాగారు సభను ముగించుచు యాదవప్రగారినిఉత్సాహముగ కొనియాడిరి. బ్రాహ్మణేతరపక్షము నిష్ఠాను పునరుద్ధరణజేయవలెయిన్నది. యాదవులు ప్రత్యేకముగనుండి లాభములేను. 89 మిలియనులగు బ్రాహ్మణేతరపక్షముందు తేరి అంధ్రేశోబాటు అగ్నిష్ఠానంబునలెననిరి.

శ్రీ నిలూరు సీతారా మాంజనేయ నాటక సమాజము

సావిత్రి

19 తేదీ శనివారం రాత్రి నిలూరు శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాటక సమాజమువారు మదరాసునందలి ఎస్టేషనేడు శివేటరులో సావిత్రి నాటకమును జయప్రదముగ ప్రదర్శించిరి. ఆయనాట్రాధారులు తమపాత్రలను చక్కగ పోషించిరి. సభ్యులందరి పాత్రను యడవల్లి సూర్యనారాయణగారు సావిత్రిపాత్రను కడియాల రత్నయ్యగారు ధరించి క్లాఫ్యుముగా నటించిరి. సావిత్రినాటకము, ఈనెటకులు మదరాసు వాస్తవ్యులను పరిపాటుగటచే ఏమిప్రాసనను చర్చితచర్చామని పై కొలది మాటలతో ముగించుచున్నాము.

* *

వరవిక్రయము

నిలూరు శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాటక సమాజమువారు రెండవతూరి వరవిక్రయనాటకమును నిన్న సాయంత్రము 5-30 గంటలకు మదరాసు ఎస్టేషనేడు శివేటరులో ప్రదర్శించిరి. ఈ నాటకమునుగ రించి ప్రభుత్వ రాయము ప్రదర్శించినపుడు వివరముగా నీ పత్రికయందు వ్రాయబడెను. నాటకము అది నుండి తుదివరకు సర్వజనాన్లౌదకరముగ ప్రదర్శింపబడెను. పాత్రధారులెల్లరు తమపాత్రలను చక్కగపోషించిరి. తరివియతునందిన నాటకములెల్ల నింతరక్షిగ నుండునని చెబుటకు నీ నాటకసమాజమే సాక్షి. ప్రస్తుతము హిందూసంఘమునందు వివాహముల పట్ల నడపుచున్న దురాచారములను ప్రస్తుత రాజకీయ వాతావరణమునందలి విశ్వకర్మలను హాస్యకరకారములతో మేళగించు జేసి యిట్టి సాంఘికనాటకమును రచించిన మహాకవి కాళ్లకూరి నారాయణరావుగారును ఉచితరీతిని ప్రదర్శించిన నాటకసమాజమువారును అభినందనీయులు. చింతామణిని రచించి నారాయణరావుగా రివరకే ఆంధ్రులనెట్ల తాండవమాడుచున్నాడు. ఈ సాంఘికనాటకమును వ్రాసి వీ రిపుడు తమ కీర్తిని యినుమడింపజేసికొనిరి. ఇట్టి సాంఘికనాటకము లెన్నియో బయల్పడవలసియున్నవి. సాందర్భములలో కల్లోల్లాసిని సభవా రిదేసముమున చింతామణినాటకము నాడుటయు సముచితముగనుండి మదరాసులో నారాయణరావుగా రెల్లెవల స్ఫురింపబడుచుండిరా యన్నట్లు దోచెను. నాటక సమాజాధిపుల నారాయణరావుగారిని, గ్రంథకర్తల నారాయణరావుగారిని ఆనారాయణుడే విరకాలము మనుచు గాత!! న్యూ ముత్తా వెంకట సుబ్బారావుగారు ఈ ప్రదర్శనముపట్ల తమకు గలిగిన గూనందమును వెల్లెపుచ్చుచు ఇందలి నీతిని గ్రహింపవలెనని సభాసభలకు హెచ్చరించిరి. కాలహరణము లేకుండ సీతావేదిక సీమతో నాటకమును సాగ్యమైనంత త్వరలో ముగించుట మెచ్చరనియున్నది. ఈసారియైనను లోగడ మాచించిన మార్పుల గమనించినచో బాగంబెడిది.

రాకపోకలు:— వ్యవసాయశాఖ డైరెక్టరు ఆర్. డి. ఆర్జినుగారు ఇంగ్లాండునుండి, రా. బ. పి. నరసింహులు నాయుడుగారు, పోస్టుశాఖ ఉద్యోగి ఇంగ్లాండునుండి, సర్. పి. రావనాథనుగారు భార్యతో కుడయము వచ్చిరి.

ఆర్. హెచ్. కోట్నీగారు నేలమునకు, స్టాండర్డు ఆయిలు కంపెనీ అగ్యకుడు ప్రాటుగారు, డిప్టీ సెక్రటరీ కలకత్తాకు, ఎల్. మాకుమేకేలుగారు బందరునకు, గా॥ న్యూ ఓడ్డెగారు శివమండలమునకు, సి. గోపాలాచల, ప్రభుత్వకాండే తుగార్లు మలబారునకు, డా॥ కె. డి. మూగా సేలుగారు కాలికటునకు, మహమ్మదు స్కామ్మడుగారు కేసరిగడునకు, పోస్టుమార్టరు జనరలుగారు ఎర్నెట్ కలంనకు, సర్. ఛార్లసు టాడు హంటరు, బెంగళూరునకు శనివారము రాత్రి బోయిరి. సర్. కె. వి. రెడ్డివాయుడుగారు ధారావరునుండి, ఇ. ఎం. బవరుగారు, లెఫ్. కర్న. బ్రాడ్ఫీల్డుగారు అదివారము నాడువయమువచ్చిరి. (ఆ. ప్రె.)

ఆగమనము:— ప్రభుత్వ కలెక్టరుగారు, మోతీలాలుంజగారు, నెంట్రలు బ్యాంకు డైరెక్టరు, డా॥ త్రిలోకిరగారు, ప్రభుత్వ భగతగారు శివమండలము అడయూరు సభకు వచ్చిరి.

కె. పి. జవార్దనరావుగారు, సి.ఎ. స్వీనీగారు, బాబ్బిలిదివాను రాజాచారిగారు శివమండలము వచ్చిరి. బాబ్బిలి వహారాజాగారు చిపు ఇంజనీరు మోల్వానగారు రాజమండ్రికి, గా॥ మహమ్మదు బాడాసా షాటుగారు బళ్లారికి నిన్నరాత్రి బోయిరి. (ఆ. ప్రె.)

న్యాయస్థానవార్తలు

వకీలుగట్టా రద్దుచేయుట

వృత్తిధర్మములకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించుట

న్యాయమూర్తులు స్వేచ్ఛరు, కృష్ణుడు, వాలసుగూర్ల యెదుట, హైకోర్టునకు ఎ. దొరస్వామి అయ్యగారిపై కోర్టులో చెల్లింపవలసియుండిన రూ. 6000 దర్శినియొగము జేసి వృత్తిధర్మమునకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించిన కేసు విచారించబడెను. న్యాయమూర్తులు నేరము నిజమని నమ్మి వకీలును కోర్టు జిస్తునుండి తొలగించిరి.

తీర్పు

తీర్పునం దిట్లు దేశికి:— ప్రతివాది వకీలునకు ఆరని పార్టీలు యిద్దరు తమ ఆస్తులపై గల తనఖా డిక్రీ మొత్తమును రూ. 21,000 లలో రూ. 8300 చెల్లింపుము 1928 సెప్టెంబరు మాసములో ఇచ్చినట్లు ఒక్క కొనెను. అది స్వయముగా ఉపయోగించిన నీ కేసు. ప్రతివాది తనకు ఋణముగా నిచ్చిన యి, పార్టీలు. మిగిలిన రూ. 18000 చెల్లించునకు యీ మొత్తమును తన యిష్టముచేర్చుటకు యోగించుకొనుట కంగీకరించినది కాని 1924 సెప్టెంబరువరకు మిగతా మొత్తము యివ్వవలక పోయినదియు, యీలోపున ఆతని పరపతిపాటు దివాలాఅయి ఋణము తీర్చుకొన జాలకుండెననియు జేసెను. మరియు, పార్టీ లిద్దరులో ఒకడు ఆధనమును ఇంటికి గొంపోవుట కిష్టపడలేదనియు, తనయన్న భాగ మడుగునని భయపడి వకీలును ఋణము నుంచుకొనమని గోరననియు ప్రతివాది పలికెను. అనాడే ఆయన నూటికి 18 చొప్పున డిక్రీతో ప్రావీణ్యము వ్రాసియిచ్చెను. కాని అందుకు సంబంధించిన కాగితములేమియు కోర్టులో జూపలేదు. పార్టీలు తమవకీలును యిక్కట్టులో పెట్టుట కిష్టములేక యిన్నాట్లు ఊరకొనిరనియు, ఆయన అన్నదమ్ము లిద్దరిలో తగవులుపెట్టి లాభము పొందజూచెననియు అభిప్రాయము గలుగుచున్నది.

వారియు అతనిసోదరుడును చాల మర్యాదగ్గులనియు తనయెడల గౌరవము జూపినదియు వకీలు రిక్రీస్ట్రాను పెట్టుటకు వకీళ్ల సంఘములో కొందరు తన్ను నాశనము చేయుటకు ప్రయత్నించెను. అట్లుచేయునది నింద కావనపు లేదు. వకీలు తన పార్టీలవద్ద గొప్ప మొత్తము వేరొక డిక్రీ క్రింద చెల్లించుటకు విశ్వాసపూర్వకముగ పుచ్చుకొని, అట్లుచేయుక, స్వంతభర్తలకు వినియోగించి, తనవృత్తిధర్మమునకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించెనట్లును సందేయము లేదు. కావున వకీళ్ల సంఘ మంతటి కీర్తవకీర్తులకు సంబంధించిన యీ ముఖ్యవిషయమందు బాగగ నాలోచించి, యావకీలును కోర్టుజిస్తునుండి తొలగించుట తగినవిధమున తలచుచున్నాము.

గిరిడి గుట్టపుపందెములు

మొదటి వారము

గరిడివారము మధ్యాహ్నము 1-45 గంటలకు గిరిడిలో గుట్టపుపందెములు ప్రారంభింపబడెను. చన్నపురి గవర్నరు గోపెను ప్రభువుగారు సమరీహరులై విచ్చేసిరి. బ్రాహ్మణేశ్వర మహా సభాధ్యక్షులగు జాదవు (బొంబాయి)గారు గొల్ల వెంకట గిరిరాజు, పానుగల్లు రాజాగారు, గూడ నరుడెంచి పందెముల శ్రద్ధతో నవలోకించి ప్రోత్సహించిరి. వర్షాలంతయునల ఇంతకుముందు రెండుమారు లాపివేయబడినను జనబాహుళ్యము అనుకొనినంతగ లేకపోయినను పీసముగ మాత్రము లేదు.

మొత్తము 7 పందెములు జరుపబడెను. "జియాలు" అను గుట్టముపై అన్నింటికంటె నెక్కువపందెములపెట్టిరి. "గాగర్, హాపిస్సెన్" గుట్టములు రెండును పందెముందు 2 యమునుగాంచెను. "గాగర్"వలన జాకియన్, మికింగుగారును, బొబ్బిలి రాజాగారి "హాపిస్సెన్"ను నడిపిన జె. బిల్లిగారును గెలుపొందినవారిగా ప్రశంసలుగ నుండిరి. 6 గంటలకు పందెములు ముగిసెను. తిరిగి వచ్చెడి శనివారము జరుగును.

మొదటరుబన్నుపోటీ ప్రిక్లి చనిపోవుట:— ప్రెక్లి కేసులో నిన్న సాయంకాలము 10 ఏండ్ల బ్రాహ్మణాచార్య మొదటరుక్రిందపడి చనిపోయెను. బెన్గళోడనందు సెం 8183 మొదటరుబన్ను తోలువాడు వేరొకబన్నుతో పోటీచేయుచు వాని తిప్పించి ముందునకు వచ్చుటకు ప్రక్కకు తిప్పి అమితవేగముగ నడుపగా, రోడ్డుపక్క పేడయెత్తుమన్న బాకెను మెడపట్టి గెంతినట్లు త్రుళ్లించెను. బాకెను నెంట్ల నే ననిపోయెనేమిదయము జరిగిన పంచాయతీ నిచారాయందు సమరు మొదటరు డ్రైవర్ గు మనుసాగిమిచ్చి ఆమెపార్కుకు బాన్సుదని నిర్ణయించిరి.

తాడిపత్రి మ్యునిసిపాలిటీ

(ఒకవిలేఖరి)

తాడిపత్రి, డిసెంబరు 20:— అంగర్లు మాయబడియేయున్నవి. డిప్టి కలెక్టరుగారి శిరువడుమున చనుదెంచిరి. మ్యునిసిపల్ ఆధికారులతో కలిసి మాటలాడుచున్న వకీలుతరఫనుయూ వారికి మధ్యాహ్నము రెండుగంటలవరకు బట్టివది. అప్పుకు పౌరసంఘ ప్రతినిధులను బిలిపించిరి. వారు మూల సాయంకాలం అయిదుగంటలకు వెడ పోవలయు నను యాతురతతో నుండిరి. మ్యునిసిపల్ ఛేర్మన్ గారినుండియు కాన్సిలునుండియు దా మనుభవించినకష్టములను, ఛేర్మన్ గారి కార్యములను పౌరసంఘ ప్రతినిధులు తెలుపుకొనిరి. కొంతచర్చ జరిగినపిమ్మట, పౌరసంఘమునుండి నియమింపబడిన యిద్దరుతోడను యేర్పడిన యావంతులను పన్నులను పురకారాచింప జూరకొనవలెనని డిప్టి కలెక్టరుగారు సలహానిచ్చిరి. ఈవిధముకు మ్యునిసిపల్ ఛేర్మన్ గారి గీకరించినట్లు తెలియుచున్నది. కొంతవరకాలోచనలు సలిపిన పిమ్మట పౌరసంఘ ప్రతినిధులకుడ సంగీరించిరి. మ్యునిసిపల్ కవున్నిచే నావిధముగ నొకతీర్మానముచేయించి తమసంఘమునకు బంపునట్లు చేయవలెనని వారు డిప్టి కలెక్టరువారిని కోరిరి. అట్లుపంపినపిమ్మట తమసంఘమునుండి ప్రతినిధుల నేర్పాటుచేయునిష్టమును దెలిపిరి. అట్టితీర్మానము కవున్నిచే చేయవలెనని యిది డిప్టి కలెక్టరుగారు ఛేర్మన్ గారి నడిగిరి. మ్యునిసిపల్ చట్టమునం దట్టి యనుమతమునుగలిగించు నిబంధన యేదియు లేనందున నాకార్యము సాధ్యముకాదని వారు నుడివిరి. నమ్మకముకలిగించు గట్టియేర్పాటును చేసినై నను చేయవలయునని పౌరసంఘ ప్రతినిధులు డిప్టి కలెక్టరుగారి నడిగిరి. వారికికొకమార్గమును చూపలేకపోయిరి.

వృత్తిపన్ను వేసినవారలలో 78 గుర కేసులు జాగ్రత్తగ పరిశీలించబడినవి. ఇకకంటాక్కు వేయలేన ఆదాయముకల వారని యిందులో 76 గురకు మా మ్యునిసిపాలిటీ వారు యేర్పరచి నట్లున్నది. వీరికి ఆర్డనంట్స్ మునకు రు. 6-0-0 మొదలు రు. 110-0-0 వరకు వృత్తిపన్ను వేసినారు. ఇకకంటాక్కు వేయు విషయమునందు విచారణ జేయువారుసర్కారు వారు యిప్పుడు ప్రత్యేకముగ ఒక డిపార్టుమెంటు నే యేర్పరచి యున్నారు. ఈ డిపార్టుమెంటు యేర్పడుటవరకుండే 1920 వ సంవత్సరములో మ్యునిసిపాలిటీల ఆస్తు ఏర్పడినది. అందులో వృత్తి పన్ను వేయునట్లు మ్యునిసిపాలిటీవారు ఇకకంటాక్కు వేసినదానినబట్టి ఆలోచించినపిమ్మట వీరిని సూచించబడినది. ప్రత్యేకము ఒకకంటాక్కు డిపార్టుమెంటు యేర్పడకముందేదీనిని ఆధారముగా యెంచుకొనవలసినది చెప్పినప్పుడు డిపార్టుమెంటు యేర్పడినపిమ్మట విచారణ బాగుగా జరుగును. కాబట్టి మ్యునిసిపాలిటీవారు ఇకకంటాక్కు వారి నిర్ణయములను ముఖ్యభిమానముగా తీసికొనవలసినది యెంతటివాని కైననుగోచరముకాకపోదు.

మా మ్యునిసిపాలిటీవారు రు. 6-0-0 గాని యెక్కువగాని వృత్తి పన్ను వేసినవారు 76 గురును, ఇకకంటాక్కు చెల్లించుచుండవలెను గదా. ఇకకంటాక్కు డిపార్టుమెంటు వారు ఇందులో 25 గురకంటె యెక్కువ మందికి తాము పన్ను నేరుడగినంతయ్యరత లేదని నిర్ణయించి యున్నారు. వకీలుక విశేష మేమనగాగడచిన యర్ధ సంవత్సరమునకు ఈ యర్ధసంవత్సరమునకును వృత్తి పన్నులో కలిగిన పెంపుదల అతి విపరీతముగానున్నది. 40 రెల్లును, మూడు కేసులలో 25 రెల్లు అంతకంటె యెక్కువయును మూడింట 17 కెల్లు అంతకంటె యెక్కువయును, 6 రింట 15 రెల్లు అంతకంటె యెక్కువయును 4 ట 15 రెల్లు అంతకంటె యెక్కువయును, 18 ట 8 రెల్లు కంటె యెక్కువయును 5 ట 5 రెల్లు అంతకంటె యెక్కువయును అంత 5 రెల్లు అంతకంటె నెక్కువయును, 22 ట 2 రెల్లు అంతకంటె యెక్కువయును పెరుగుట కన్పించుచున్నది. ఒక్క కేసులో రిమాండు నోటీసు రాలేదు. మిగతా మూడు కేసులలో బకపుమోసేవారు బరువు మోయుచున్నామని చెప్పుటకు గూడ భయపడుచున్నారు. 2 రెల్లుకంటె తక్కువ పెరిగినవి 5 కేసులు మాత్రమున్నవి. ఇంతద్వారమైన వృత్తి పన్నుతోమాడ, విద్యకు ప్రత్యేకపు సెస్సని యీవృత్తిపన్నుతో నాలనవంతు భరింపవలసి యున్నది. ప్రస్తుతము ఛేర్మన్ గానుండేవారు యీవధవకీ రాకముందురెండెండు వైస్ ఛేర్మన్ గానుండిరి. ఆరుమాసములలోనే ప్రజలయొక్క గ్రీతి యింత విపరీతముగా పెరిగినదని వీరకుమారులకు కారణము కనుపించదు. ఒకరికి మొదలు రు. 30-0-0-0 వన్న వేసి యుండిరి. అప్పుడు చేడ్చువారు 110-0-0-0 చేసిరి. ఈ 80-0-0-0 అప్పుడుచెయగా

రు. 110-0-0-0 చేసిరి. రు. 6-0-0-0 వేసిన అవీలుచేయగా ఒకరికి యెనుబది యింకొకరికి 80 తగించిరి. రు. 9-0-0-0 లు యెక్కువని మొఠలిడిన యేబదికి పెంచిరి. రెండు రూపాయలవ్వలేనన్న వారిని రు. 17-8-0-0 యివ్వచునిరి. ఈవిధముగ తామువేసిన పన్నునే 15 దినములలోనే విపరీతముగ పెంచిరి వృత్తిపన్నుచేత క్రుంగువారు వైక్కులుమాత్రమేకాదు. వ్యాపారమునందు యెక్కువతోకష్టము కలవారు వైక్కులు కావున వారి. సంఖ్య హెచ్చుగా కనుపించుచున్నది. కాని మార్కెట్ లను, రైతి, రంగారే, బలిజే, సాలే, మహమ్మదీయులను యీవెట్టుకొట్టలేదు.

శ్రీయుర గాడివల్ల వారిసర్వోత్తమరావుగా కీయవయము చనుదెంచిరి. ఈవిషయము ఛేర్మన్ గారిని చూచి మాటలాడవలసి. కాని వారు డిప్టి కలెక్టరు గారి దగ్గరకు పోయియుంటచే వీలుకలుగలేదు. రేపువారిని చూచి మాటలాడి యిరువైపులకు గౌరవాగ్గు ముగ యేర్పాటుచేయుట కాపించుచున్నారు.

కాన్పూరు దేశీయమహాసభ

కార్యక్రమము

కాన్పూరు, డిశం 21:— దేశీయ మహాసభ కార్యక్రమము యీదిగువరీతి యేర్పరచబడినది.

డిశంబరు 23 లేదీ— అభ్యర్థురాలి రాక ఉదయం 9. 30 గంటలకు ఆ. భా. దేశబంధు స్వారకనిధి ప్రార్థన.

24 లేదీ— 8 గంటలకు భద్ర ప్రదర్శనమును గాధిగారు తెరచుట. 12 గంటలకు ఆ. భా. కాంగ్రెసుసంఘసభ విషయనిర్ధారణసభ సమావేశము.

25 లేదీ:— ఉదయము విద్యార్థులము విషయ నిర్ధారణ సంఘసభ.

26 లేదీ— ఉదయం విషయనిర్ధారణసంఘసభ. మధ్యాహ్నము దేశీయమహాసభ ప్రారంభ మగుట.

జాతీయ విద్యాసంస్థల ఉపాధ్యాయులకు కాంగ్రెసునకు రూ. 5 తక్కువ టిక్కెట్లతో రానిత్తురు. పండిత మోతీలాలు నెహ్రూ గారు వచ్చిరి. కమ్యూనిస్టుపక్షము అభ్యర్థుడు ఎం. శింగారుజేయి చెట్టిగారు నిన్న మధ్యాహ్నము వచ్చిరి. వాలంటీరులు, పురజనులు వారి సన్మానించి తెచ్చిరి. (ఆ. ప్రె.)

నరోజునీచే

కాన్పూరుకు 22-వ లేదీని బయలుదేరును

బొంబాయి, డిశం 19:— దేశీయ మహాసభాభ్యర్థురాలగు నెన్నుకొనబడిన నరోజునీచే బొంబాయిలో 22-వ లేదీని పంజాబుమొయిలో కాన్పూరుకు బయలుదేరెను. గాంధీగారు భూస్వాములలో నామెను కలిసికొని ఉభయమును బుగవారం సాయంత్రమునకు కాన్పూరు జేరెను. బొంబాయి నుండి కాంగ్రెసు స్పెషలు రైలేమియు పోవుటలేదు. (ఆ. ప్రె.)

నాయకులు నూలువడకుట

కాన్పూరులో జరుగు యేర్పాటు

కాన్పూరు కాంగ్రెసు సమయమున జరుగు ఆ. భా. భా దీప్రదర్శనమునందు భారతదేశములోగల నాయకులందరిచే నొకసారి నూలువడకించుటకు త్రుయేర్పాటులు జేయుచున్నారు. ఈ నూలువడకు ప్రదర్శనమునకు గాంధీమహాత్ముడనువలించెను. కావున వివిధరాష్ట్రములందలి నాయకులకు నిందు పాల్గొనవలసినదని ఆహ్వాన ముండిరి.

రంగూరు శాసనసభ

రంగూరు, డిశం 21:— కాన్పూరు ఉపాధ్యక్షులు యు. పాటనుగారిని (స్వరాజ్యముని) నియమకమును గవర్నరుగారి గీకరించిరి. (ఆ. ప్రె.)

ఇండియా గెజెటు

ఢిల్లీ, డిసెం 18:— ఇండియా గెజెటు ప్రాము డిపార్టుమెంటులో నీచిగువ విషయన ప్రకటించబడిన:— గవర్నరు జేసరలు కార్యనిర్వాహకసభ కల: త్రాలో సమావేశమగును.

శాసనసభ్యుల 1925 సంవత్సరపు మినహాయింపు చట్టము 1926 జనవరి 1-వ లేదీనుండి అమలులోనికి వచ్చును. (ఆ. ప్రె.)

బెల్వేడియకు వార్తలు

కలకత్తా, డిశంబరు 19:— విల్కెనుగవంతులు శ్రీమ. బెల్వేడియను వచ్చిరి. బుధవారమునకు వారిచ్చటనే ఆగిరి.

మీరు: ప్రధానపట్టణము

(ప్రశ్నలతో వాచియుండు వాసులారా!)

డిసెంబరు 15 వ తేదీన పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాను ఏలూరు పురమును చుట్టుపట్టణము చేయవలయు నను తీర్మానము శాసన సభలో గౌ. అగ్ర్యశ్రుతి వే జయవతి, దానికి ఉపపాదకులగు శ్రీమోతే గంగరాజు జమిందారుగారు లే టుం జేసి, చక్క లేకుండగనే సభ్యుల ఆమోదమునకు విడువనిది జయము గాంచిన దని తెలుప వెంటియో విలపించెదను.

ఆ తీర్మానమునకు కొన్ని నిమగ్నముల ప్రార్థనము శ్రీరెడ్డి రాజుగారు తమంతట తామే నన్ను పిలిచి ఆ తీర్మానమునకు భిన్నముగా మాట్లాడెనని నన్ను నమ్మించుట, గౌ. ప్రెసిడెం టుగారివలె నా ఆవిషయమునుగూర్చి మాట్లాడెదరాయని జేసిన ప్రశ్న నాకు విపరీతపోవుట, నాకన్న విద్యాధినులు, యుక్తి పరులైన పెద్దరాజుగారు తాము గావించిన వాదానము ప్రకార ము మాట్లాడుదురనియు, ఈవిషయమై సర్వ అంశములను సం గ్రహించియున్న నేను ఆ తీర్మానమును ఎదిరింప తిడేకధాన ముతో నుండుట, నావలెనే అభిమానముగలిగి, సభలో చర్చించి న్యాయమయిన మనవిషయమునకు సభ్యులను అవలీలగా తిప్పు కొనవచ్చునని నేను నిర్లక్ష్యము జేసినట్టియు, సదరుఫలితమునకు మూలకారణ మైనట్టియు చర్చన నాప్రతిపూర్వకమైన శ్రీదేవేం ద్రుడుగారు ఆమూల్యముగా కొనసాగించుటయు, సంధిసమ యములో కడత్రేధతో జేచియున్న నేను లేవ బ్రయత్నించుట దానిని అగ్ర్యశ్రుతి గుర్తింపకుండుట, ఓటుగంట (మోగుట), అనాయాసముగా నిరాశ జేసియున్న ఏలూరు పురమునకు జయ ముగలుగుట, శ్రీమండలాధిపతి విప్లవమచదివినదాది నిడదవోలు నిర్విఘ్నముగా పట్టణరాజుండు నధిపును చెల్లెట్టునని గంపె దాశతో నున్న నేను జేర్చు నట్టికన వృక్షంబువోగె జీవశ్వేపం బునగుట చూడ నిష్కము నాకు అదృష్టము, ప్రాప్త వసు మన ఆర్యుల పలుకులు స్వగణకువచ్చి వానోపిధిలో ఏలూరును కొని యాడ జొచ్చిరిని.

స్వగ్రామము చుట్టుపట్టణ మునచో తమకు గల గృహ ములను, స్థలములను, తమకును ప్రాముఖ్యము వచ్చుననియు, ఏ లూరు పురమునకు భిన్నముగా నడచినచో రాబోవుఎన్నికలలో ఏలూరువాసులు వోలుల నీయరని భయపడియు న్యాయదూర మైన వింతవర్తలను లోనైన గౌరవసభ్యులవలె గాక నాకును నిడదవోలును న్యాయబంధనముతోప్ప వేరేమియు లేదని తమకు నేను జేరుగ విన్నవించ నవసరములేదు.

మునిసిపల్ సంఘములో నియమితసభ్యులగు శ్రీదేవేం ద్రుడు గారును, వారికి చేసోడుగా నుండి కృషిచేసిన శ్రీ ఏ లూరు వైర్ మకాగారును నావందినములకు పాత్రులు. ఏలూరు వారికి తమ స్వగ్రామమునందును మునిసిపల్ సంఘమునందు ను సంపూర్ణాభిమాన ముండి తృప్తితమనకు కృషిసలుపులలో ఏలూరు పౌరులకృతజ్ఞతను అగ్రుత్తైర్మకగుల వృత్తిలాభములను పొందు అదృష్టమును కలిగియుండుట వారికి సహజమే. జిల్లా ప్రజల న్యాయనిర్ణయమునకు వారంతగా బాధ్యులు గారు.

కాని ఈ తీర్మానము మొలకెత్తినదాది, జిల్లావాసుల కు సర్వవిషయాల బాకీపడియున్న ఎన్నికసభ్యులు శ్రీయతులు సర్వారాయుడు, పెద్దిరాజు, సీతయ్యగార్లు తూర్ప్రీం భావము ను పొందుట మీరిదివరకే గ్రహించియుండురు. మండలమున కు న్యాయము చేయుటలో ఋణపడియున్న శ్రీ గంగరాజు జమిందారుగారు ఉపపాదకులు గదా!

ఆగట్టునెలలో ఈ తీర్మానము తొలువోలుత వచ్చినప్పు డు, మొదటి ముగ్గురు సభ్యులును గైరుహాజరు వారు తొందర పడుటాకుపై హాజరుకాబారకపోతి మందురా? అట్లయిన మం డలమున కింతకన్న తీరనిదుఃఖకారము వేరొందు గలదా? ఇట్టి ఉత్పన్నపర్యాయములో వారు మీకుగావించినవాదానము లు, అభియములు మరచుట సమంజసమా?

గైరుహాజరుట, శాసనసభ, బహిరంగసభలలో తద్వి షయమై నోరెత్తవలెదుట, వారాపత్రికలలో తద్విషయమై గార్డోలుచేయవలెదుట ఎన్నికసభ్యులను న్యాయమందురా? పెద్ద లు, నిపుణులు, రాజనీతి గురువులగు ఎన్నికసభ్యులట్టి చర్చ నుపలంబింప, నేను ఆ తీర్మానమును మొలక ఎదిరిండుట, నేడు మరల అట్లుచేయవలెదుట, కడకు తలవాల్సియు, సరిగా నాస్థితి యోధానుయోధులు, నీతికొనియు, విరాగులతో మాడిన కారవ సభలో ప్రవదించి కామోద యత్నించి విఫలమనోరథుడైన బా లును విద్వేషి నేపోవుమన్నది.

ఏమట్లు శాసనసభారంగ మందలి చర్చలకు పోవుదము నుండలాధిపతి రిపోర్టువేచియున్న రిపోర్టు మొదలగు దొం

గారు దానికి నకలుల సభ్యుల కందజేసిరి. రిపోర్టు తృప్తికరపరి తోసన గావించిన ఘనవైద్యుని సలహాను పోలియున్నది. విష యము నద్వితీయముగా శ్రీ బ్రాడ్ దొరగారు విమర్శించి, సకారణములతో నిడదవోలు చుట్టుపట్టణము కావలయునని నిష్పత్తిపాతమైన నిశ్చయ నిచ్చిరి.

జిల్లాలో నిడించి, ఆమూల్యముగా పరికించి నిడద వోలుకు గల సమము చూపి అయిదుగురు సిబ్బో ఉద్యోగి యల అభిప్రాయమును గాంచియు, కనీస మొక వాక్యమైనను ఆ ప్రభుత్వప్రతి ఉద్యోగిగృహతరపున శ్రీ గౌ. రె. మొదలుగారు వక్కాణింపక, వారిను, వారి గౌరవసభ్యులను తలస్థము పరించుట నాకు వింత గొలుపుచున్నది. జిల్లానుండి ఎన్నుకొన బడి పలు చోట్ల నిడదవోలు తగిన ప్రదేశమున పరికిన శ్రీ సీతయ్య, సామ్యుయేలుగార్లు తలస్థము బూనుట, ఇట్టి మంచి సమయమందు శ్రీ సర్వారాయుడుగారు గైరుహాజరుట, శ్రీ పెద్దిరాజుగారు కడుప్రయాసతో లేచి వోలునిమ్ముట, సద రు తీర్మానము గతసారి ఆగట్టునెలలో వచ్చినప్పుడు అందరను త్వరితగతిన స్వగృహములకు వేంచేయుట మొదలగునవి నాకు కంటకముగానన్నవి. కాని మండలవాసులగు మీరే వారిచర్య లను విమర్శించుట సమంజసము. తలస్థము వహించిన పై ఇరువురు జిల్లా సభ్యులును ఏలూరు నిడదవోలుకు తీసిపోదని గాని, సర్వవిషయములలో రెండును సమమనిగాని బహిరంగ ముగా వెల్లడించినచో వారికి నామన్నల నందజేయుదును.

మందు ఎన్నికలలో ఒక్క ఏలూరు తాలూకా జనల సానుభూతిని కాపాడుకొనుటకై న్యాయమని సంపూర్ణముగా నెరింగినదానిని వెల్లడించుటకు వెఱుము న్యాయమా? దుస్సాధ్య మగు మంత్రులయు, ప్రభుత్వసభ్యులయు ఆ వేతనములకు, గవ ర్నరుగారి బలగమున కను వ్యయమును తగ్గించు తీర్మానములలో పాల్గొనుట, చర్చించుటలు మాత్రము వీర లక్షణములు కాబోలు. అట్టి తరుణములందు జాబులను తంతివా రలనుగాంచి మదరాసు రైలు స్టాటుఫారముపైన వ్రాలుటయే కులభమా?

విభజనము

ఏలూరును ఆనుకూలురు 22 ప్రతికూలురు 9 తలస్థులు 30. ఆనుకూలురులో శ్రీ కేశవేంద్రుడుగారు ఇతరమండలవాసు లయిన బ్రాహ్మణేంద్ర ప్రమాఖులను ప్రతికూలురులో శ్రీ పెద్ది రాజుగారు, బి. వెంకటరత్నంగారు, అల్లతోవాహబ్ సాహె బుగారు, నేనును, మరొకొందరును. తలస్థులలో ప్రభుత్వము, అప్రోజెక్షన్ వారు, సీతయ్య సామ్యుయేలుగార్లును ఆయ యున్నారు.

అనుకూలురులో ఒక్కరిద్దరుతప్ప మిగతవారు జిల్లాభూమిని త్రొక్కిగొని, ప్రజలను, గ్రామములను చూచిగాని, కడకు జిల్లావారిని చూచిగాని యెరుంగనివారు. జిల్లాసభ్యుల వోలు లనుమాత్రము రెక్కించిన ఒక్కరు అనుకూలురు, ఇరువురు ప్రతి కూలురు (నన్ను గోదావరికి చేర్చగా) ఇరువురు తలస్థులుట, జిల్లాలో నిడించు పెక్కు ఉద్యోగిగృహులు నిడదవోలును ఒక్క ముడిగా నిశ్చయించేముట, పొరుగుసభ్యుల మును నేను వెంకట రత్నంగారు ప్రతికూలురుగను సమీపసభ్యులయిన సర్ కె. వి. రెడ్డిసాయుడు, కొ. నూ. నారాయణమూర్తి నాయుడుగారు, జిల్లాసభ్యులయిన శ్రీ సర్వారాయుడు, శ్రీ చల్లపల్లి రాజా గారు హాజరుగానికాలములో తీర్మానముచేయబడుట గమనింప దగిన విషయములు. జమిందారులు, మితవాదులు, జప్తి సు వర్ణమువారు ఏకగ్రీవముగా చేసిన శ్రీ నారాయణమూర్తిగారి విమడలతీర్మానము కృష్ణాకిల్లా క్రొత్తతరకట్టుధామలో అప రాధపుసన్నున త్రోవేసి చేసినతీర్మానములకు సమ్మతినీయని మనప్రభువులు ఇప్పుడు ఈ అర్థశూన్యమును తీర్మానమునకు లోబడుదురని తలంపను.

ప్రభువులు 5 గురు సిబ్బిం ఉద్యోగులు, పెక్కు మ డి గైజెటెడ్ ఆఫీసరులు బలపర్వినవిషయమును చులకనగ చూడ గలరా?

బ్రాహ్మణేంద్రప్రమాఖులే జిల్లాలో అధికసఖ్యులగు తోడి బ్రాహ్మణేంద్రులను అన్యాయముచేయుట న్యాయమా? కానన్నది కాగలదు. కాని ధర్మమే జయమును నూత్రమును మునునకుడు. నిరాశ వెంటిమాత్రము దిరిజేర నీయకుడు. గజేంద్ర ప్రహ్లాదులకు గల సత్వలభ్యైక్తి జ్ఞానవై రాగ్యములు, నావంటి సీస మానవుల కనురియుండుమిదే స్వోపకములను సమముగా బ్రోచు నావరమేర్పగునని వేడి, ప్రసన్నుని గావించి మీకెప్పుడైనను న్యాయమును లేజాలనగదా!

కాని మీరందరు శ్రీ గవర్నరుగారికి, శ్రీ రె. మొదల గారికి, అగ్గిలు, నివేదికలు ఖాస్తున సమర్పించుకొనుట, పత్రిక లలో ఆందోళనముజేయుట, తాలూకాబోర్డులచే తీర్మానము లను పంపుట, మీగౌరవసభ్యులను వారాపత్రికలలో న్యాయ

మును వెంటనే విమర్శింపుమని కోరుట, సమీపసభ్యులను కూడ వారి అగ్నిప్రాయములను పత్రికాముఖమున నమతో వెలుమ్ము మని ప్రార్థించుట మొదలగునవి దురుమగా మీరు చేయగలిగిన చో మీకు జయము కలుగగలరని మనవి చేయుచున్నాను.

నేనింత శ్రద్ధపుష్కమున కృషిసలుపుట ఏవో కోరితో చేసినట్లు కొందరు తలంపవచ్చును. కాని మీనుండి వీరమెత్తు లాభముగాక సర్వశేవులయందు వెలుగొందుమన్న సర్వేశ్వరునకు మానవులందరు సమమని బోధించిన గౌతమబుద్ధుని సిద్ధాంతము నాచరింపుడని మాత్రము సవినయముగా వేనచున్నాను.

మదరాసు. } శస్త్రుల సాగరము,
1-12-25 } కాససభ్యుడు.

ప్రకటన

గుంటూరు జిల్లా తెనాలి తాలూకా దుగ్గి రాల గ్రామమందు వేంచేసియున్న శ్రీ చెన్న కేశవ స్వామివారి దేవాలయముయొక్క ధర్మకర్త (ట్రస్టీ) వదవిని గోరువారు 10-1-1926 తేదీ లోపల దర ఖాస్తులు నెల్లూరులోనుండు ఇన స్పెక్టరువారివద్దగాని పట్టుద్వారా బోర్డువారికిగాని దరఖాస్తు దాఖలు చేసికొన వచ్చును. సదరు దరఖాస్తుదారులు దుగ్గిరాల గ్రామవాసులును యిరువది యేండ్లకు తక్కువగాని వయసుగల వారును హిందూ మతములు నై యుండవలెను.

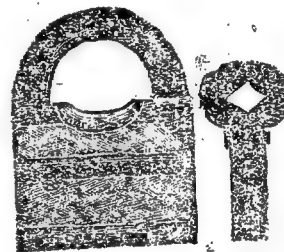
సి. ఎస్. స్వామినాథన్,

2525

సెక్రటరీ.

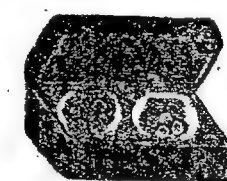
గుంటకొట్టు తాళము

2289

ఈ తాళము చూచుటకు అందముగానందు ను. డిని తెరిచేటప్పు డను మూకేటప్పుడును, 21-2 గంటలు కొట్టును. దొంగతనముచేయుటకు ఏ లీగమువల్లను కాదు. ఒక్కొక్కయింటిలోను ఈ తాళమును జాగ్రత్తగా ఉంచి యుండినట్లుతే మీసామ్యును మోసములేదు. తాళము 1 కి ధర ఆణాలు 12. ఒకేతడవ 3 తాళములు కొనిపట్టుయితే ధర రూ 2-0-0.

ఇమిటేషన్ వజ్రపు కమ్మలు

ఈ కమ్మలును చూచువారు నిజ మైన రవ కమ్మలనిమీ చెప్పదురు. డిని చెప్పులో ధరించినట్లయిన కోటి మార్గప్రకాశమువలె జ్వలించును. తెలుపుకమ్మలు ఒక ఒకటికి ధర రూ 2-8-0. ఎరపుకమ్మలు ఒక ఒకటికి ధర రూ 8-0-0.

ఎ. ఎస్. సరస్వతి అండు కంపెనీ,

నెం 9. ఆరుమొగంపిడి, సాహుకారుపేట పోస్టు, మదరాసు.

చిరవ్యభింధ

2081) పలచనివీర్యము గట్టిపరచిమాత్రములోనస్వప్నవండును వీర్యవృక్షమునున్న తక్షణం నిశ్చయము. వారంలో మదిమిని నపుంసత్వమును పొగొట్టి నూతన యౌవనం కక్కి, యింద్రియ పటుత్వమిచ్చును. అశీగము ఒంటివొప్పులు కార్మితీత రూపు మాపును. లండను, సిల్వాను విదేశములందు గూడ మంచిపేగు పొందిన సిద్ధోషధం. 1 సీసా రూ 8-0-0. అశక్తులై నిరాశులైనవారికి ప్రపూర్ణకు తెలము రూ 5-0-0. తపాలభర్త 0-6-0 అమృతరత్నాకరము 45, బందరుపిసి మద్రాస్

మలయచందనము

నెగరోగమునకు కుతారము. పథ్యము లేదు. విదేశాంతో పనిలేదు. మాజీప్రభుల లలో తప్పక గుణము కనబడును. ఒకడబ్బాతో న్యాధినిర్మాలు మును. రాజమటుంబముల నిమిత్తము కనిపెట్టబడినది. కల డబ్బా 2-4-0. దీనికనుపానము చందన తెలము బెన్ను 8-0-0 రెండును ప్యాకింగువగైరా ఖర్చుతో 6-0-0. 2462 గంధర్వ ఘర్మనీ రామచంద్రపురం గోదావరిజిల్లా.

క్రొధననామ సంవత్సరం పుష్యమాస శుద్ధ పక్షి ౬, శోమవారము

ధ న ము

[నాదెళ్ళ కృష్ణానందంగారు]

చ. ధనమున సర్వముగ గరగ
తం బగునంచుఁ దలంచువారు నా
వినయవిసీతియు క్క మగు
విన్నపముగ వినరయ్య సంపదగ
వినయము నీతిసాఖ్యమును
విశ్రుతకీర్తియు రాదుగాని దు
ర్వినయము దుర్మదంబు గడు
దుర్మతముగఁ ఘటియిల్లునంచు నే
ననియెడఁ జంచలంబయిన
యర మనర్థము గాదె చూడఁగఁ.
చ. ధనము గలట్టివారు మరి
తంబు లొనర్చుటలేదె? సంతసం
బనునదిలేక రోగముల
నంది గృహించుటలేదె? మృత్యువా
తను బడుచుంటలేదె? యొక
ధర్మము కర్మము లేక లోభులై
తినకను గట్టక దుడకుఁ
ద్రెళ్లుటలేదె? గ్రహించిన ధర్మ.
మ. ధనహీను ల్బువి నెంద రుత్తములు నా
దాతలగలా రెంత కీ
ర్తిని సాధించిరి మించి రాత్మసుఖముగ
దీపింపఁగా దీనికే
ధనమో మౌల మెఱుంగరే బుధులు వి
ద్యాబుధులగ దుచ్చుమా
ధనమూలంబున నొందలేనిసుఖ మం
దగవచ్చు నెప్పట్లునఁ.
చ. ఒరులసుఖంబుఁ గోరఁ డొక
యు త్రమకార్య మొనర్చు ధర్మముగ
దరుగుట కోర్వొ డించుకయుఁ
దాఁ దినఁ దాత్తుకు నింపు నింపఁగాఁ
జరులకు నీయలేడు తగు
పాత్రత యబ్బిననైన వ్యర్థమా
సిరిగలవాని జీవనము
జీవనమే? జగతితలంబునఁ.
మ. సిరిచే నదుణముల్ ఘటింప వరయగ
సిద్ధించు నద్బుద్ధిచే
సిరి, యానందరాజ సేకురిన శ్రీ
చేటొంద దేనాటికి
పిరమావృద్ధిని గాంచి పాత్రతఁ గనుగ
శ్రీమంతులై యొప్పినఁ
వరధర్మంబుఁ ద్యజించి వర్తిలినచో
బాటొందుఁ దప్పుపదల్.
చ. అడవుల సంపదాళి కెడ
మై యిడుమల్ పడినట్టి పాండవుల్
పడయరే? కీర్తియుగ సిరియు
భద్రగుణాకరు లొటఁ గౌరవుల్
పుడమికి రాజరాజు లయి
బుద్ధివిహీనతఁగాదె సంపదల్
చెడి నశియించి దుర్మతముఁ
జెందరే? సంపద నమ్మి యంధులై.

ఉ ప మా న త ర ం గిణి

[శ్రీరాజా యం. భుజంగరాయప్రణీతము]

మ. అరయగ బీజము లేక వృక్షసుమతా
ఖాదుల్ మహిం గల్గి; వాం
తరనంకల్పము లేక కార్యములు ను
త్పాదిల్ల వబ్బంగి; న
వ్వరసంకల్పము బూచుపుష్పములు గా
వా? కార్యవర్గం, బనం
తర సిద్ధత్పుఖదుఃఖముల్ ఫలముల
న్నం జెల్లవా? యెంతయున్. 1.
చ. శకటము లాగు నెద్దనకుఁ
జక్రము వెంబడి వచ్చునట్లుగా
సకలుపవృత్తులక శ్రమలుఁ
జయ్యన వెంటనే వచ్చుచుండు; ద
క్కక ప్రతిమర్త్యునిద వెను
కం జనుదెంచుచు నుండుపోల్కిగా
సకలుపవృత్తులందుఁ దట
చెయరుదెంచుఁ బ్రమాదమయ్యెడఁ 2
చ. నరునిమనంబుతో నుడవ
నంబును బోల్వఁగవచ్చు; దోహదం
బరుదుగఁ జల్పెనేని యుభ
యంబును సత్సృ మిచ్చుచుండు, ను
ర్వరవరబీజముల్ నిలిపి
ప్రాజ్ఞుడు సత్సృవృక్షసంతతుల్
పెరుగఁగఁ జేయునీతి వర
వృత్తుల సత్సృముల్ గనందగున్. 3.
గీ. పరమనిర్దోషమైన సువర్ణమునకుఁ
గరఁగిశోధింపఁబనిలేనికరణి, శుద్ధ
చిత్తుడగు మానవుని బాగునేయుపొంట
నాపదల ముంచి శోధింపఁ దవ్విధుండు. 4.
ఉ. జారులు స్త్రీసుశీలమును
నమ్మతి నమ్మకు, స్వార్థంపటుల్
ధారుణి నెన్నఁడుం బ్రతిఫ
లంబులు లేనిపరోపకారముల్
చేరిక విశ్వసింప, రటు
లే తలిదండ్రు లొనర్చు పేమ సం
పూరితసీతిబోధలకుఁ
బుత్తుండు వీనులఁ జెట్లఁ డింతయున్. 5.
ఉ. అన్ను వ తాను గర్భవతి
యాటమొదల్ శిశుపోషణార్థమై
బన్నము లోర్చి స్వార్థములఁ
జాసి చరించెడిపోల్కి, జ్ఞానసం
పన్నుడు స్వీయకార్యము ల
వంబు నొనర్చక లోకసంగ్రహం
బు న్నెఱుంప సంచి పరి
పూర్తిగ జీవము ధారవోసెడున్. 6.
ఉ. నెక్కొని యగ్రముల్ నడువ
నేరకయుండిన నూన వోసి బల్
చక్కఁగ బాగుచేసిన న
శబ్దముగాఁ బనినేయుపోల్కి నిం

త న్త య త్వ ము

[ము. రామాబాయిగారు]

నీకునాకును విశ్వమందున
నేకరూపము ఏమినిక్కము
గాని నీతో నైక్యభావము
గల్గిపెరుగుచునుంటి సతతము
సాగదీసిన కొలది నిడునై
సాగు రబ్బరు తునుకవలెనే
దూరపరచిన తెగక విడిచిన
చేరు మననెయ్యంబుచేరువ
తరతరంబుల నాటినుండియు
తంటసంబగు బాంధవం బిది
మరుగుజేయగ నేరితరమా
మంట గాదిది దివ్యతేజము
మింట మెరసెడు తారలందున
గంటి నీకనుపాపమెరుపులు
మందమలయానిలము పోకిన
గందు నీ కరస్పర్శనంబును
మృదులసౌరభసుమములను నీ
మధురభావరసంబు లానితి
జలదగర్జల కులికెడను రథ
చక్రధ్వజము లంచు నెమ్మది
తళుకుమనువిద్యుల్లతల నీ
దర్శనం బబ్బగను యుబ్బుడు
దవ్వలకు వగవంగ నేటికి
ధన్య మానందము లభించెను.
పెక్కఁగ మర్దుజీవితము
స్వేచ్ఛ మెయిం జనదేని లోపముల్
దక్కక దిద్ది జీవితవి
ధానము మార్చుకొనంగ యుక్తమా. 7
చ. అనిలుఁ దదృశ్యుఁడై తనువు
నట్టె యొకింత స్పృశించి యంతలో
ననచనుపోలిక మనము
నంబుల జ్ఞానలవంబులట్టె వి
న్ననువుగ ముట్టి శ్రీగుగమ
నంబునఁ బోవుచునుండువాని వ
ర్తనము నెఱుంగువాఁడె కడు
ధన్యుడు మాన్యుడు పండితాళిలోన్. 8.
ఉ. ఆటలు పాట లాదిగ వి
హార మొనర్చిసమీటం గ్రియా
పాటవ మబ్బుకైవడిని
స్వప్నదశం గల కాలమంతయున్
గాటపు విశ్రమంబున మ
నంబు సుఖంపఁగఁజేయ వంతటన్
బాటిలుయోచనాపటిమ
వారక శ్రీవతతో మనంబునఁ. 9.
గీ. చిత్రకారుడు తాను రచింపజోవు
చిత్రపువీరు మది నెట్లు చింత సేయు
నట్లె మతవాది తనవృద్ధయంబునందు
జ్ఞానధనమును ననుకూర్చసాగుచుండు. 10.

నిజాంరాష్ట్రాంధ్రుల అభివృద్ధిమార్గము

[కంటము సత్యనారాయణనాయుడుగారు]

విద్యార్థి

ఆంధ్రదేశముయొక్క వర్తమానస్థితిని గురించియు, భవిష్యత్తును గురించియు అనేక చర్చలు జరుగుచున్న ఈ కాలమున, నిజాంరాష్ట్రములో నివసించుచున్న గ్రాంధ్రుల స్థితిగతులను మనవారు తెలిసికొనుట యవసరమని నేనుగా చెప్ప నక్కరలేదు. ఈ దేశమునకు నాలుగు వేర్వేరు పరిపాలనములకు లోబడియున్నది. చెన్నపురి రాజధానియందు 11 జిల్లాలును మధ్యపరగణాలయందు సుమారు 1 జిల్లాయును మైసూరురాష్ట్రమునందు 1 జిల్లాయును ఈ నిజాంరాష్ట్రమునందు 8 జిల్లాలును గలవు. వీనిలో చెన్నరాజధానిలోని ఆంధ్రభాగముతరువాత నిజాంరాష్ట్రాంధ్రభాగము ముఖ్యమై యున్నది. దీని ఆంధ్రప్రాంతముయొక్క విస్తీర్ణము 41 వేల 841 చదరపు మైళ్లు. నిజాంరాజ్యములోని 16 జిల్లాలలో 1 వరంగల్లు, 2. కరీంనగర్, 3. ఆదిలాబాదు, 4. అత్రాపుట్టా, 5. మెదక్, 6. నిజాంబాదు 7. మహబూబునగర్, 8. నల్లగొండయును నెనిమిది జిల్లాలు దాదాపు పూర్తిగా ఆంధ్రప్రాంతమునకు చెంది యున్నవి. మిగత 8 జిల్లాలలో గూడ కొన్ని తాలూకాలయందు ఆంధ్రులు గలరు.

కావున నిజాంరాజ్యములోని సగము భాగముకన్న నెక్కువ ఆంధ్రదేశ మయ్యున్నది. ఈ రాజ్యములో ఆంధ్రప్రాంతము "తెలంగానా" యనియు లెక్కిన భాగము "మహారాట్వాడి" యనియు వ్యవహరింపబడుచున్నది. తెలంగానయందు అడవు లనేకములు గలవు ఇర్లము లభింకముగ కురియును. భూమి సారవంతమైనది. చెరువులు లెక్కలేనన్ని యున్నవి. వీనిలో పాళాల, రామప్ప, లక్ష్మీవరము ప్రసిద్ధములు. గొప్పనదులు తెలంగానాలో ప్రవహించుచున్నవి. నీటివనతులు విశేషముగ గలవు. ఈ భాగము దేశీయరాజుల పరిపాలనలో నున్నందున వృద్ధిలోనికివచ్చుట కెక్కువసౌకర్యములు గలవు. ఈ భాగముగా నీరాష్ట్రములోని యాంధ్రులకు వృద్ధిమార్గమున కెన్నియో యనుకూలములున్నవి.

విద్య

నిజాంరాష్ట్రములోని చదువునచ్చినవారిసంఖ్య నూటికి 38 చొప్పున నున్నట్లు జననరేగిణి లెక్కలవలన తెలియుచున్నది. విద్య మనుష్యున కెటువంటిదో అందరికిని తెలియును. ఉ. విద్యనిగూడన ప్రమాద, విద్యయరూపము పూరుషానికి విద్యయశస్సుభోగకరి విద్య గురుండు విదేశబంధుడున్ విద్య విశిష్టమైనరము విద్యకు సాటి ధనంబు లేదిలన్ విద్యనపాలపూజితము, విద్యనెఱుంగనివాడు మర్త్యుడే.

విద్యచే లాభములు

విద్య యొసగును వినయంబు, వినయమునను బడయుఁ బాత్రత, పాత్రతవలన ధనము ధనమువలనను ధర్మంబు, దానివలన నైహికాముష్మికసుఖంబు లందునరుడు. ఎయ్యది కాంతిభామమె, యదేయం నిష్కమహత్వవిద్యయున్. శ్రీవిద్యకూడ పురుషవిద్యవలె ముఖ్యమైనది. వీరికి నేర్పనలసినఅంశము లేనగా పతివ్రతాధర్మములను బోధించు చరిత్రములును, పతిభక్తిధర్మప్రవర్తన, దానము, ఓర్పు, దయ మున్నగునవి ముందు విద్యావతులగు శ్రీలు పలువురున్నట్లు గావ్యరచన మొనర్చినట్లు, కాస్త్రాదికములు రచించినట్లు భోజని సభలో నీతియనుకవయ్యియుండి కంఠము చెప్పుచుండెడివని తెలియుచున్నది.

ఆంధ్రభాష

ఆంధ్రభాష అన నేమి? అది అట్లుండని. ఆంధ్రదేశమున గానేమి? అన కొందరుపండితు లిట్లునున్నారు. ముందీదేశము అంధకారముగా నున్న దండకారాజ్యమని దీనికి ఆంధ్రదేశమని చెప్పుచున్నారు. మరికొందరు ఇందు ఆంధ్రులు నివసించుచు న్నారు కాబట్టి దీనికి ఆంధ్రదేశమనుచున్నారు. ఈ ఆంధ్రులు నివసించు ఆంధ్రదేశముయొక్క భాష ఆంధ్రభాష. భాష అన గా నేమి? భాష యనగా నను లాఁబడియు, తమవం భాషము నెరిగింప సాధనధూతముగానుండు వా గ్ధాలు, కూడిక. ఈ భాష వాగ్రూపముగా నైనను, విభిన్నరూపముగా నైనను ఉండవచ్చును. ఎరక భాష వాగ్రూపము. ఆంధ్రము వాగ్ధితురూ

పము. నిజాంరాజ్యములోని ఆంధ్రులును, ఆంధ్రప్రాంతమును, వృద్ధిలోనికివచ్చుటకు సావకాశములు ఎన్నియో గలవు. ఈ భాగము దేశీయరాజుల పరిపాలనమున నున్నది. ఇచ్చటి కుప్రసిద్ధ సంస్థానములగు గద్వాల, నరపర్తి, దోమకొండ, పాలవంచ, అమరుచింత మొదలగునవి సంతానాధిపతులందరు ఆంధ్రులే. మనభాష అతిమధురమైనది. దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స. శ్రీకృష్ణరాయ నృపతుంగవునిచేతను, ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది ఈస్టు అని విదేశజాలచేతను పొగడ్డను గన్నది. సంస్కృతభాష వేదములు పంజాబ్ ప్రాంతమునందు పుట్టివనిగా! అట్టి ప్రదేశములందుండువారు వేదోచ్ఛారణకు ఆంధ్రులే తగినవారనిచెప్పుచున్నారు. ఒకప్పుడు ఆంధ్రభాష ఈ ఆంధ్రదేశమునందు బాగుగా వృద్ధిజెందినది. రెడ్డిరాజులును, కాకతీయులును ఆంధ్రభాషను అనేకవిధములగా పోషించిరి. విద్యానాథుడు పాలకునికి సోమనాథుడు, బమ్మెర పోతనామాత్యుడు, వేమలవాడ భీమకవి, మున్నగువారి వాక్యవాహము చెల్లించిన దీక్షలను నందే.

మొట్టమొదటి అచ్చతెనుగుకావ్యమును యయాతిచరిత్రము రచించిన దీ గోలకొండమండ. ఆకాలమున గోలకొండ నవాబులుకూడ ఆంధ్రభాషామహామహులై యుండిరినియు తెలియుచున్నది. ఇప్పటికితీ ఎట్లున్నదన దినపత్రికలులేవు, వారపత్రికలు రెండున్నవి, మాసపత్రిక ఒకటియున్నది. ఉర్దూతోసంభవించిన కలయికచేత తెలుగుభాషకు కలిగినదురవస్థ మాచితీరవలసినది గాని ఇట్టివి చెప్పుట కష్టము.

“ఈ ముఖ్యధనులో చలాయించిన కార్యాయితా జాలిది. వక్రీసాహెబు జిల్లాకుపాఠు తనక్కించేసి కైఫియ్యతు, రాసివాడుకదా, ఖేవరీకు దావాల్లియు నాబాయజు. ఆయిద్యాఇను, తరక ర్దాయిచేసిన నూరతులో మా భాతాదారుకు చేయుటంకాగలదు. పక్షమర్కంచందు సోలాపర్ వరదిసకా తే రాసాబారాఫసలి.”

ఈ రాష్ట్రములోని యిట్టి భాషాస్థితిని గమనించుచే కొందరు భాషాభిమానులు హైదరాబాదు శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్రభాషానిలయమును స్థాపించిరి. ఈనిలయము నిజాంరాష్ట్రమునందే గాక ఆంధ్రదేశమునందు సక్రమపద్ధతులతో స్థాపింపబడిన ఆంధ్ర గ్రంథాలయములలో మొట్టమొదటిది ఇప్పుడు గ్రంథాలయములు అచ్చటవచ్చుట స్థాపితమవుచున్నవి. నిలయములందు శిద్ధలేకాక పిల్లలకూడ అభిలాషకలిగి యుండవలెను. 17-824వ తేది ఆంధ్రవిద్యాధిసంఘమును ఒకసంఘము పిల్లలచే పువ్వాడ నేంకప్పయ్యగారి అధ్యక్షత్వక్రింద స్థాపింపబడినది.

ప్రజాహితేజీవనము

విద్య, భాష, రెంటితోడ ప్రజాహితేజీవనము ముఖ్యమైనది. ప్రజాహితీ జీవనమునగా తన పనితానే చేసికొనుచు, తనకు గలపాండిత్యమును, ధనమును, అనుభవమును విరామకాలమును ఇతరుల అభివృద్ధికి వినియోగించుట. ఇట్టివారు నిజాంరాజ్యము లో లేరు. ఉన్న నూటికి ఒకరు. బైట ఇట్లు చేయువారు మహాత్మాగాంధీ, ఆలీషాదులు, దేశబంధు చిత్తరంజనదాసు, దేశభక్త కొండవేంకటప్పయ్య, హకిం అజ్జులుఖాను, వి. కె. పటేలు, కా. నాగేశ్వరరావు, సరోజినీదేవి మున్నగు వార్లు కష్టమును అనుభవించుచున్నారు. దీనికొరకు ఆంధ్రులు పాటుపడవలయును. ఇటీవల ప్రజాహితీ జీవనోద్యమవాల్చి కొలదిగ ఆగుచున్నది. కాని అది యింకను పెంపొందవలయున్నది. ఇది వరకు ఆంధ్రజిల్లాలయందు నెలకొల్పబడిన ఆంధ్రజనసంఘములసంఖ్య 80. గ్రంథాలయములు ఇంచుమించుగ నూరు గొప్ప వైశాల్యమును జనసంఖ్యయు కలిగియున్న నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర భూభాగమున ఇప్పుడున్న సంఘములు గ్రంథాలయములు, పత్రికలు చాలవని చెప్పవచ్చురలేదు. శెట్టి, బిజిలు, పద్మశాలీలు, నైపులు, కళావంతులు, ఆదిమాంధ్రులు మున్నగువారు యిప్పుడెప్పుడే సంఘములుగ నేర్పడి స్వకల్యాభివృద్ధికై పాటుపడు చున్నారు. కాని యిట్టివి రాజధానియందు మాత్రమే పనిచేయుచున్నవి. ఈయుద్యమములు జిల్లాలయందుగూడ వ్యాపించి ప్రతీసంఘమువారు ప్రత్యేకముగ తమవారియభివృద్ధికై పాటుపడినను కొంతమేలు చేకూరును.

వ్యవసాయము

నిజాంరాజ్యములోని జనులకు ముఖ్యజీవనము వ్యవసాయము. ఇప్పటి నవీనపరికరములతో గాక, తమపూర్వులపనిముట్లనే ఉపయోగించుచు నేవ్యము జేయుచున్నారు. మహారాష్ట్ర ప్రాంతమునందు ఇనుపనాగళ్లు మొదలగు నూతనపరికరములను

వాడుటయందు రైతు తక్కువఉత్సాహమును గనబరచుచున్నాడు. ఆత్మగౌరవము, పెద్దలయెడ భక్తి, నీతి, పాపభీతి, స్వదేశ ప్రత్యభారణ మొదలగునవి వారియందున్నవి. పాశ్చాత్యనాగరికత వారి నొకను తారుమారుచేయులేదు.

నవాబులిచ్చిన, దేశపాండిత్యగీరిలు జాగీరులు, మక్తాలు ఇవాములు, చాల ఉన్నవి. ఇవికాక మిగిలినభూములరైతులు, రైతువారిపద్ధతికి లోబడియున్నారు. సాగు బడి భూముల నెక్కువచేయుటకును, వ్యవసాయమును, నూతనయంత్రములతో వృద్ధిపరచుటకును, చేతిపనులను వృద్ధినిందించుటకును, ఇప్పుడిప్పుడు అభివృద్ధికి వ్యవసాయశాస్త్రకార్యస్థానములు ప్రయత్నములు సలుపుచున్నవి. వ్యవసాయపరపతిసంఘములు ప్రభుత్వమువారిచే నెలకొల్పబడుచున్నవి కాని వీని ప్రయోజనములను పూర్ణముగ ప్రజలు గ్రహించుటలేదని తోచుచున్నది.

పరిశ్రమలు

వ్యవసాయమునకు ఆధారముగ పరిశ్రమలు లుండవలెను. మన తెనుగుదేశపువారి పనులలో సిద్ధిపేటదోనతులు, గద్వాల చీరలు, కోరుట్లు, శివంపేట కాగితములు, మహబూబునగర్ము గొంగ్ల, పెంబర్తిచెంబులు, ఇత్తడిసామానులు, దేవరకొండ, రుమాళ్లు, కోదాడు దంతముపనులు మొదలగునవి. ఆంధ్రజిల్లాలలో గిన్నీలసంఖ్య చాలతక్కువ. ఉన్న ను వడ్డనండి బియ్యము చేయునవి, పత్తినుండి దూదిచేయునవే ఉన్నవి కాని వేరులేవు. వ్యవసాయపరిశ్రమలతోపాటు నూలుపడుకుట పట్టుపురుగులను పెంచుట, వడ్డము, కమ్మరము చేయుట, యిటుక, పెంకు మొదలైనవి నేర్పవలయును. పోటీపరీక్షలు, ప్రదర్శనములు మొదలైనవి నెలకొల్పి పరిశ్రమలయందభివృద్ధి, పట్టుదల మొదలైనవి అలవడునట్లు చేయవలెను. వ్యవసాయపుషనులులేని తీరక సమయములలో పిట్టి పరిశ్రమలను చేయుచుండినయెడల నెంతయు లాభకరముగా నుండగలదు. పారిశ్రామిక అభివృద్ధికొరకు రాష్ట్రమునందు పారిశ్రామిక పాఠశాలలు వ్యాపింపవలయును. భాగ్యములో తులమాగుచుండు పాశ్చాత్య దేశములలో ఈపద్ధతి అవలంబించుటచేతనే వారిపరిశ్రమలు అభివృద్ధిలోనికి వచ్చి యున్నవి.

వాణిజ్యము

దేశము భాగ్యవంతముగగాని బీదదశయందుగాని ఉండుటకు దేశమునందలి వాణిజ్యమే ముఖ్యధారము. మన యాంధ్రప్రాంతమునందు వాణిజ్యస్థితి కొంతభాగుగానే యున్నది. కాని తగినంతవృద్ధి లేదు. మహారాట్వాడి జిల్లాలో వాణిజ్యప్రదేశము లెన్నియో గలవు. అచ్చట వ్యాపారము సక్రమపద్ధతులపైన జరుగుటకు గంజాలు, మోండాలు, మున్నగు ప్రత్యేకస్థానములు ఏర్పడి యున్నవి. నర్తకము వృద్ధిలోనికి తెచ్చు మార్గములు మనవారింకను ఎక్కువగా తెలిసికొనవలెను. వ్యాపారమును మనదేశమునందు కోవట్లు తప్ప ఇతరు లగౌరవముగ నెంచుచు న్నారు. భనాగారములను నెలకొల్పు ధైర్యము, సక్రమపద్ధతులపైన నడుపు సానుగ్యము వృద్ధి పొందవలయును. హైదరాబాదునందలి “భేంజరు ఆఫ్ కామర్సును” సామకార్దనసంఘము ను నూర్యాపేటలోను, బోగిపేటలోను ఉన్న నర్తకసంఘములు తప్ప ఇతరప్రాంతములలో వాణిజ్యభివృద్ధికై సంఘములున్నట్లు తెలియుటలేదు. ఇట్టిసంఘము యెంత యవసరమో వేరుగ చెప్పవలయునా?

సాంఘికము

పై నుకావించిన అన్నిటితో సాంఘికముకూడ ముఖ్యమైనది. ఐకమత్యము రాష్ట్రమునకు నేరువందిది. ప్రస్తుతము ఆచారములన్నియు వృథాగ కాననమవుచున్నవి. ఒకరిని మరిఒకరు దగ్గరచేరరు. ఇట్టిది కోచరియము. అతిబాల్యవివాహము కూడ చెడ్డది. చిన్నపిల్లలకు పెండ్లిగనేసెయ్యవల వారిలోగండములు మొదలగునక వారికి వైద్యమును రావచ్చును. కాబట్టి పురుషులకు ఇరువదియైదుసంవత్సరములకు పూర్వకాలములోవలెనే, పెండ్లిచేసిన యెడల, బాలనితంతువులు తగ్గుదురు. వధూవరులకు వయస్సులో మిగల వ్యత్యాస ముండగూడదు గనుక, ఆడుపిల్లలకుగూడ 18 సంవత్సరములు దాటినతరువాతనే వివాహము చేయుట న్యాయము. ఆడుపిల్లలకు 18 సంవత్సరముల తరువాతనే గర్భోత్పత్తి కలుగుట మంచిదనియు, ఈలోపుగ వారికి పురుషునితో సంపర్కము కలిగినయెడల వారిశరీరపాటవమునకు మిక్కిలి నష్టమనియు, బలకాలంబిల్లులు కలుగరనియు, మనశారీరకాస్త్రములుగూడ ఘోషించుచున్నవి. కనుక, ఆడుపిల్లలు మేజర్లయిన తరువాతనే వివాహమాడవలెను.

దృశ్యకావ్యములందలి పద్య సమయములు

[పాలకోడటి వెంకట్రామశర్మగారు]

దృశ్యకావ్యములు ప్రకృతియొక్క ప్రతిబింబములు (ప్రకృతి లక్షణములు నాటకములందు ప్రతిఫలించుచుండును. నాటకము గద్యపద్యాత్మకమైనది. నాటకప్రసంగము నాటకబీజములలో నుత్పన్నమైనది. ఆ ప్రసంగము నెంతవరకు గద్యముతో నింపవలయునో యెంతవరకు పద్యమువాయును నూర్చవలయునో నియమించుట బహుకష్టతరమైనది. కొన్ని నూత్రములను బట్టి ఏ గ్రంథమైన రచించుట కష్టమైనది. కాని నూత్రనియమముల యాదేశమును నాటకకర్తలు వరుసకుండిన చాలును.

నాటకము ప్రకృతి సంబంధమైనది. కాబట్టి సాధ్యమైనంతవరకు దృశ్యకావ్యమందు ప్రకృతికిని మనుష్యుల సాంప్రదాయమునకును విరుద్ధముగ లక్షణములుండటం ప్రయోజనకరముగాదు. ప్రపంచనాటకము యున్నదున్నటుల జరుగుచో రసవంతముగా నుండదు. కాని న్యాయబద్ధముగ నూహలకు న్యతిరేకముగా నుండక సామాన్య మానవుల కాదృశ్యముగా నుండునటుల నాటకకర్తలు నాటకమును వ్రాయవలయును. నాటకము ముఖ్యశీలలో నొకటి అధికనులకును చెప్పుకు నింపుగా నుండవలయును నాటకమందు సంగీతము, స్థితిము, శిల్పము, కవిత్వము, చిత్రలేఖనము మొదలగు పెక్కుకళలకు తావు గలదు. అందుచే ప్రకృతిలక్షణము లన్నియు నాటకములందు మూర్తీభవించి యున్నవి.

మన నాటకకర్తలలో నిరుపమానమైన కలాకాలము గల పండితులు పెక్కురు గలరు. వారినాటకములు పెక్కువిధముల ప్రజల హృదయములను రంజింప జేయుచుండెను. నవరసములును మననాటకకర్తలు సేర్పబో సాధించియుండిరి. మన ముఖ్యనాటకకర్తలను గూర్చిగాని వారి నాటక లక్షణములను పరీక్షించుటకు గాని యిది సమయముగాదు.

ఆంధ్రనాటక కర్తలలో పెక్కుమంది సంస్కృత ఆంగ్ల నాటక లక్షణములను తెలుసుకొని, హిందూ సాంప్రదాయమందు భక్తినిబిడనాడక ఆంగ్లనాటకముల లక్షణములలో నుత్తమములైనవాటిని సంగ్రహించి నాటకములను వ్రాసి ఆంధ్రనాటకరంగమును పోషించిరి. కాని మనలో కొంచెము కవనజ్ఞానము గలిగి పద్యములను రచింపగల ప్రతిమనుజుడును నాటకకర్తయగుచుండుటచే నుచితసాటకకర్తలకు తలవంపుగా నుండుటయే గాక మన ఆంధ్రనాటకమునకు కీర్తిభంగము కూడ గలుగుచున్నది.

మన నాటకకర్తలలో నవనము ముఖ్యమైనది యని భావించి నాటకములను రచించినవారిలో ముఖ్యులు ఆంధ్రనాటక పితామహుడగు ధర్మవరపు కృష్ణమాచార్యులవారును పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు గారును. అందులో నరసింహారావుగారు గీతములను, నీ స మ ల ను మాత్రమే నాటకమందు వాడిరి. వీరియభిప్రాయము యితర పద్య సమదాయము నాటకమున కనుసూత్రముగా నుండవలసివచ్చింది. మనలో నిట్లు నాటకముతన వచనముగా నుండవలయునని కొందరును, నాటకము గద్యపద్యాత్మకముగాను పద్యసమదాయము వృద్ధిలోనుండవలెనని కొందఱును పాదించుచున్నారు. కందుకూరి వీరేశలింగము సంతకుగారు ఆంగ్లజ్ఞానవైద్యగీతమునకు తననటుల, నాటకములను కొన్నిటిని ద్విపదగా వ్రాసిరి. మకాబీ, బెంగాలీ, మొదలగు భాషలందలి నాటకకర్తలలో గూడ నిట్లు వాదించువారు గలరు. నాటకము పూర్తిగా ప్రకృతి లక్షణములను గణించియుండక, మిశ్రముగా నుండునో నన్నివిధములరసవంతముగా నుండుననుటలో సందేహములేదు. అందుచే హిందూ సాంప్రదాయమునకు విరుద్ధముగా భోజనవర్ణము లేదు. నాటకమే మిధ్య. పెక్కు సంవత్సరములలో జరుగు విషయము లొక రాత్రియందు చెప్పబడును. అందుచే నాటకము సత్యము యొక్కయు మిథ్యయొక్కయు మిశ్రము. కాని చాలవరకు స్వభావనిష్ఠముగా నుండునటుల నాటకమును రచించినగాని నాటక విషయములను ప్రేక్షకులు నమ్మి పాటి సుగుణములను గ్రహించుటకు వీలుండదు.

ఈ ప్రేక్షకులచే నాటకములందు పద్యము గద్యము కూడ ననవరమే. కాని పద్యసమయములను కనిపెట్టి తగిన తావులందు పద్యములను రచించుట మంచిది. కాని మననాటక కర్తలలో పద్యసమయములను కనిపెట్టినవారు లేరనియే చెప్పవలయును. బొబ్బిలి యుద్ధమందు తురక సంగీతముతో నొకపద్యమును

పాడును. గయోపాఖ్యానమందు పాశుపత మూర్ఖునిందగా శ్రీకృష్ణుడొకనిపైబడి సంగీతముతో పద్యములను పాడుచు రోదనము చేయును. చిత్రనళియమందు నలదమయంతులు దాతెలియక దట్టమైన అరణ్యమధ్యమున తిండిలేక ద్రిమ్మరుమ గీతములను పాడుచు రోదనగావించురు. కోపము గలుగుచో సంగీతము ఇద్దరు వాదన సమయములందు సంగీతము ప్రియులు సరస్వల్లాసము లాడువేళ సంగీతము, ప్రసంగమధ్యమున సంగీతము ఇట్లు సమయా సమయములనుకనిపెట్టక నిష్టము వచ్చినచోటుల నాటక కర్తలు పద్యములను రచించి నాటకవేషధారులకు సంగీత కాలమును చూపుటకు దారిచూపుచుండిరి. కాని ఆపద్యములెంతవరకు సయోచితములుగను. స్వభావనిష్ఠముగా నుండెనో తెలుసుకొనుటకు యత్నింపరు. నాటకకర్తలు సంగీతమును ప్రోత్సహించుటకై పద్యములను రచింప లేదనియు ఆంగ్లపద్ధతి మాదిరి భావగర్భితముతో, గూడిన వచనము మాదిరి ఆపద్యములను నాటకవేషధారులు చదువక తమసంగీత విద్యను చూపుచుండుటచే తమ కగారవము గలుగుచున్నదనియు, అందుచేతనే నాటకవిమర్శకులలో కొందఱు నాటకమందు వచనమే యుండవలయునని వాదించుచుండిరనియు చెప్పుదురు పద్యములు రచించుట సంగీత కాలమును చూపుటకేయనియు, వచనముగా నుండుచో సంగీతము పాడుటకు వీలుగా నుండదనియు, సంగీతమే లేనిచో ప్రేక్షకుల నాకర్షింపజాలమనియు, నాటక సమాజములవారు చెప్పుచున్నారు. ఇట్లు నాటకకర్తలను నాటకసమాజముల వారును కలసి నాటకరంగమునకును. నాటకకళకును ముప్పు దెచ్చుచున్నారు.

నాటకములందు మిశ్రభావములు పుట్టుచుండవలెను. అసలు కథ గొప్పదయినను విశ్రాంతతావులను సృష్టించి పాటకజనులనుకూడ నాటకపాత్రలుగా నుండునటుల గావింపుచో నీరండు బాతుల సరసములకును వ్యత్యాసము గోచరమగును. అందుచే నాటకము నీతిబోధకముగా నుండు నీతిని ప్రేక్షకుల మనస్సుల గట్టిగా తట్టుట కన్న ప్రత్యక్షబంధములే జూపిన ప్రేక్షకుల మనస్సులం దిది చిరకాలముండును. కాళిదాసుని పూర్వకవులను, షేక్స్పియరాని పాశ్చాత్యనాటకకర్తల నీపద్ధతి నవలంబించిరి.

ఇంకను నాటకము కష్టమగుమిశ్రము. గద్యపద్యాత్మకము. ప్రకృతి వికృతి లక్షణము గలది. అందుచే నాటకమునకు పనికిరాని విషయములు బహుస్వల్పము. అందుచే నాటకమందు సంగీతమునకు తావులేకపోలేదు. ప్రతాపరుద్రయ్య మన పదవల వాండగీతములు, యుగంధరుని కీర్తనలు, చిత్రనళి యమున యెరుకలవాని సరసము (మొగంటలనులే), గయోపాఖ్యాన మందలి మార్కంధేయవాసుని ప్రార్థనలు, దేవతాప్రార్థనలు, యుద్ధాన వర్ణనలు, శ్రీకృష్ణపాదవర్ణన మొదలగు పద్యములన్నియు మంచి సమయములందు రచింపబడుటచే సమయోచితములుగా నుండెను.

ఆంధ్రపద్యములు వివిధరీతులు గలవి. వాటిప్రయోగము. నాటకమున ఆశేషణియముగానేరదు. ఆంగ్లనాటకములం దిన్నివిధముల పద్యములులేవు. వారినాటకభాష బ్లాక్ మెటర్స్ అనుబడుదీర్ఘపద. వారు వచనసమయములను పాటించుచుండవలెను. వచనభేదములను కనిపెట్టుచుండవలెను. ముఖ్యనాటకపాత్రలు బ్లాక్ మెటర్స్ నే యుపయోగించురు.

ఆంధ్రమున యొకట్టుబాటులకు తోడు పద్యసమయములు గలవు. ఆపద్యముల నేర్పబో వుపయోగించిన నాటకము రక్తికట్టును. నాటకకర్తల కుపయోగముగా కొన్ని నాటక సమయములను చెప్పెదను. కానిసాధ్యమైనంతవరకు నాటకకర్తలు తమ బుద్ధి కుశలత నుపయోగించి సమయోచితముగా నుండునటుల పద్యములు నన్వయింపవలెను. నాటక సమాజములవారు ప్రతి పద్యమును సంగీతముతో వాడక సమయానుకూలముగా తమగానకాతూహలమును చూపవలయును. నాటకకర్తలు గమనింపవలసిన విషయములు:—

- (1) సామాన్యవిషయములు వచనముగా నుండవలెను.
- (2) భావోద్రేకము పద్యముగా రచించినను ప్రాధమ్యముగా విడదీసి భావమున కనుకూలముగా పఠించుటకు వీలుగా నుండవలెను.
- (3) అకాశవాణి పలుకు, చేవతల వాక్కు, గాంధర్వల సాహిత్య కుతూహలము మొదలగునవి పద్యరూపమును జాల్పవచ్చును.
- (4) ఉద్ఘాటనవర్ణన, ప్రకృతి విషయముల వర్ణన, గద్యపద్యాత్మకమై యుండిన సరసముగానుండును. ఇందులకు నీసపద్యము, కవితాజ విరాజితము మొదలగునవి చాల అనుకూలములు.
- (5) దేవతల యంగవర్ణన, ప్రార్థన మొదలగు వాటికిపద్యరచన బాగుగా నుండును. అందువచనము స్వల్పముగా నుండినను దోషముగాదు.

(6) నాటకమున కాదని నాందిపద్య ముండవలెనది. నను అంగమున లేక పోవట్టి దీనిని వివేచనమునూర్చు. కాని హిందూసాంప్రదాయమును నిలబెట్టుటకు ఆంధ్రనాటక కర్తలు యత్నింపవలెను.

(7) ఇటులనే నాటకాంశమున భరతవాక్యము ముఖ్యమైనది. ముండటిది హిందూ సాంప్రదాయమునకు హిందూమతమునకు నిది సంబంధించిన దగుటచే విడనాడగూడదు. నువీయు భరతనాట్యశాస్త్రమును రచించిన భరతుడు మనకు స్మరణీయుడు. అదికూడ పద్యరూపమును దాబట్ట యోగ్యము.

(8) మాతవాక్యము గద్యపద్యాత్మకముగానుండవలయును. కాని ఆహార వేరు ప్రసంగము చేయునాడల వచనమే యుపయోగింపవలెను.

(9) బాలరచేతను బాలికలచేతను పద్యముల పాడించుట ముద్దుగా నుండినను స్వభావ విరుద్ధముగాన, నటుల చేయించరాదు.

(10) గొప్పకేపకమునైన మనోనిశ్చయమైన నాటకనాయకుడు చేయునెడల పద్యమును నాటకకర్త రచించినను గానకాలమును చూపుకు గాదని నాటకవేషధారులు భావింపవలెను.

(11) అతి విచారము, అతికోపము, అతిసంతోషము పద్యరూపమున చెప్పుట మన నాటకకర్తల కట్టుబాటు కాని అది వచనమందే చూపవలెను.

(12) విరహతాపమును పద్యములచే చూపుదురు. దీనిని పూర్తిగానాటకముల నుంచి తొలగించుట మంచిది. కాని మనిషి యొంటరిగా తనమనోభావములను చెల్లించునపుడు భావపటికల విషయమున ఆభావములను కనుబరచిన బాగుండును.

(13) సమయాసమయములనుబట్టి హాస్యరస పద్యములను వినియోగకారులచే చెప్పింపవచ్చును.

(14) భజనలు, కీర్తనలతోను గీతములతోను పాడుట దోషముగాదు. అవి మంచిరసవంతముగా నుండును.

(15) త్రాగుబోతులు, జూదగాండ్రు, సిచ్చివాండ్రు, భిక్షుగాండ్రు పశువుల కాపరులు, పడవవాండ్రు మొదలగు అనాగరకుల్యైక్యకీర్తములను కీర్తనలు, పాటలను పాడినను దోషముగాదు. అవి మిక్కిలి రసవంతములుగా నుండు.

(16) నీతివాక్యములు పద్యరూపమును దాల్చదగును.

(17) ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములందు పద్యములుండవచ్చు. ఇట్లు నాటకకర్త లేపె జెప్పిన సూత్రములను మనస్సున నిడి నాటకములు వ్రాయుచో రసవంతములుగా నుండును. నాటకవేషధారులు తమగానకాలములను, 4, 5, 6, 7, 18, 14, 15 ఈవిషయములందు చూచి ప్రేక్షకులను సంతృప్తి పెట్టగలుగుదురు. ఈప్రసంగములను నాటక కళాభిమానులు మది నుంచుకొని నాటకకళను వృద్ధికి దెచ్చుటకు యత్నింతురు గాక!

ప్రకటన

ఆంధ్రప్రదేశ్—భారతి

విజారాష్ట్రమునందలి ఆంధ్రజిల్లాలో నుండువారికి పి. పి. లు పంపుట సామ్యు వసూలుజేయుట మొదలగు సౌకర్యములు లేనిందున దక్షిణాపారాబాదు, ౧౮౯౯ రెసిడెన్సీబాదులోనుండు నామపల్లి గోరేకంఠవర్మ అండ్ కో., ఆంధ్రబుక్ డిపోవారిని మావిజిల్లాగా నేర్పరచివాము. ఆంగ్లేషిపోస్టు సౌకర్యములు లేనివారు మావిజిల్లాకు వ్రాసి పత్రములు వగరాలు తెప్పించుకొనవచ్చును. వినవలయు లేట్లగుచురాలను హైదరాబాదు ఆంధ్రబుక్ డిపోకు వ్రాసి తెలుసుకొనవలెను.

ఆంధ్రశబ్దచింతామణి వ్యాఖ్యానము

కర్త:—పారసంది రామశాస్త్రిలుగారు

ఆంధ్రవాఙ్మయమునందలి ప్రథమకవి యగు నన్నయభట్టాచలము రచించిన ఆంధ్రవాఙ్మయమున కిది చక్కని తెలుగు వ్యాఖ్యానము. అనేక ప్రాచీన భారతీయములను వివరించి నన్నయభట్టు సూత్రములకు సంస్కృతాంధ్రములయందు ఆంధ్ర భారతీయముల సుదాహరించుచు వ్రాయబడిన అపూర్వమున వ్యాఖ్య. ఆంధ్రశబ్దచింతామణి నన్నయకర్తకము కాదనవారి వాదములన్నియు సుప్రమారాణముగా లుండింపబడినవి. భాషానేనకు లెల్లరు ముఖ్యముగా చూడవలసిన విశేషము లెన్నియొకలవు. — వెల 0-12-0. పోస్ట్ పేజు

మేనేజరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కాకరాలయము, మదరాసు.

నన్నయభట్టారకునికుల బ్రాహ్మణత

[కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు]

(గత సారస్వతానుబంధము తరువాయి)

కాంతిక, పాష్టికము లెట్టి వియోనను బురోహితకృత్యములు వానితో సంకమందులలేదని చదువరులు గ్రహించుకొనవలసియున్నదని తెలుపుచున్నాను.

పురోహితుడును కాంతికపాష్టికాదుల నొనరించుచున్న కాక రాజకీయవ్యవహారములందు గూడ బ్రాహ్మణమందు నని రామాయణమే తెలుపుచున్నది. అందు సుమంత్రాద్యమాత్యైష్ట్యము చెప్పి, పురోహితులగు వసిష్ఠాదుల నీక్రిందిరితిగా నుడిచి "శ్లో|| బుద్ధిక్వాద్యావభిమతౌ తస్య స్తా మృషీ స త్ర మా వసిష్ఠావామదేవశ్చమృత్రిశ్చ తథాపరే!" ఈ శ్లోకాంతముందు మరల మృత్రికశ్చేతాపరేయని తెలుపబడియున్నది.

ఇందునుగూర్చి తీర్థయమునం దిట్లున్నది. "ప్రధానబుద్ధి బో ర్యసిష్ఠవామదేవయో రసి మృత్రిమధ్యే పాతాత్-మృత్రప ర్యాజ్ఞాచనాయా మవ్యంతర్యావో ద్యోత్యతే గోవిందరాజేయమునం దిట్లున్నది:-

"వసిష్ఠా వామదేవశ్చ ద్వావ్యపిస త్రమా బుద్ధిక్వా పురో హితౌ అభిమతౌ ప్రధానా ఆస్తాంతథా అభిమతాః ఆపరే మం త్రిణః బుద్ధిజః జాబాల్లిప్రభృతయశ్చాసన్. "దీనింబట్టి పేరు పురోహితులని తెలియవచ్చుచున్నది. పురోహితులే మృత్రిక్య మునుకూడ గావించుటయును గలదు. బుక్కభూపాలుని కుల గురుండల మాధవాచార్యులవారు పురోహితకృత్యమును మృత్రిక్య మునుకూడ నెరపిరి. ఓకికాపురసంస్థానమునకు బురోహితులై యుండు వింజమూరి గుబ్బారాయణుగారు మృత్రిక్యమును గూడ నడపిరి. కులగురువులైన వసిష్ఠాదులే మృత్రాలోచనము గూడ నడపుచువచ్చినట్లు పురాణములే చెప్పుచున్నవి గదా. ఇట్టి యాదాపారామ్యు లనేకములు గలవు. కాన బురోహితులు మృత్రాలోచనమునందు దక్కునవారు కారు. నన్నయభట్టారకుని రాజనశ్శేషుని. వైదికమృత్రియైయున్నాడని యొక నియోగి మహాశివ తన సారంగధరనాటకమునం దీతాకే వ్రాసియున్నాడు. వైదికులను మృత్రులై యుండుట కలదనియు నామాంతర మున-సమాత్మ్యపదమును వాడుకొనుట కలదనియు చరిత్రాభిజ్ఞాను శామజ్ఞానా వేంకటకృష్ణారావు పంతులవాళ వ్రాసియున్నాడు. కాన నన్నయభట్టారకుడు మృత్రిక్యముకూడ గల వాడనినను వారని పురోహితకులజత్యమునకు హాని యుండ నేరదని నియోగిపుంగవులవ్రాతలే చాటుచున్నది.

వైవాని నన్నిటిని బట్టిచూడ రాష్ట్రవ్యవహారమును నడుపుటలో నెక్కువ పాల్గొనువాడు పురోహితుడని లేలుచున్నది. ఇతఁ డంతటికంటెను బుద్ధిమత్తుడై యుండవలయు నని యుద్యోగపర్వ మిట్లు ప్రకటించుచున్నది.

"భూతానాం ప్రాణినః శ్రేష్ఠః ప్రాణీనాం బుద్ధిశీలినః బుద్ధిమత్సునరాశ్రేష్ఠా నరేష్వపి ద్విజాతయః ద్విశేషః వైద్యాశ్రేయఃనః వైద్యేషు కృతబుద్ధయః కృతబుద్ధిషు కర్తారః కర్తృషు బ్రహ్మవాదినః సభనా న్యుతబుద్ధీనాం ప్రధాన ఇతి మేనుతిః"

ఇది పురోహితునిగూర్చి పలికినపలుకులు. దీనినన్నిటిని బట్టిచూడ బురోహితుడు బుద్ధిభిషముచేతగాని, రాజకార్య ధురంధరతచేతగాని, అధికారప్రాబల్యముచేతగాని, మహిమా ధ్యోతతగాని, మతెందులకుగాని మృత్రిక దీపిష్ఠావువాడు గాఁడనియు సర్వవిధముల వానిని మించినవాడనియుఁ దేలుచున్నది. కాబట్టి బుద్ధివిశేషులకు మృత్రి నిలయును కావున రాయబారాదులను జరిపవలసినవారు మృత్రులే యైయుండవలె నని వీరరాజుపంతులవారు తలచినది నిర్మూలము. మన వీర రాజుపంతులవారు తెలిపినరీతిగ పురోహితులు సర్వప్రాజ్ఞులై యుండురు. కావున పెద్దపెద్ద దూతకార్యములు వచ్చినపుడు పురోహితులద్వారముగా వానిని దేశపాలకాదులు కొనసాగించు కొనుట వాధుకయై యున్నది.

పురోహితుడు-దౌత్యము

పురోహితు లెచ్చటైన దౌత్యమును నడపుటకలదా యందులేని కలదు. విశేషబుద్ధిచాతుర్యము వినియోగించి గౌర వాహముగఁ గార్యముసాగించికోని రావలసినదౌత్యము లన్ని యూ బురోహితులద్వారముగానే కొనసాగించుకొనఁబడును. ఒకటియం దుదాహరణముల నిచ్చుచున్నాడను.

జానకీస్వయంవరసందర్భమున రావణునిచే శౌమ్యులఁ డను పురోహితుడు జనకునికడకు దూతగాఁ బంపఁబడినట్లును,

జనకపురోహితుడను శతానందుడు దశరథునికడకు దూతగాఁ బంపఁబడినట్లును మురారిపాటకము చాటుచున్నది. అందులో జనకపురోహితుడు నిస్సప్తార్థుడగు దూతయనికూడ వివరింపఁ బడియున్నది. ఆవాక్యముల నీక్రింద నిచ్చుచున్నాడను.

"జనకః-తర్హి ప్రహీయతాం భగవా నాంగీరసః ప్రియ సుహృద్ ము త్తరకోసలేశ్వర మానేతుం.

విశ్వామిత్రః-ఏవమస్తు. శతానందః-ఉద్ధాయభగవన్ కిమన్యథ స్తివాచికం విశ్వామిత్రః-నిస్సప్తార్థోసి గమ్యతాం."

నిస్సప్తార్థుఁ డననేమా వ్యాఖ్యాత యిట్లు తెలిపియున్నాడు.

"సంధ్యాదికులలో దూతః నిస్సప్తార్థ ఇతిర్వతే కాటిల్లే నాప్యక్తం యత్యతాస్సంధ్యాదయః-ప్రమాణం సనిస్సప్తార్థోదూత, యథా భగవాన్ పాంశవానాం"

దీనింబట్టి పురోహితులు నిస్సప్తార్థదూతలై యుండురని యనగా సర్వస్వాతంత్ర్యములును గలిగి నేర్పుమీర కార్యము సాధించుకొనివచ్చు దూతలై యుండురని స్థిరపడుచున్నది. ఈ సందర్భములో నీ వెన్నిప్రగల్భములు కొట్టినను మీదౌత్యము వివాహవిషయమున కావింపఁబడినది కాని విశేషధీచాతురి విని యోగింపవలసిన రాజకీయవిషయమునఁ గాదు గాన నయ్యది పురోహితులు చేయవలసినపనియేగదా దాని నింత పొగడనేల! యందురా-పురోహితులు విక్కులై చిక్కుగల రాజకార్యమున్నా హవిషయమునగూడ దూతులుగాఁ బంపఁబడుట సాంప్రదాయ ముయ్యేయున్నది. ఈయంశమును మహాభారతమే బోధించు చున్నది. కారవులకును పాండవులకును గల రాజకీయవ్యవహారపు చిక్కును మించినది మతెక్కుడను లేదుగదా! ఈసందర్భము ననే పాండవులపక్షమున ద్రుపదపురోహితుడు కారవులకడకు దూతగాఁ బంపఁబడినాడు.

"తతిప్రజ్ఞావయోన్యధం పాంచాల్యుస్సపురోహితం తురుగ్భ్యః ప్రేమయామాస యుధిష్ఠిరమ లేసిత్తః."

అని ఉద్యోగపర్వము చదువరుల సౌకర్యార్థమై యా ఘట్టమునందలి ద్రుపదవాక్యముల నీక్రింద నిచ్చుచున్నాను:

"మలేనచ విశిష్టానీ వయసాచ శ్రు లేనచ ప్రజ్ఞయా సవృత్త్యానీ శుక్రేశాంగిరసేన చ."

ఉద్యోగపర్వము.

నీవు కులముచేతను, వయస్సుచేతను, విద్యచేతను ఘనఁ డవు. ప్రజ్ఞ చే శుక్రబృహస్పతుల మధ్యయైయున్నవాడవు. అని దీనిభావము.

ఈ ఘట్టమున తిక్కనసోమయాజీ వ్రాసినవాక్యముల నీ దిగువఁ బొందుపఱచుచున్నాను.

ద్రుపదుడు తనపురోహితుని దుర్యోధనునికడకు దూతగాఁ బంపుట

"అట్టిసమయమున నచారిత్రమనుమతిఁ బడసి పాంచాలవతి వయోజ్ఞానస్వధుం దైన తనపురోహితుం గురువతి పాలికఁ బుచ్చువాడై యతని రావించి

క. హితుడవు మతిమంతుండవు తతురవచనకోవిదుడవు సమయజ్ఞాడవు స్తుతవంశపర్వంధ వింగితశేషి

నెచ్చెలిది ఘక్యతిట్లుకుటక. లే. నాకు గర్తవ్యమగుపని నీకు జేయఁ దగవు కావున నెల్లవిధములఁ బూని పాండవార్థంబు ధృతరాష్ట్రునిపాలి కరిగి

నేర్చు వాటిని కార్యంబు దీర్చవలయు. వ. అని చెప్పి యెడంబడిచి యతనితో మఱియు నిట్లున్నది."

ద్రుపదుఁ డీదౌత్యము నేనుచేయవలసినది కాని నీ పెండుల కుంజుట నేనరుగుటవంటిదే. కావున నీవని యొనర్చవలసినదని పురోహితుని గోరినాడు. ఇందువలన-బురోహితులు రాజులచే నెంత గౌరవింపఁబడుదురో యెట్టి ఘనకార్యములవిషయ మున దౌత్యముచేయుదురో తేటతెల్లమగుచున్నది. ఇట్టి ఘన కార్యవిషయమున సమాత్మ్యులు దౌత్యమునకు సంతగాఁ దగి యుండరు. ఏమన శ్రీ వీర రాజుపంతులవారు తెలిపినరీతిగా వారు భృత్యవర్గములో జేరినవారై యుండురు. కావునఁ బ్రభువులకడ నిశ్చయముగా మాడలాడ నోడుదురు. అదిగాక, పేరు సత్కరతులై యుండరనికూడ వీరరాజుపంతులవారు తెలిపియున్నారు. కాననే మృత్రులు చేయు మోసపుకార్యములను రాజు హితైషులగు పురోహితులు కనిపెట్టి తగుప్రతిక్రియ చేయు చుండవలసిన శాంతిపర్వము చెప్పుచున్నది. మృత్రి రాజ్యవై భవముండేన నుండువాడు లేవన్న నూడువాడు. పురోహితు డట్టివాడు కాదు. ఈతఁడు తనశిష్యులు రాజ్యవై భవోపేతు

లై యుండినను లేక పడభ్రష్టులై శుష్కదర్శియై యిడుమల గుడుమమండిననుగూడ విడువఁడు. భామ్యుఁ డేవిభవమును లేని యపుడే పాండవుల పురోహితకృత్యమును వారిప్రాసమునై నం గీకరించివాడు. అదిమొదలు వారిని విడువలేదు. వారు రాజ్య పడభ్రష్టులై యడవులకు బోయినఁ దానును వారితోఁగూడఁ జనినాడు. నిప్పుడును గెడతొడ నీడవలె వారికి సహాయుడై యున్నాడు. చతుక్కుల మూలపురుషుడగు విజయాదిత్యుఁ డు త్తర దేశమునుండి దక్షిణాపథమునకు దండెత్తి వచ్చినప్పుడు తత్పురోహతుడుకూడ నాతనితో దక్షిణాపథమునకు వచ్చె. ఈ దేశమున నా విజయాదిత్యుడు నిహతుఁడుకాఁగా సంతర్పిల్పి యై యున్న యాతనిభార్యను గాపాడె. ఈయంశము బహు శాసనములవలన బోధపడుచున్నది. కావున పురోహితులు రాజులు దండయాత్రకుఁ బోవునపుడుకూడ సహాయులై యుండెడి వారని యిందుమూలమునఁ దెలియుచున్నది. ఇట్టి పురోహితులు తమశిష్యుల మోసముచేయుట తటస్థింపదు. మృత్రులు పడవుల గోరువారు కావున వరరాజుతో నేకీభవింపవచ్చును. మృత్రులెల్లరు నిట్టి మోసపుపనులు చేయువాకే యని నేను చెప్పబోవుచున్నానని భ్రమపడరాదు. మన వీరరాజు పంతుల వారు నెలవిచ్చినరీతిగా మృత్రులందు భర్తృరతి యుండుట కష్టము. నూటను నాటను మంచివా రున్నను అది లెక్కలోనికి రారు. మొత్తముమీఁద మృత్రులను నమ్మరాదనియు వ్యా నోకకంట గనిపెట్టుచుండవలె ననియుఁ బ్రభువులు తలంచుదురు. కాన శత్రురాజులతోఁడిరాజకీయవ్యవహారము తటస్థించి నప్పుడు ముఖ్యముగా నా ప్రభువులతో కులగురువులతో దూతలఁగాఁ బంపుచుండురు. పూజ్యుడగు కులగురుని దూతగా బంపుట నలని లాభములంగూర్చి ద్రుపదుఁ డిట్లు మదియున్నాడు.

"నచ లేభ్యో భయంలే ౭ స్తీ బ్రాహ్మణోహ్యస్యే శేషదీప్తౌ దూతకర్మవియుక్త శ్చృణోరశ్చ విశేషతః."

"పురోహితుఁ డాతనికి దేవసముడు. మృత్రి భృత్యు కుల్యుడు. తుల్యుఁ డనలే-భృత్యుడే." అని వీరరాజుపంతులవారు లిఖించియున్నారు. ఇందుఁ గొంత సత్యము లేకపోలేదు. పురోహితునికున్న స్వాతంత్ర్యము మృత్రికుండదని దీని వలన మనము గ్రహించుకొనవలెను. కాన ఒకచో మృత్రిక్య నామకభృత్యకృత్యము చేయుచున్నవాడు మఱియొక రాజాస్థాన మునకు జనినప్పు డాప్రభునకు వానియందు విశేషభక్తికాత్మ కృత్యము లుండవు. కావున స్వతంత్రించి పలుకజంకును. ఆహితువుచే రాజకీయము లగు పెద్దపెద్దచిక్కులు తటస్థించుచున్న పురు ప్రభువులు పురోహితులనే ప్రార్థించి దౌత్యమున కొడఁ బడఁజేసి యిష్టార్థసిద్ధి నందుచుండురు. కనుక దూతభావమునకు కులవిప్రు లనఁగాఁ బురోహితులే తగియుండురని ప్రభుకులఁ డగు నన్నెచ్చోడుడు తన కుమారసంభవమున నిట్లు వ్రాసి యున్నాడు.

క. పతిహితుఁ గల విప్రాత్రము జతురు సదాశుద్ధుఁ గార్యసంజేడిఁ బరేం గిరివిదు ధైర్యాన్వితు ని

ర్గతమతియుతు రాయబారిగాఁ బంపనగుక."

పురోహితుని రాయబారిగాఁ బంపవలెనని దీనిభావము ఇందుఁ దెల్పఁబడినరీతిగా దేవపురోహితుడగు బృహస్పతిమను ముడు సుమతి యనునాతఁడు దూతగాఁ బంపఁబడినాడు. కావుననే యాతనిని ప్రార్థనపూర్వకముగాఁ బంపినట్లు కుమార సంభవము చెప్పుచున్నది చూడుడు.

"అని విచారించి బృహస్పతిపాత్రు సుమతి యనువాని రావించి తత్కర్మప్రయోజనంబెఱింగించి ప్రార్థించి తన్నియో గంబునకు నియోగించి"

ఇట్ల దూతగాఁ బంపఁబడిన సుమతి తమ యజ్ఞావళి వర్తియై వాసలుకొనవలసిన మృత్రి (వీరరాజుగారు చెప్పినట్టి భృత్యుడు) గా నుండినవాడగుచో వానిని ప్రార్థింప నవసర ముండదు. అజ్ఞాపించిననుమటయే తటస్థించును. మఱియు నీపద్య ముందున్న "పతిహితు" అనుపదము తిక్కనసోమయాజీ దూత గాఁ జనిన ద్రుపదపురోహితునివిషయమునఁ బ్రయోగించిన "హితుడవు, మతిమంతుండవు, చతురవచన కోవిదుడవు" అనుదానిని దలఁపించి పురోహితకృత్యమును మోసించుచున్నది. నిప్పుడును రాజునకు హితులై యుండువారుగదా పురోహితులు.

ప్రభువులకు హితులు, హితహితులు, నహితులు నుండురనియు. బురోహితులు హితులలోనివారనియు మృత్రులు హితహితులనియు ముప్రసిద్ధప్రభువరుం డగు శ్రీ కృష్ణదేవ రాయలు విరచించిన యామక్తమాల్యదయందుఁ దెలుపఁబడి యున్నది. అందుండి ప్రధానాంశముల నీ క్రింద నిచ్చుచున్నాను. [సశేషము]

శాసనసభ ప్రశ్నోత్తరములు

బళ్లారిలో ఎన్నికల సమయము కిలాఫతుజుండా

జె. ఎ. సాల్వానాగారు:— బళ్లారిలో మునిసిపలు యొక్క నిర్ణయమున కిలాఫతుజుండా యొక్క తీర్మానమును పరిశీలించి టుగారు 144 సెక్షను ప్రకారము నిషేధపు టు తీర్మానమును వోపించి యుండిరా? దానిపై జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారి కమిషన్ యేగా వేమి తీర్పు జేసిరి? ప్రభుత్వమువా రేమిచర్య దీసికొనిరి?

జె.:— ఎన్నికల ఫలమును రాజకీయ చిహ్నముగల సెట్టి జండా యుండరాదని సబు మేజిస్ట్రేటుగారు తానించినది. దానిపై ఆపివేయ జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారు ఆవసరము గడచిపోయినది. కనుక రివిజను పిటిషను రద్దుజేసిరి. సబు మేజిస్ట్రేటుగారి చర్య అనుచితమని దెలియజేసిరి. ప్రభుత్వము వారేమియు చర్య దీసికొనలేదు.

సత్యమూర్తి:— రాజకీయ చిహ్నము గల జండా యనగా

లామెంబరుగారు:— ఆవదము నే నుపయోగించినది గాదు. సబు మేజిస్ట్రేటుగారి ఉత్తరవునందే గలదు. కిలాఫతు, స్వరాజ్య జండాలు రాజకీయ చిహ్నము గలవని ఆయన దలంచెను.

సత్యమూర్తి:— రాజకీయ ప్రాముఖ్యతగల జండా యొక్క యును నుండరాదని ప్రభుత్వమువారు దలంచిరా? అట్లయిన యూనియను జాతుగూడ నుండరాదా?

లామెంబరు:— అవిషయము ఆయా కేసు సందర్భముల బట్టి యుండును.

సి. ఆర్. రెడ్డి:— ఏదేని జండానైనా తీసినా నది ప్రత్యేక శక్తియుతుతే ప్రచారముగ గణింపవచ్చునా? అట్లయిన యీ ఉత్తరవు న్యాయమగునా?

లామెంబరు:— న్యాయముపట్ల అట్లే జరుగును.

సత్యమూర్తి:— సుప్రతరహాగా ప్రవర్తించు యిట్టి సబు మేజిస్ట్రేటుల చర్యను నిరసించుచు ప్రభుత్వమువా రేలసర్వ్యలరు ప్రకటించరు?

లామెంబరు:— ఇట్టికేసు లికముందు జరగవలసి దలంచుట చే అనవసరమని దలంచిరి. ఈ కేసు విషయమున జిల్లా మేజిస్ట్రేటు

టుగారు నుండగించి యుండుటచే నది చాలునని దలంచి ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యేక చర్యకు గడంగలేదు.

గవర్నరుగారి రాక రోడ్డుముాయుట

వి. పంతులయ్యగారు:— తూర్పుకుడిలో గవర్నరుగారు

బోయిన సందర్భమున అక్టోబరు 26, 28 తేదీలయందు రోడ్డు మూసేసిన పోలీసువారు హడావిడిజేసి, ఒకవకీలును బండిలో వచ్చుచుండగా ఆవమానపరచి యుండిరా? దానిగూర్చి ఇన్వెస్టిగేషను వారు సర్కారుజేయగా ప్రభుత్వమువారు విచారించిరా? యని యడుగు నిట్లు బదులువచ్చెను.

జె.:— గవర్నరుగారు అచ్చటికి బోవుసందర్భమున రోడ్డు మూసేయు పోలీసులేదు. తొలిరోజున పోలీసువారికి పని నేర్పటమే ఒక గంట ముాయబడెను. వకీలు యుండలేముగూర్చి ప్రభుత్వమువారికి పోలీసు జనరలు ఇన్వెస్టిగేషనుండి తిన్న జ్ఞాపకలక్ష్య రుసుండి రిపోర్టులు వచ్చినవి. ఇకముందు యిట్టి సందర్భములలో పోలీసువారికి తగిన నడవల జేయుదురా యని యడుగు అనిషయమై ఆలోచించుచున్నారని బల్గిరి.

సత్యమూర్తి:— పోలీసువారికి శిక్షగలిగి అతిశయముగా నుండి గవర్నరుగారిని చాటుగా కాపుదలపై నేల తీసుకపోయెదరు? వకీలుసంఘమువారు గవర్నరుగారిని తుపాకులతో కాల్చెదరా?

లామెంబరుగారు:— అట్టి భయమేమియు లేదు.

ఫిల్మీలో ఆర్థిక సభ్యులసభ

సత్యమూర్తి:— డిల్లీలో జరిగిన ఆర్థిక సభ్యుల సమావేశమునకు మదరాసు సభ్యు డేల బోయెను? మదరాసును గూర్చి యేమి తీర్మానములు జరిపిరి? అవి అమలు జరుపులోపున శాసనసభవారితో సంప్రదింతురా?

జె.:— ఇండియా ప్రభుత్వమువారు వివిధ రాష్ట్ర ఆర్థిక విషయముల చర్చించుటకై సభను సమావేశపరచిరి. అచ్చట చర్చకు బయలుపెట్టిన అంశము నీయలేదు. అనంతరము రోజు శాసనసభతో సంప్రదింపనిది యెడియు అమలు జరుపబడదు.

సత్యమూర్తి:— ఆర్థిక సభ్యుడు యీ ప్రభుత్వము వారి కేవలము క్రొత్త భర్తలను తీరించిరా?

జె.:— లేదు.

త్వరపడుదు.

తెరుగుము విడువలదు!

కిరసనాయలు
కమిషనుకు అమ్ముటకు

ఏజంట్లు, సబ్ ఏజంట్లు కావలయును

సరుకు రెడిగానున్నది

అమెరికా డి 160"ల తెల్ల కిరసనాయలు లూబ్రికేటింగు ఆయలు, ఇంజను ఆయలు, పెట్రోలియం వగైరాలు గంజా, విశాఖ ట్రాణం, గోదావరి ఈస్టు, వెస్టు, క్రీష్ణ గుంటూరు, నెల్లూరు, కడప, కర్నూలు, బళ్లారి, అనంతపురం, వెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాలకున్న, వైజాం డొమినియనులకున్న ఏజంట్లు, సబ్ ఏజంట్లు కమిషనుకు అమ్ముటకు కావలసియున్నది. కోరువారు మాదు బాషులైన (నేట్ ఆమారా సదాసుక్ భట్టమగారు తాజముడివారితోగాని పేరూరి విశ్వనాథంగారు మదరాసు వారితోగాని) పరుతులు కరస్పాండెన్సు వలనగాని లేక స్వయముగాగాని ఏర్పాటు చేసుకొనవలయును. 2508

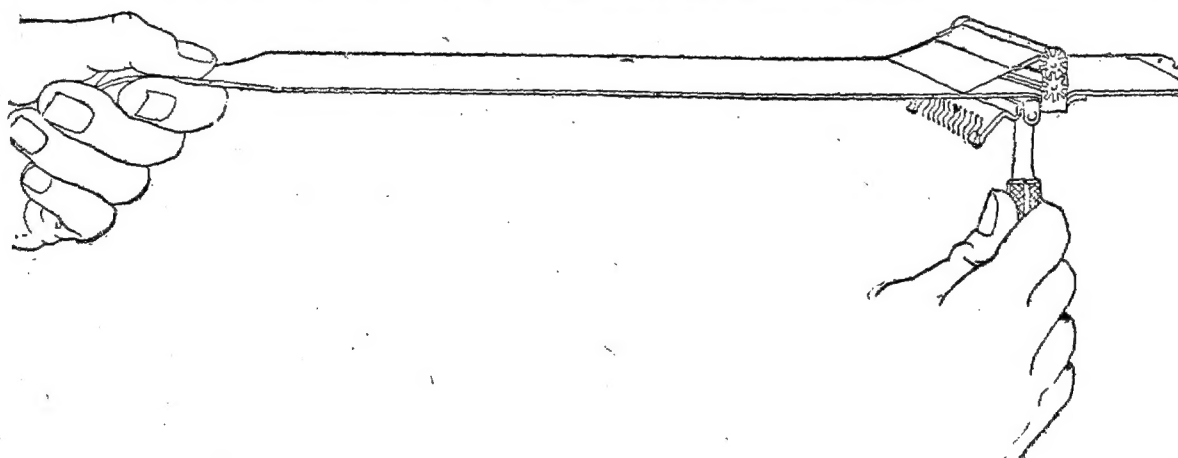
RAMASAWMY PEREIRA Co.,

13 Second Line Beach, Madras.

Agents of Michold Co., U. S. A..

రోమహరి డబ్బీ 1-కి రు 0-8-0

ఈ భస్మమును నీటితో కలిపి పట్టించిన రోమములు రెండు నిమిషములలో మొదలంట రాల్చిపోవును. దీనివలన చర్మము నలుపెక్కదు. మంటయుండదు. రోముములు రాల్చిపోవును. అమృతాంజనం డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.

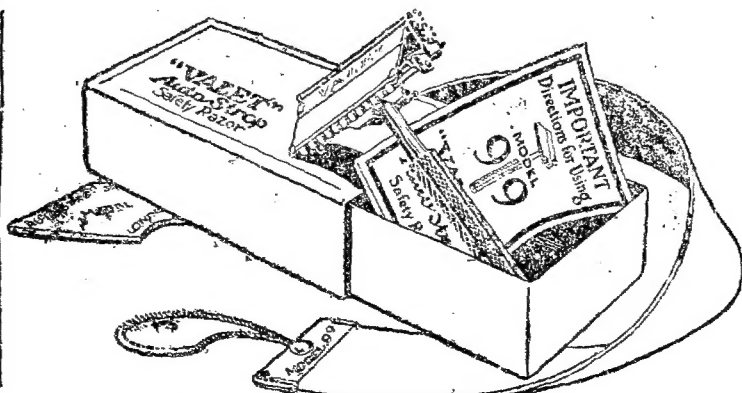
అచ్చమైన "వేలెట్" మంగలిక త్రిని రు 2-12-0 లకు వచ్చునని ఎప్పుడైననూ తలంచితినా?

ప్రపంచమందంతటను కేరొందిన మా ఘనరగల "వేలెట్" మంగలిక త్రిని గరించి వినియుండవు గదా! దీని కత్తి అంచులందు తరహా మరే ఏ యితరములైనవాటికి లేవు. కాని ధరలవలన మీరు చాల భయపడియుండురు.

కాని ప్రతివారికి తగినట్లుగా మా "వేలెట్" మంగలిక త్రిని రు 2-12-0 లకు మాత్రమే యిచ్చుచున్నాము.

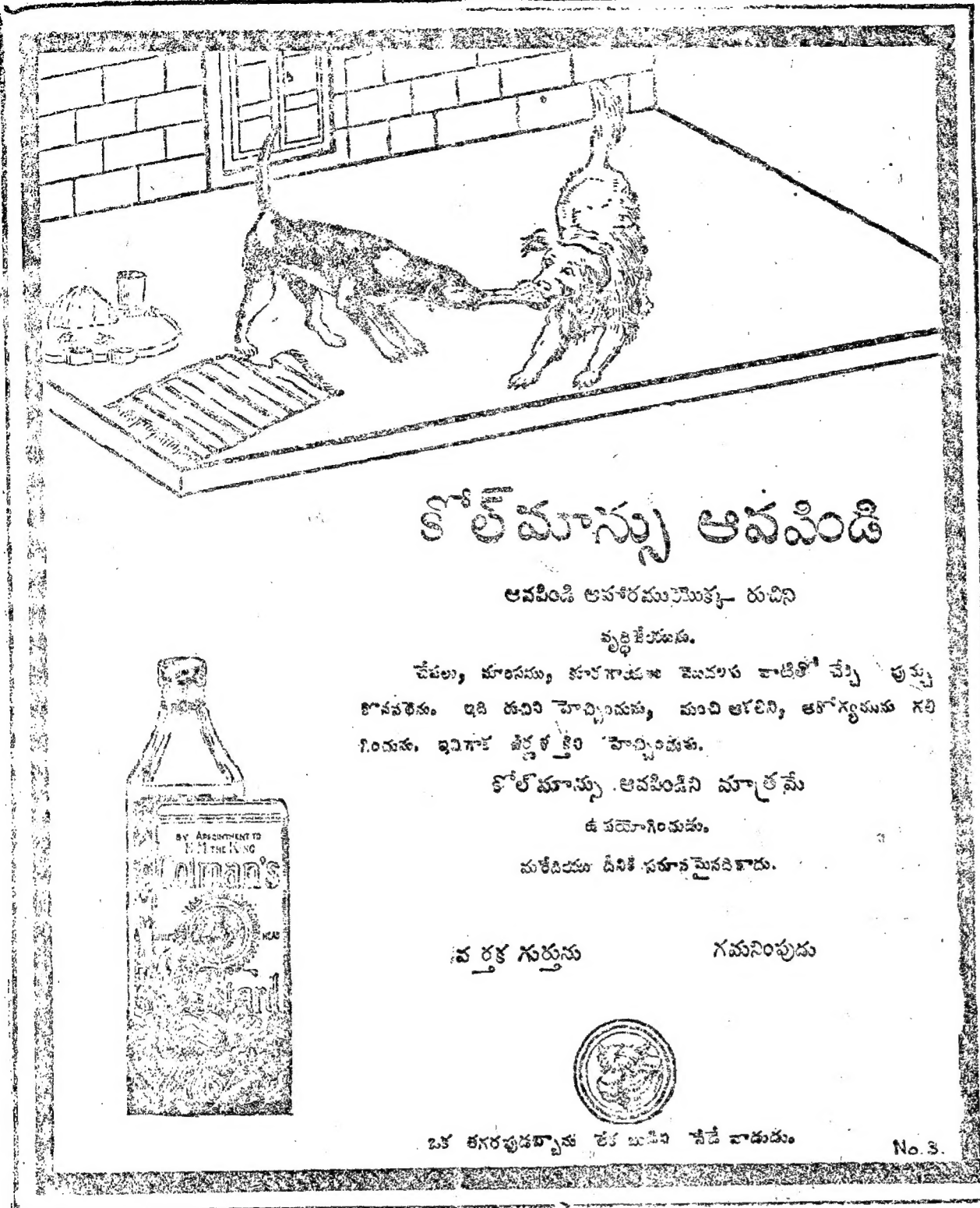
ఇంత శృంగారమైనటువంటిన్ని, యింత పదునైన కత్తి అంచులతోనూ, యింత యుపాయమునమర్చిన తోలుప్రహారోనున్నాయన్న మాకత్తితో, యీ నవనాగరికతకు వరములకంటె బాగుగా చేసుకొనగలరు.

"VALET"
Auto-Stop
Safety Razor

అందమైన పెట్టెలో
దీనిని పట్టాలోను
బ్లెడుతోను,
అమర్పబడినది.
రు 2-12-0

యింగ్లండులో
తయారైనది.

కోల్ మాస్టర్స్ ఆవపిండి

ఆవపిండి ఆహారమునొక్క రుచిని వృద్ధి చేయును.

చేపలు, మాంసము, కూరగాయలు మొదలగు వాటితో చేర్చి తుప్పు కొనవలెను. ఇది రుచిని పెంచును, మంచి ఆరోగ్యాన్ని, ఆహారమును గలిగించును. ఇదిగాక జీర్ణ శక్తిని పెంచును.

కోల్ మాస్టర్స్ ఆవపిండి మాత్రమే ఉపయోగించుము.

మరేదియు దీనికి సమానమైనదికాదు.

వర్తక గుర్తును గమనింపుడు

ఒక తగరపుడబ్బాను రెండు పైసే వేరే వాడును. No. 3.

అమృతాంజనము

జగత్ప్రసిద్ధమైనది

అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యుడేక మూలకల సంపుటిచే హిందూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాతి మైన మందు. ఇది ఇప్పుడెప్పుడు తయారగుచున్న క్రొత్త మందు గాదు. ఇరువదేండ్లుగా దేశమునం దంతటను వాడుకలో నుండి మెప్పును బొందిన దివ్యామృతము నొప్పులు, వాపులు, గాయములు, బిల్లులు, పోట్లు, బెబుకులు మొదలగువాఱలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిచేయును. చర్మముపైత రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలనొప్పులు సయితము పోగలవు. నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందును కిరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి శిథిలపదార్థము లను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము చేయుచున్నది.

అన్ని పాపులలో దొరకును. 1509

తామర తైలము

తామర, తీట, గజ్జికి మంచిది.

దంతచూరము

పండ్లపోటుకు తీపులకు మంచిపొడుము

మోహినీ తైలము

వెండ్రుకలను వెంచి నిగనిగలాడించును కండ్లకు చలువచేయును

స్త్రీపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది అమృతాంజనం డిపో,

మదరాసు - బొంబాయి.

రంగూను శాసన సభ

స్వరాజ్యపక్షపు డెప్యూటీ అధ్యక్షుడైన కొనబడుట

రంగూను, డిసెం 18:—నేడు రంగూను శాసనసభయం దు డెప్యూటీ అధ్యక్షుని యెన్నికయు, స్థాయిసంఘ సభ్యుల నియమించుటయు జరిగినవివర సభ ఆసీనేయబడెను. డెప్యూటీ అధ్యక్షుడవ్వకి హోంరూలుస్వరాజ్యపక్షములతరపున వారిష్టరు పాటుకొగారును ఇంజింపెండెంటు పక్షము తరపున కర్నూలు వాకాటుగారును నిలిచిరి. పాటునగారు యెన్నుకొనబడిరి. వీరికి 50 వోట్లును, రెండవ వారికి 44 ను వచ్చెను. ఈ యెన్నికలకు జాతీయవాదులను స్వరాజ్యపక్షమువారును హోంరూలుపక్ష మువారు కలసి పనిచేసిరి. శాసన సభయందిపుడు హోంరూలు స్వరాజ్య పక్ష సభ్యులు 14 మంది గలరు. (అ. ప్రె.)

అండమాను రాయబారులు

నివేదికను సిద్ధముచేయుట

కలకత్తా, డిసెంబరు 18:— అండమాను రాయబార సభ్యులు కలకత్తాలో 14 వ తేదీని తేరిరి. వారినివేదికను సిద్ధ ముచేయు. అయ్యది క్రిష్ణమును అయినవివర అధికారులకు బంపించును. సభ్యులలో నొకరును ముఖ్యాధికారితో ఆసీనేయేటె డ్యుప్రెసు ప్రెసిడెంట్ ప్రక్షింపగా సభ్యులలో భేదాభిప్రాయము లెక్కువ యేమియు లేవనిచెప్పిరి. మఖ్యమైన విషయములలో నే కాభిప్రాయముతోనే యుండిరి. ఒకసభ్యుడు, రాయబారిచిరారంభములలో కొద్దినియమలగు మాత్రము భిన్నాభిప్రాయమై యుండెను. మాసిఫాలసు ప్రత్యేకింపబడిన తొమ్మిది గ్రాములులలోను సభ్యులెనిమిదింటిని జూచిరి. గ్రాముములు ద్వీపములకుగలవు. ఆఫ్ఘము మన్యమనియు, వైటనుండి వచ్చిన వారిని సోకర్మముగ నుంచెవనియు మర్తబాగారి అభిప్రాయము. వీరిద్దరుకొనియు భారతీయుల కనుకూలముగ నుండవు. (అ. ప్రె.)

జిల్లామేజిస్ట్రేటు శాసనసభ్యుని అవమానించుట

సం॥ రా॥ శాసనసభయందు అలజడి

లక్నో, డిసెంబరు 18:—జిల్లామేజిస్ట్రేటుకరు శాసన సభ్యునియెడల ప్రవర్తించినవిషయము గూర్చి కొన్ని ప్రశ్నలను సెల్ రా॥ శాసనసభలో చేదడుగగా ఆర్థికసభ్యుడిచ్చిన ప్రత్యుత్తరములపై కొంత యలజడి గల్గెను. ఈ శాసన సభ్యుడు ఆజిల్లా మేజిస్ట్రేటుతో మాట్లాడవలెనని కోరిగా ఆయన పిలువగావెను. శాసనసభ్యునకును మేజిస్ట్రేటు గారికిని చదాపదా ఉత్తరములుజరిగెను. అనొకటి గౌరవభంగకరముగ నున్నట్లయిం. యత్. సి గారు భావించిరి. నేడుయమున ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచుఆర్థికసభ్యుడుఆయం యత్. సి నవ్వండి ప్రభుత్వమువారికికంప్లెయింజేమియు రాలేదనియు అందుచేత చర్య యేమియును దీసికొనుటలేదనియుజెప్పిరి. దీనిపై సెల్లిమెంటురీ ప్రశ్నలనేక ము జరిగెను. చాల మంది సభ్యులు అత్తకొమెంటు ప్రతిపాదనను ప పాదింప వ్యవధి లేకుండచెప్పిరి. ప్రభుత్వోద్యోగులు యెదైనను గౌరవ హీనమునవనిని చేసినపుడు ప్రభుత్వమువారు నిరసించెదరని గొ॥ ఆర్థికసభ్యుడు చెప్పెను. కాని యట్లు బహుకృస్తుగ జరుగును. ఈజిల్లాజురీసరు చేసినపని యుక్తముగలేదని గవర్నరుగారప్పడె డె॥ యజేసిరి. చాలనేపు చర్చయైనపిదప నీయుపపాపదన మంగీకరింపబడెను. 31మంది అనుకూలముగను 20మంది ప్రతికూల ముగ నుండిరి. (అ. ప్రె.)

అఖిలభారత పరిశ్రమలసంఘ

లాహోరు, డిసెం 19:—గొ॥ పంజాబు వ్యవసాయ శాఖమంత్రి పేనుసాయంత్రం మింటావారులలో అఖిలభారత పరిశ్రమలసంఘము ప్రారంభమైతి. ఆధమయమున అచటి పారిశ్రామికమును వర్ధిల్లును చాలవారి వచ్చిరి. (అ. ప్రె.)

పోలీసు దుర్మయములు

బొంబాయిలో, నొకసార్వెంటు డిస్పిక్సు చేయబడుట

బొంబాయి, డిసెం:— బొంబాయి పోలీసు కమిషను కొన్ని దినములనుండి విచారణలుచేసి బ్రాఫిక్ డిప్యూమెనటులో వచ్చు అను సార్వెంటును డిస్పిక్సుచేయగలిగెను. ఒక మోటురు ప్రమాదముగూర్చి విచారింపగా యీసార్వెంటు డిసెంబరు 16 తేది రాత్రి మాహీం వద్ద నొక ప్రయివేటుకారులో నెక్కి ఒక పడుపు టింటికి బోయెననియు, అచ్చట తాను త్రాగి డ్రైవరును క్లీనరును కూడ త్రాగనిచ్చిన వివర తిరిగి యింటికి బయలుదేరి ననియు దారిలో ప్రమాదములు వరుసగా జరిగెననియు తమ కారు పోయి ఒక సబ్జెక్ట్ డ్రైవరుపాద పడెననియు, అతనికి పెద్దగా యము లేకులేదు గావున అతడు డ్రైవరునకెట్లు చేయగలిగెనని యు తెలిసినది. (అ. ప్రె.)

ఆయుర్వేద భూషణ

నోరి రామశాస్త్రి, ఎ. కే. వ. సి. వారి

శ్రీరవధాని

తెలుగు చదువారు వృద్ధిచేయు పుస్తకములేని తియ్యని రసాయనము. ఈ క్రిందివోట్లను వారమును. బెజవాడ:—ఆయుర్వేద నిలయము.

ప్రెంస్సు అండ్ కో;

విజయనగరము:—ఎస్. విశ్వనాథం అండుకో.

ఆంధ్ర విశిష్టచాను:— విశాఖపట్టణము, చీపురు పల్లి, యలమంచిలి, అనకాపల్లి నర్సపల్లియు కాకినాడ:—వక్కలంక కామేశ్వర రావు పాఠశాలగూర్చి నెల్లూరు:—ఆయుర్వేదశాలయముకాఖి, సంతశేటి.

మధుర నం 12½ పెట్టె	1-8	5 8 0
ప్రభాకర యోమన నం 8½ పెట్టె	1-8	7 4 0
మోక్షయోమన నం 20		8 14 0
నం 20 తిన్న పింజాం	యాటె	9 4 0
నం 22	"	9 12 7
నం 12½ తిన్న పక్కా		7 10 6
నం 14½	"	7 14 6
నం 12½ అతన్న		7 2 0
నం 14½ రాధార్య		7 4 0

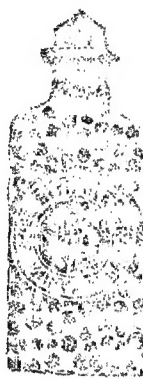
అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో సహా సీసా 1-కి ర్య 0-10-0; డజన్ 1-3 ర్య 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

లోకమయహరకస్తూరిమాత్రలు

594

విజ్ఞాపన

మహాబాగా 25 సం.ల నుండి నేను లోకమయహరకస్తూరిమాత్రలను తయారుచేయుచున్నాను. ఇండియావారమాత్రమే గాక జర్మనీ, సింగపూర్, మలయా, ఫిలిపైన్స్, ఇంగ్లాండు మొదలగు విదేశములందును వారుగూడ నాతో స్నేహము చేసియున్నారు. సాధారణముగా నైద్యులందరును నన్ను ఆదరించుచున్నారు. సమయము వచ్చి నప్పుడునన్ను మరచుటలేదు. నాపేరు (లోకమయహరకస్తూరిమాత్రలు) చంటిపిల్లలు, బాలెంతలు, పడుచు వాయి, ముసలివారు, వారు పీఠశాలకు సమస్త మానవజాతియు నన్ను ప్రేమించుచున్నారు. సమస్తశీతలములు, సకలజ్వరములు, మాంద్యము, శీతవాతము, ప్రక్కలయ్యాడు, ఆకలిలేకుండుట, మలబద్ధము, జీర్ణించిన శ్లేడులు, కడుపునొప్పి, జలుబు, దగ్గు (శ్వాసకాసము, పక్షినొప్పి, నడుమునొప్పి, ఇకల్ఫూయెంబా, ప్లేగు, జ్వరములు మొదలగు వ్యాధులకు, ఇతరవ్యాధులకు అనుపానపత్రికలో నన్ను ప్రకారము వాడిన తప్పక గుణముగను. నలు చిక్కులనుండి నన్ను గుఱించి పంపిన యోగ్యతాపత్రికలు చేసకుంటే గలవు. ఒకదాని నాతో స్నేహము చేసిన వారు మరెవ్వరు నన్ను మరచరు.

300 మాత్రలగు బుడి 1-కి ధర 0-4-0. పోస్టుఖర్చు వరు. 6 బుడ్ల వెల పోస్టుఖర్చుతో ర్య. 1-8 0. 12 బుడ్ల ర్య. 2-12-0. 25 బుడ్ల ర్య. 5-3-0. కావలసినవారు ఈ దినపత్రికాసమకము వ్రాయుడు.

అయ్యుర్వేదవైద్య పాశ్యపు వెంకటాచల పండితులు, శ్రీ సీతారామ వైద్యశాల మైనారు.

మీ వెంట్రుకలను వెంచుడు.

మీయొక్క శరీరమును ఎటుల పోషించుచుంటిరో అటులనే మీరు మీ వెంట్రుకల విషయములో గూడ ప్రస్తుతశాస్త్రీయమైన పరిశోధన ననుసరించి పోషింపవలెను.

కామినియా నూనె

(రిజిస్టర్డ్)

కామినియా నూనె ప్రసిద్ధి కెక్కిన వస్తువులచే కాస్త్రీయముగా తయారుచేయబడినది. ఇది శరీరములకు పెంచుటకు గాను మంచివస్తువు. ఇది వెంట్రుకలయొక్క మొదళ్లకు కావలసిన సహాయమును చేయుచు పోషించుచుండును. దానిని ఉపయోగించినయెడల యిదివరలో రాలిపోవుచున్న వెంట్రుకలను రాలిపోకుండ కాపాడును, చుండు మొదలగు వానిని తలలో కలుగ నియ్యకుండ కాపాడుటయే గాక, వెంట్రుకలను పట్టువలె, మృదువుగాను, అందముగాను పెంచును. అంతయే గాక ఇది చర్మమును శుభ్రముగా నుంచి మొదలగు చర్మవ్యాధులను కలిగించి నుఖము నిచ్చును. ఇన్ని మంచిగుణములు కలిగిన యీ కామినియా నూనె స్త్రీలకు, పురుషులకు, పిల్లలకు రసపాదము. దానియొక్క ఆధిక్యమునకుగాను, చెన్నపురి ప్రభుత్వములోను, డిప్యూటీ ఆఫ్ మెడిసిన్ చెన్నపురిలోను, అలహాబాదు ప్రభుత్వములోను బంగారు పతకములను బహు

మతిగా నోసంగిరి, ఒక బుడ్లి ధర 1-0-0. ఖర్చులు 0-6-0 ఎక్స్ట్రా. 3 బుడ్లు ధర 2-10-0. ఖర్చులు 0-12-0 ఎక్స్ట్రా. పై కామినియా నూనె ప్రతిన రక్తనివర్ధన, పల్లములయందును, పల్లెలలోను విక్రయింపబడును. తేటన్న సోల్ యెజెంట్లు:- ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ 155 జామ్నామనీ, బొంబాయి అని వ్రాసిన

మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక లక్షల కావలసియున్నది. [బడయగలరు.

ఆహ్వానించుటకు వ్రాయుడు.

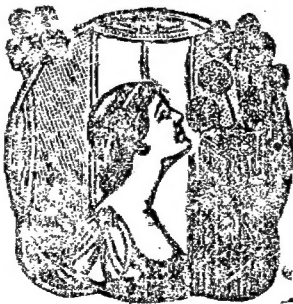
ఆహ్వానించుటకు ఆత్మ. లన్నిటిలోను ఉత్కృష్టమైనది.

ఇది సువాసన ద్రవ్యముగాను, ఆత్మగాను గూడ ఉపయోగపడును.

కొన్ని చుక్కలను మీ చేతి కుమారునియొక్క చర్మముపై కమనీయమైన సువాసన అన్ని దిశలను వ్యాపింపను. ఇది దీనియొక్క ఆధిక్యమునకు కలకత్తా ప్రభుత్వములో బంగారుపతకమును బడసెను.

1. అవున్న బుడ్లి ధర ర్య 2-0-0 | 1 డ్రాం బుడ్లి ధర ర్య 0-12-0
2. అవున్న బుడ్లి ధర ర్య 1-4-0 | వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము 0-6-0

సోల్ యెజెంట్లు:- ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ, 155 జామ్నామనీ, బొంబాయి.

మకరధ్వజ

రసాయనము

2460

దీనిని నేవించినచో మాత్రముతో కలిపియెడి కుక్కుమును నిలుపును. పలుచబడిన పీర్లమును గట్టిపరచి రతిలో ఆతి శ్రుతేతనలను ముట్టును మాన్యును. రక్తమును శుభ్రపరచి జేహపుష్టి, పీర్లవృద్ధి, కాంతి, బలము, రతివార్ధము, ఇంజీయపుష్టి, మొదలగునవి బలము కలుగును. నెలదినములకు సరిపడుమందు తపాలా ప్యాకెంకు ఖర్చులతో రు 3-7-0.

పి.ఆర్. మెడికల్ హాల్, రామచంద్రపురం (గోదావరి)

(రత్నపురుష లేహ్యము) 1963

యేకారణముచే సంభవించిన శుక్లవర్ణమునైన తగ్గించి బలము గలుగజేయునని ఆ నేపలచే కొని మూడబడుచున్నది. రు. 3-4-0 పట్టాభిరామ వైద్యశాల, రాయవరము, (గోదావరి)

మానసోల్లాసినిమాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (పది అణాలు)

వెలకులభము! (పోస్టుఖర్చుల ప్రత్యేకము) గుణముగము! శరీరములో ఉష్ణాధిక్యముచే కలిగిడి వైద్యకాకల కీమాత్రలు దివ్యామృతము. అశీర్వము, అరుచి, ఆపులించెలు, అస్థిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల యందు బలతయము, పిక్కులు, పార్శ్వములు, శిరస్సు, ప్రేక్ష, అస్థులు మొదలగువానియందు గలిగిడి నొప్పలను బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు చేచ్చును.

ఈమాత్రలు మేహవాతనొప్పలను వెంటనే మాన్యును. ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి. అనుభవముగల ఔషధ మగుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడిమాచిన నిజము తెలియగలదు.

చిరునామా:- (1078)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

పోస్టు నిడుమోలు, ఎలకుర్రు, కృష్ణాజిల్లా

ఆరోగ్యపారిశుద్ధ్య గ్రంథములు

పారిశుద్ధ్యమునుగూర్చి పామరజనులకు బోధించుటకు దీక్షుబాని ప్రచార మొనరింపుడు. డాక్టరు యు. రామారావు, (ఎం.ఎల్.సి.ఎఫ్.ఎం.యం.) గారు వ్రాసిన ఈదిగువ పేర్కొనబడిన గ్రంథము లీవిషయమున చాల నుపకరించును.

ఆరోగ్యోపన్యాసములకు శ్రేష్ఠమైన సహాయక గ్రంథములు

ఆరోగ్యోపన్యాస గ్రంథావళి ఆంగ్ల, ద్రవిడ, ఆంగ్ల భాషలలో ముద్రింపబడెను.

1. ఇందు-ఆరోగ్యము అణాలు 2
2. డాక్టరు వచ్చులోపల ఏమి చేయవలెను 2
3. పాకశాలలో ఆరోగ్యశాస్త్రము, (వ్రాచిన) 4
4. జలము-ఆరోగ్యము 2

శ్రీ కృష్ణ బ్రదర్స్.

కెమిస్టు అండు అట్టిపియన్ను, పోస్టు బాక్సు 166, 5261